

ARGIA

Zenba
berez

1987 Apirila 19 eta 26 — L urtea — 1.147 eta 1.148 zenbakiak — 200 pezeta (BEZ barne) / 11 libera

DOSSIERRA
GERNIKA 37-87

Aberri Eguna

87

**ASKATASUN
GARRAISIA**

DISEINU BAT

IRIZARREN DRAGON modeloa

GOI MAILAKO

elauki

Capazitatea,
konforta eta diseinua,
IRIZAR
kalitatearen zigiluarekin.

IRIZAR

Barrio San Andrés, s/n. ORMAIZTEGI Gipuzkoa Tel. (943) 881900 Telex 36670 IRKA E

Zero Sette

MARTIN MUSIKA ETXEA

ESKU SOINUEN ETXEA
BERRIAK —BOST URTE GARANTIA—
ETA BIGARREN ESKUKOAK SALGAI.

MARTIN MUSIKA ESKOLA

TRIKITIXA, SOLFEO, SOINU KROMATIKOA
ETA SOINU PIANO IRAKASTEN DA.
URTE GUZTIAN MATRIKULA ZABALIK.

NUEVA KALEA 13 □ BILLABONA □ TELF. 692435

1.147. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Ttanttaka. **E. Galar.**
14.— Aberri Eguna: egun bakarra baina konbokatoria ainitz. **I. Zubiondo.**

NAZIOARTEKOA

- 20.— GRAEL taldeko bi partaide-ekin hizketan. **Agus eta Mai-der.**

ERREPORTAIK

- 24.— Iritsi dela Aste Saindua. **J.J. Petrikorena.**
27.— Krak, droga berriaren erasoa hona heldu da. **M. Erro.**
28.— Nafarroako ekologistak politikoei kexu. **I. Camino.**
31.— Miquel objetore presoaren aldeko mobilizapenak. **X. Le-kuona.**

TXT komikia

- 43.— Gernikako bonbaketaren 50. urteurrena.

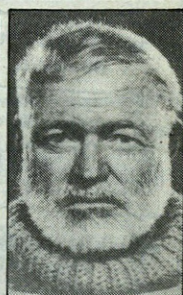
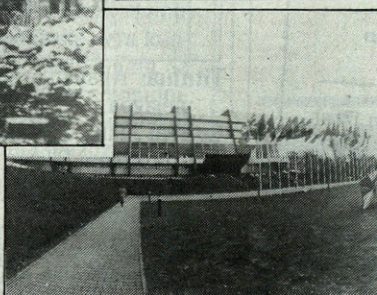
Jon Sarasua.
Joseba Arregi.
Imanol Murua.
Miren Urkiola.
Tere Madinabeitia.
Luis Fernandez.
Iñaki Uri.

KULTURA

- 59.— Kultur ataria. **Sabin.**
60.— Liburugintzari buruzko mahai-ingurua. **J.L.**
62.— Symposium-aren ondokoak **P.U.**
65.— Arzelus, Lapurdiko bertsolari txapelduna. **Zaldubi.**
66.— Kulturaren aste-borrastea.
68.— Munduaren zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**

ETA BESTE

- 69.— Bertsoak: **Andoni Zelaia.**
70.— Kellyren aitzinetik, euskaldunak pirrilaka. **G.A.**
72.— Denborapasak.
74.— Editoriala.

ASTE Saindua ganean dugularik, bistan da **ABERRI EGUNA** dela gure arteko gertakariarik garrantzitsuen. Horren inguruko iritzi eta balorazio desberdinez konziente izaki, gai horri buruzko ahalik eta eritzi desberdin gehienak azaltzen saiatu gara **politika sailean**: Gorka Knörr, Xabier Gurrutxaga, Mikel Atxaga, Jokin Apalategi, Xan Koskarat, e.a. **EDITORIALA** ere eskaintzen dugu **ARGIA**kook **74. orrialdean**. Baina garrantzitsu bakarra ez da Aberri Eguna. Egunotan bete bait da **GERNIKAKO BONBAKETAREN 50. URTEURRENA**, eta data hori ere ezin pasatzen utzi. Horretarako, dossier mamitsua ematen dugu **43. orrialdetik aurrera**, berorren burutzeko lan-talde berri polita osatu dugularik: Imanol Murua, Luis Fernandez, Joseba Arregi, Tere Madinabeitia, Miren Urkiola, Jon Sarasua eta Iñaki Uri. Gai gehiago ere badira, baina nagusi bi horien artean antolatu nahi izan dugu **Aberri Egune**ko zenbaki berezi hau.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uri, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agirion, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izaguirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarriñana, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel Ubillos, Urederra.

Marrazkilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sarriak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....360 libera.
Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
Airez.....11.000 pezeta.

APIRILA
19
APIRILA
25

apirilaren 20an
ilbehera

mareak: (apirilaren 19an)
gora: 06.56 eta 20.19
behera: 01.40 eta 13.59

eguzkia: (apirilaren 19an)
irten: 08.08
sartu: 19.52

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

BIZITZAREN
JOANEAN
Balendin Enbeita

Titulua: Bizitzaren joanean
Egilea: Balendin Enbeita
Argitaletxea: Elkar
Ezaugarriak: 195 orrialde,
700 peza.

Lehengo urteko irailan argitaratu zen Balendi Enbeitiaren autobiografia liburua, arrakasta handia izan ondoren laister agortu zen denbora motzean. Bere heriotzaren berri tristea izan ondoren, berriz argitazratzea erabaki da liburu berbera, oraingo honetan bere heriotzean zenbait bertsolarik egin zioten omenaldiarekin.

AHANZTURAREN
ARTXIPELAGOA

Juan Luis Zabala

Titulua: Ahantzuraren artxi-
pielagoa

Egilea: Juan Luis Zabala

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 175 orrialde,
630 peza.

Ipuin sorta berria argitaratu du J.L. Zabalak Elkar argitaletxearen eskutik; eta ez da kaxkarra bere lana kopuruan behintzat, 65 ipuinetik gora dira eta; Oso gai mota ezberdinak agertzen dira, amodioa, heriotza, oinazea, frustrazioak etabar. Denak alabaina badute hantzeko oinarria: bizitzaren alderdi ezkorak, absurdoak, zurikeriak... Ez da ordea bertan umorerik falta zatar guzti horren barrun, adibidez autoreak ondo ironizatzen du pertsonaia bat heriotza bezperan dagoena, Jainkoari bere bizitzako eginkizunen justifikazioa ematen saiatuz, zerua irabaztako noski. Ez dira falta ere amodiozko erlazio bitxiak, bukaeran autoreak betiko galdera egiteko: zer da azken finean amodioa?

Denetik eskeintzen digu Zabalak ipuin oso berezi hauetan. Denak lehenengo pertsonaian idatzirik daude eta denak motzak dira, batzuk marra batzutura bakar bakarrik iritsiz.

Autorea J.L. Zabala azpeitiarra, lan pila argitaratu ditu honez gero. 1984. urtean Tene liburu lehiaketa irabazi eta urte horretan bertan «X. Azkue» sariaren elaberri saillean geratu zen garaile «Zigarrokin zitrin baten azken keak» lanarekin. Aldizkari publikazioak ere ez zaizkio falta, Susa, Plazara, Literatur Gazeta eta beste zenbait aldizkarietan.

Titulua: Sendabelarrak

Egilea: Josu Alberdi

Argitaletxea: Hots

Ezaugarriak: 100 orrialde,
500 peza.

Gure herrian horrenbeste ta horrenbeste urtetan belar medizina izugarriko garrantzia izan ondoren, berriz ere nahiko modan jartzen ari da naturalez sendatzea botikak alde batera baztertuz, hauek gorputza erretzen dutelakoan edo. Legazpiko Hots taldekoak, lan berria eskeintzen digute gauza benetan bitxiak eskeiniz. Honela gure gorputza garbi eta sendo mantentzeko hamaika aholku ematen dizkigu. Liburuak ere lan ederra egin du landare izen bat azalduz eta gaiarekin baita ere zenbait euskal esaera eta atsotitz. Baina sar gaitezen liburura eta hona hemen aholku bat asko ta askori oso ondo etorriko zaizuen:

Nola eragozten da burusoi-
lera? Zergaitik sortzen da?

Gehienetan jatorriz sortzen da eta ezin da gauza handirik aurka egin, alabaina, izpilukua (espliego), asuna eta intxaurrotoak litro erdi ardo txuritan sartu eta hilabete beratan izan eta handik aurrera noiznahi igurzteko. Bestalde asun urez garbitzea ere ona da, eta azken kontseilua ardoa eta erromeroa egosi oilo pixka batez, horrekin hilea busti, utzi lehortzen eta gero garbitu.

Egileari gure konfidantza kendu gabe, norbaitek esperimentua eginez gero eta zitu hile gutxiak almoda gainean agertzen bazaizkio, ez guri (ARGIARI) errurik bota, erresponsabilitatea Hots taldekoen esku bait dago.

hots

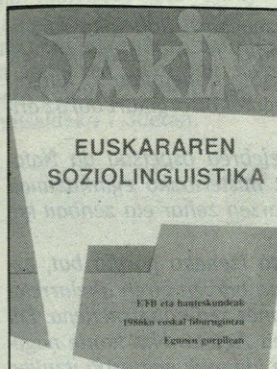
Aldizkariaren izena: Hots
Ezaugarriak: Hilabeteroko aldizkaria, 39. zenbakia, 100 peza.

Ez dira ez geldik geratzen Hots taldekoak. Liburu eta informeez aparte, aldizkaria ere eskeintzen digute. Ez dira ordea, lan guztiak kalitate berdinezkoak eta azken aldizkari hau, nahiko kaxkarra dela esango genuke. Eskeintzen digute ordea gauza interesgarriren bat, adibidez mendi ibilaldi bat, (duela denbora gutxi hain ugariak zirenak eta bat batez desagertu direnak). Bestalde interesgarria ere Boliviari buruzko artikulua, bertako deskribapen fisiko, etniko, geografiko eta soziala. Estatu Espainola bi aldiz baino handiago den herri honek zortzi milio biztanle besterik ez ditu arraza indeginerra izanik batez ere. Honela ezaugarri hau hizkuntzan nabaritzen da batez ere, bertan Ketsua, trinitario, mojo, mobima, itenes eta guarani hizkuntzak hitzegiten bait dira, (gaztelania ahaztutzen zaie). Artikuluarekin jarraituz bertako tribu ezezagunak, piztiak, geografia etabar deskribatzen ditu.

Bada horretaz aparte entrebista intersgarriren bat edo beste, baina gazua kaxkar ugari lehen esan dugun bezala. Beti bezala talde honek gauza oso onak eta oso txarrak eskeintzen dizkigute. Azken finean gure herriaren akats nazionala besterik ez dute Hots-ekoak, hots (hau da zentzuarekin), irregularitatea.

ASTE HONETAN NABARMEN

Euskara zientifikoki aztertzen

Aldizkariaren izena: Jakin
Ezaugarriak: Hiru hilabete-
roko aldizkaria, 340
orrialde, 750 peza.

Hiru hilabetero ateratzen zaigu Jakin aldizkaria, honetan ordea sei hilabete epea hartzen du gaiaren zabaltasunarengatik.

Soziolinguistika da azken zenbaki honetan aztertzen den gaia, nahiz eta beste zenbait alditan gai honi ere artikulu zentrala eskeini. Oraingo honetan berriz, Sanchez Carrion "Txepetx" granadinoaren tesina agertzen da, euskarari ikuspuntu ahal den zientifikoena ematen saiatuz. Sarrera gisa, I. Larrañagak eta L.V. Aracil linguistek bere ikuspuntu linguistikoa azaltzen dute Txepetxen lanari buruz.

Zientzi berria dugu sozio-

linguistika 50. hamarkadan hasi zen Estatu Bautetan zientzi autonomo bezala; gure herrian berriz gazteagoa dugu oraindik, duela hoge urte eskas hasi bait zen, izen horrekin behintzat. Aintzindarien artean kasu gehienetan, hizkuntzalaritzaren ikuspegia izan da modu nagusia hizkuntzaren gaia aztertzerakoan. Soziolinguistikak berriz hizkuntz komunitateak edota hiztunak hartzen ditu gehienbat bere ikerketa lanetan. honetan dago ba, bi zientzi hauen arteko oinarritzko desberdintasuna. Txepetx oinarri hauetan sartuz, hizkuntza baten berreskurapen bide luzean, bertako elementuak aztertzen saiatzen da, zenbait funtsezko urrats aipatuz:

Lehen urratsa: hizkuntzen ikasketa-teoria. Hizkuntza hori ikasiko duten bideak nolakoak diren aztertzea. Bi motako ikasle bereizten ditu: Jatorriz hizkuntza horretako hiztunak eta jatorriz beste hizkuntza bateko hiztunak.

Bigarren hurratsa: Hizkuntz plangintzaren egiteko nagusia, hizkuntz tipologia ezberdinen hobekuntza egitean datzala esaterakoan ematen gaitu. Bestalde, hiz-

kuntz zapaldu batek aginte politiko zapaltzailea ere kontuan hartu behar da. Ezin da ere ahaztu hizkuntz komunitatearen barne dinamika. Biak hala eta guztiz, erelazionaturik aurkitzen dira.

Hirugarren urratsa: Urrats hau hizkuntz eskubideei dagokie, hau helburutzat jarri behar da, gizarteak orokorki onartu behar bait du berezko eskubide hau.

Ez da erraza ordea, arazo honen gainketa, horretarako eragozpen politikoak, legezkoak, sozialak eta psikologikoak gainditu behar ditu eta.

Txepetxek hizkuntzen egoerak eta eta gizarteak honi buruz har ditzaken jarrerak desberdinak ikertzen ditu esperientzian oinarriturik.

Lan bikaina Sanchez Carrionek eskeini duena. Bada garaia zezena adarretik harrrapatzeko eta arazoak zuzen eta zientifikoki arakatzeko. Eta honela eskeini du Jakin aldizkariak bere azken zenbaki hau, gizartearengan oinarrituz, hau bait da hizkuntza baten esistentzia aseguratzen duena.

gogorrenetakoa sanitarioa omen da; aldizkariak Frantzia gertatutako esperientziak bat kontatzen digute, hori bai, kasu partikularra ez dela azalduz, gogoan bait dugu lehengo urtean euskal preso politiko baten heriotza.

Emakumeen gaia ahaztu gabe, Gasteizen azken aldi honetan feministek egin dituzten ekintzak azaltzen dizkigute, bere azken borroka hauek bi oinarri izanik: abortoa eta bortizketak. Mobilizazio gaiarekin jarraituz zuzen azaltzen dira heroinaren aurkako borrokan, gobernuak ezer gutxi egiten bait dute «jako» baztertu nahian. Azkenik eta bukatzeko Iparraldeko berriak eskeintzen digute, hauek bi mailatan izanik, alde batez politika eta errefuxiatuen egoera eta bestalde gazte-txea eta bere esparrua, hots, rocka, patxarana, okupazioak etabar.

Hala eta guztiz ez dira falta PSOEn aurkako aritukuluak, antinuklearrak, komikia... denetik pixkat, ah!! eta fantzina hau bai gaztekeraz eta bai euskaraz topa dezakezue!!

Aldizkariaren izena: Resistete

Ezaugarriak: Fantzina, 4. zenbakia, 100 peza,

Gazteizeko talde batek ateratzen du «resiste» fantzina. Gogorra eta erradikala imagina dezakezue, baina kalitatezkoa ere.

Aldizkariaren artikulu zentrala, Squatersen gaia da. Bertan Donostiako Ategorrieta auzoan gertatu zena kontatzen digute; bertako

etxe bat hamazazpi urte daramazkite bota nahirik, gauza bat dela edo bestea dela, gauza da ezin izan dutela bota. Egoera hau ikusiz, duela zenbait urte talde pare batek bertan bizitzera erabaki zuten, aurtengo urtarrilaren Herztantzako talde bat iritsi eta bota zituzten arte. Ez da kasu hau bakarra ezta gutxiagorik ere, eta honela beste zenbait herri atzeritarren kasuak azaltzen dizkigute.

Oso gogor ere agertzen zaizkigu aldizkariako militarismo gaiarekin. Honela, zenbait kasu partikular azaltzen dizkigute: "Bartzelonako gazte batek hamaika dioptria omen zituen begi bakoitzean eta hala eta guzti soldauzkara bidali zuten..." honela kasu mordo bat bata bestearen atzetik. Baina aldizkariaren artikulu gogorrean espetxei buruz hitzegiten diguna da. Bertako egoera

Pedro Mari Goikoetxea
kirolari amorratua
dugu.

ETBn kirola nagusi

ETBn gehien ikusten diren programak haurrei zuzendutakoak eta kirol mundukoak ditugu. Pedro Mari Goikoetxea, ETBko kirol sailleko arduradun nagusia bera, dugu gaur solaskide.

Zein den kirolak duen erakargarritasuna galdetu diogunean, «batetik, kirola bera da espektakulu eta bestetik, kirola espektakulu bilakatzen da, edonor buru belarri gustatzen zaion kirol munduan sartzen denean», erantzun digu. Nola-bait, ikuslego zintzo batetaz ari zaigula hitzegiten susmatu digu: «bai, baina badago beste ikuslego bat espektakulu zale dena: NBAko saskibaloi partidua izugarri gustatu eta ikusi arren saskibaloiak batere arduratzen

ez dena. Kalitatea onartzen duena, besterik gabe».

Txirrindularitzak telebistan arrakasta duela begibistakoa da: «zuzenean karre-
ra ikustera joaten denak, 15 edo 20 segundutan besterik ez dezake ikus. Telebistan berriz, ordubeteko segimendua ematen da, adibidez. Irabazn egiten du telebistaz». Futbolak aldiz galdu, ze bertatik ikusiz jarraitzen baita benetazko futbola.

Denori gusto ematea zaila omen da eta Pedro Mari-
ren ustetan «bi ildotatik jor-
ratu behar da kirola: kate-
goriazko kirola eskaini ba-
tetik eta etxeok lagundu
bestetik, nahiko baztertuak
bait daude». ETBk asko egin
dezake honetan, bai horixe.

«Syracusako mutikoak» filmak Grezia urrunera eramango gaitu igandez.

Euskal Herriko mito eta ipuin zaharrak

Ostegunero gustora esertzen gara honelako saioak ikus ahal izateko. Arinak, 10 minututakoak eta atseginak. Asmaketa ederra. Aste honetako 7. kapitulu-
lua dugu eta Endrgoto eta Bargotako sorginari buruz ari-
tuko da.

Bargotako Johannes azti xelebrea ospetsua da Nafarroan eta Arabako lautadan; misteriozko eginkuzunak leporatzen zaizkio, bidaiak haizen zehar eta zenbait kapitulu bitxi ere bai.

Bazegoen Bianan Endregoto izeneko gorgin bat, aztiak bere auzuneko leizazuloan biltzen ziren akelarretara joateko. Hauen artean Johannes zen nabarmenena. Enparantza eder batetan bizi zen Aguilar-eko konte nagusia. Endregotik berak eta bere lagunek gaztaroa itzuliko ziotela hitzeman zioten konteari. Inork ez daki nola egin zuten baina jauntxoak konbentzitu egin zuten. Hortaz, gau batean sorginaren kobazuloan agertu zen eta han zeuden Johannes eta beste azti batzu ere.

Denborapasarako aproposak

Gai askotakoak aste honetan. Fikzioa, historikoak, gaur egungoak... Aurreko asteko eliz kutsu piska bat asintzeko ongetorria emango diegu.

Igandez «Syracusako mutilak». Antzinako Grezian, Epheus hiriak Syracusea menderatu du itsas borrokan, eta ondorioz bortxakeria ugari izango da. Zuzendaria A. Edward Sutherland emankorra dugu eta aktoreak Allan Jones, M. Raye eta Joe Penner.

Asteartez «Gailur beroak». Bakero eta herritar ona eta gaiztoaren arteko borroka latzak, heriotze ugari. Luzemetraia zaharra 1956. ean burutua. Zuzendaria Stuart Heisler eta aktore lanetan Tab Hunter, Natalie Wood eta Skip Homeier.

Asteazkenez «Txanpain hilketak». Txanpain enpresa baten gora beherak eskeiniko zaizkigu. Emakume ziztrinak, gizon maltzurak eta amerikar gizarte bete bete. Luzemetraia zuzendu zuena Claude Chabrol eta antzesle lanetan Anthony Perkins, Maurice Ronet eta S. Audran.

Ostiralez «Zoriontsu egoteak zer du txarrik?». George Seaton ospetsuaren zuzendaritzapean eginiko pelikula hau fantasia handiko gidoi batez baliatuko da entretenigarria izan dadin. Txori batek Manhattan hirira zoriontsuaren gaitza ekarriko du. Antzesleak George Ppepard, Mary Tyler Moore eta Don Strud.

Eta larunbatez gure artean hain ezaguna den «Erreporteroak». telebistako «free-lance» erreportero bi, elkarrekin bizi dira eta 80-81 urteetan zehar Euskal Herriko Berriak jasoz ariko dira... Zuzendaritza Iñaki Aizpururen esku eta antzesle lanetan Juanjo Landa, Seve Diez, I. Egiazabal eta M. Rico.

zinema

Bilboko Fas

apirila

27 Bilboko Fas zine klubak apirilaren 27rako Paul Morrissey eta Andy Warhol-en "Heat" izeneko filma eskainiko du. Emanaldia apirilaren 27an San Vicente kaleko 2. zenbakian, arratsaldeko 7,30etan.

Goierriko zine kluba

apirila

25 Goierriko zine klubak berriz, larunbat honetarako, iragarri du berehurrengo emanaldia. Datorren emanaldi honetan "La buena boda" Eric Rohmer-en lana ikusteko aukera eskainiko zaio publikoari.

Filma honetan ezkontzean beste ezertan pentsatzeko ez duen neska baten istorioa kontatzen zaigu, azkenik ezkontzea lortzen duenarik. Gaur egun horrelako istoriorik sinesgaitza iruditzen bazaigu ere, filmak nahiko modu errealista batetan kontatzen duela ikusgarria da. Baina istorioaren barnean murgiltzen joaten da ikuslea eta azkenen istorioak ikusten ari denarentzat errealitate izatea lortzen du.

ASTE HONETAKO FILMA

Infernuko pelotoia

Pelotoia esan nahi du «Platoon» hitzak. «Vietnamgo infernuko sartu, eta bizirik handik ateratzea beste helbururik ez duen pelotoia» da berriz film honetan eskaintzen den mezua, gerra akzioz beterik ikusgarri egiten den pelikula honetan.

Aktoreen lana izugarri ona izateaz gain, ikus-entzutezko efektuek eta muntaiaren primerako bati esker Oscar-gai eta Oscar-dun bilakatu da Stoneren filma.

Teknikoki ezin kenduko diogu ezer.

Hori bai, ez dadila inor despistatu Pentagonoak egindako deklarazioak direla eta. Ez beza inork pentsa Vietnamgo gerraz egia kontatu dutela azkeneko amerikanoek.

Ez, ez da horrela. Egia da «Rambo» ez den beste bertsio bat ematen dela. «Infernu»n erori diren amerikar gazteen bertsioa. Gerra hurbiletik bizi izan dutenen bertsioa.

Egia da amerikarren arteko tirabirak eta gogorkeriak agertzen direla. (Sargentoen arteko istiluak, beraien artean hiltzea...). Baina inondik inora ez da kuestionatzen amerikarren interbentzioa Vietnam-en.

Areago, vietnamdarrek agertu ere ez dira egiten kasik. Fantasma hutsak dira film osoan. Amerikarrak puteatu eta hiltzen dituzten fantasma.

Honela, gerra eszena oso errealistak eskainiz, amerikarren bandoan barruan beti ere, gerraren beraren zentzua faltseatu eta ezkututzen da.

Vietnamdarrek berriz ezingo dute sekula horrelako pelikularik egin beren bertsioa eskaintzeko. Eta egiten badute ere sekula ez da iritsiko gure begien aurrera.

Martin Goikoetxea

□«Platoon». Oliver Stone (zuz). Charlie Sheen, Tom Berenger, Willem Defoe (akt.).

Euskal Zinemaren Zikloa

Euskal Zinemaren zikloa izenpean ospatzen ari diren ihar-dunaldi hauek aste honetan Durangon izango dira. Betikoak izango dira Durangon eskainiko diren filmak: Alfonso Hungriaren «Ehun Metro», Xabier Elorriagaren «Zergatik Pan-pox» eta Anjel Lertxundiren «Hamaseigarrenean aidanez». Filma hauek Durangon apirilaren 21etik 24ra ospatuko dira eta filma hauen aurretik Ikuska batzu ikusteko aukera izango da. Filmen ondoren berriz, eztabaidak bultzatuko omen dira.

arte

Benito Garai Bilbon.

Benito Gagaien lanak ikusgai daude Bilboko Ederti izeneko erakustaretoan. Erakusketak honetan 83. urtetik 86ra bitartean eginiko lanak bildu dira, kua-droa dira eta horietan argizaiak da abiapuntua, espazioaren mugak horren biartez eginak daudelarik. Lan interesgarria Bilbon ikus daitekeen hau.

Lertxundiren irudiak Iruñan.

Lertxundiren eskultura erakusketak bat zabalik egongo da apirilaren 19a bitartean

Iruñako Lankide Aurrezki Kutxak Sarasate Pasealekuan, 20. zenbakian duen erakustaretoan egongo da. Ordutegia la-ñegunetan arratsaldeko 7etatik 9etara eta jaiegunetan eguerdiko 12etatik ordubietara.

Inazio Diaz Olanoren omenez Gasteizen.

Bere heriotzaren berrogeitamargarren urteurrena dela eta Arabako Aurrezki Kutxak erakusketa bat eratu du San Prudentzio izeneko aretoan. Erakusketak honetan bildutako kuadroak

zenbait erakunde eta instituziori eskatuak dira eta apirilaren 28a arte iraungo du zabalik.

● Areetako kultur aretoan apirilaren 20a bitartean «euskal folklorearen jantziak» izeneko erakusketa egongo da zabalik.

Donostiako Euskararen Udal Patronatoa

«ARKUBIDE EUSKAL TXOKOA»

(Konstituzio plaza 6)

Ekintza zerrenda
(Apirilak 22tik maiatzaren 14a bitartean)

APIRILAK 22 ASTEAZKENA

«Literaturaren inguruan» arratsaldeko 8retan.
Pablo Sastre idazlea Gorka Izetak elkarriketatuko du.

APIRILAK 23 OSTEAGUNA

«Leizarango autobidea» arratsaldeko 8retan.
Filmina emanaldia izango da, eta ondoren eztabaida.

APIRILAK 24 OSTIRALA

«Sindikatoak eta Maiatzaren 1a.» arratsaldeko 8retan.
Euskal Herriko sindikatoak gonbidatuak izan dira parte har dezaten.

APIRILAK 27, 28, 29 eta 30

SIADCO-ren «DONOSTIAKO INKESTA SOZIOLOGIKOA».
Bideo emanaldiak eta agerpena.
Goizez 11etan eta arratsaldeko 8retan.

MAIATZAK 5 ASTEGARTEA

«Intxaur azal baten barruan» arratsaldeko 8retan.

Sarrionandia eta beste presoek idatziriko poemekin egindako muntaiaren emanaldia (filminak + poemak).

MAIATZAK 7 OSTEAGUNA

«Antimilitarismoa» arratsaldeko 8retan.
Hitzaldia eta eztabaida Talde antimilitaristekin.

MAIATZAK 8 OSTIRALA

«Herri Urrats 87» arratsaldeko 8retan.
SEASKAko partaideek Herri Urrats-en aurkezpena egingo du.

MAIATZAK 13 ASTEAZKENA

«Enbeita bertsolariaren inguruan» arratsaldeko 8retan.
Liburuaren azalpena eta eztabaida.

MAIATZAK 14 OSTEAGUNA

«Okupazioa: gaztetxe/etxebizitza» arratsaldeko 8retan.
Bideo emanaldia eta argazki erakusketa. Ondoren eztabaida.

musika

■ Apirilaren 25ean Murtxanteko Poliki-roldegian **La Polla Recordseta Deliriums tremens** taldeen kontzertu bat izango da.

■ Apirilaren 25ean ere, **Jotakie** taldeak Paben eskainiko du kontzertua. Gaueko 9,30etan izanen da.

bertsolaritza

“Etxegiña” bertso paper lehiaketa

Elgoibarko Izarra kultur elkarteak eraturako bertso paper lehiaketa honen baldintzak kaleratu dira jadanik, honokoak dituzue, beraz: hiru maila ezberdinu dira, gaia librea bada ere 15 urtetik gorakoentzat “Elgoibarko Ikastolak 25 urte” izenekoa izango da. kantatzeko doinuaren aipamena egin beharko da eta partaide bakoitzak nahi aina bertso bidal dezake. Idazlanak bidaltzeko epea maiatzaren 31ean bukatuko da eta honoko helbidera bidali beharko dira: Etxegiña Bertso Paper lehiaketa, Elgoibarko Izarra Kultur Elkartea, Ubirtarte 4, behea edo ta bestela P.M. Urruzuno Ikastola, Elgoibar. Bestelako informazioz zabaldu nahi izanez gero bertara zuzen zaitezte.

antzerkia

Maskarada

apirila

26 Azken maskarada ospatuko da datorren aste honetan Altzain. Apirilaren 26an izango da beraz, Zuberoko herri horretan maskarada.

dantzak

Dantzari Txiki Eguna Legazpin

apirila

26 Dantzari Txiki Eguna Legazpin ospatuko da apirilaren 26an. Talde ugari bilduko da eta honakoak dira besteak beste bertan dantzan arituko diren taldeetako batzu: Legazpiko Sustraia, Legazpiko Gorosti, Zumarragako Irrintzi, Urretxuko Lurra, Beasaingo Aurtzaka eta Ostadar, Ordiziko Jakintza, Gabiriako Guruntz, Idiazabalgo Axari, Segurako Sain Berri, Zegamako Aitzkorpe. Eguerdiko 12etan kalejira izango da, eta arratsaldeko 4etan, plazan banakako emaldiak izango dira arratsaldeko 7,30ak arte.

Gerra eman nahi dute «Guk» taldekoek

Gogor segitzen dute lanean Guk taldekoek, eta aurreko diskoaren oihartzunak oraindik belarrietan gutueta eskuratu digute honako «Gerlarik» ez, «Elkar» etxearen eskutik. Borda eta Sarasolak bikote moduan hasitakoa gaurdaino luzatu da, beti ere Panpi tartean dela, eta azken garaiotan Eneko Labeguerierekin laukotea osatuz.

«Gerlarik ez», «Lanoa», «Sasitarrak», «Nafarroak» eta «Dolurik gabe» kantak hartzen ditu lehen aldeak, eta bigarrenak berriz «Mendiruntz», «Bide onean», «Kattu», «Geroa» eta «Euskal Herrian kantari». Kantaldi oso bat hartzen zuen saioari izena ematen ziona da «Geroa», baina ikusten denez diska hau abesti soltez osatua dago.

Taldearen partaide diren bi belaualdien aztarnak nabari dira kantetan. Duela urte mordoak bat ezagutu genuen Guk talde haren doinuak, beren lehen LP bikoitzean ere biltzen direnak, gogorarazten dizkigute zenbaitek: «Gerlarik ez», «Dolurik gabe», «Bide onean»... oker ez bagaude Sarasolaren seilua daramatenak dira. «Nafarroa» tartean dela, beste batzuetan Enekoren eskua nabari da.

Euskal Herriak bizi duen zapalkuntza politikoari eta horren kontrako borrokari lotutako letrak dira denak. Beti izan dira holakoak Guk taldearenak, baina azken disketan askoz zuzenagoak dira, direktoagoak. Zenbaitek estuegiak ere aurkituko ditu. Ipar Euskadiko egoera ezagututa seguruak errezago uler daiteke hori: abertzaleen isolamendua handiagoa delarik, eta baita abertzaleen arteko zatiketa ere, Gukekoek beren publikoari kantatzen diote, bere mintzaira eta klabeetan, eta kito. Beren hautua Joanes Bordak esplikatu zuen ARGIAren urtekarian.

Entzulego inkondizional horretatik kanpo zaila dirudi Guk taldea bezalako bat komunikabideetan sartu ahal izatea. Ez Guk bakarrik, multinazionalak ezarritako klitxeetatik kanpo ari den edozeinentzako berdin balio du horrek. Baldintza zail horietan talde horiek ahaletan handiak egin behar dituzte beren produktuak fintzeko. Kalitatea, alegia. Presaka grabatua dirudi «Gerlarik ez» honek, eta ez aski findua, abotsen tratamendutik hasita moldakuntzetara. Asko gara Guk taldea maite dugunak, eta bere itzala badu; ongi zaindu behar du.

Artaso

□ «Gerlarik ez». Guk. Elkar.

Eskolarteko euskal dantzen XVI. jaialdia

Kaleratu dira jadanik jaialdi honetarako ospatuko diren kanporaketak. 140 dantza taldek izena emana dute jadanik, eta kanporaketak eskualdeka izanen dira. Lehenengoa maiatzaren 16an Donostian, 23an Ordiz eta Deban, 30ean Iruenen eta Errenterian, eta azkenik, ekainaren 14an Zarautzen finala izango da.

kirolak

mendi ibilaldiak

apirilaren 26an

- ☐ **Uzturre** (Tolosa): Ezkurra - Loitzate - Ekaitza (1044) - Arantza.
- ☐ **Euskalduna** (Andoain): Ituren - Mendaurre (1136) Ituren (gastetxoentzat).
- ☐ **Gasteiz**: (apirilaren 26, 27, 28, 29 eta 30 eta maiatzaren 1ean eta 2an):
- ☐ **Grezailemako mendilerroa** (Cadiz).
- ☐ **Lagun onak** (Azpeitia): Sta. Engrazia.
- ☐ **Tabira** (Durango): Muzkiz - Truzios.
- ☐ **Pagoeta** (Zarautz): Itxina.

maiatzaren 1etik
3ra bitartean

- ☐ **Aitzarte** (Egia): Vignemaleko mendilerroa.
- ☐ **Kresala** (Donostia): Alto Campo (Santander).
- ☐ **Uzturre** (Tolosa): Irati-Belagoa.
- ☐ **Lagun onak** (Azpeitia): Kakute.
- ☐ **Tabira** (Durango): alpinismo ikastaroa elurretan (Pirinioetan).

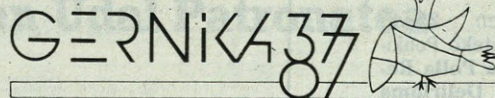
Gatikan idi probak

apirila

19 Gatikako idi proba hauek Bizkaiko Aurrezki Kutxa eta "El Corte Ingles" sarietarako baliagarriak dira proba hauek. Parte hartzeko epea hil honen 19an eguerdiko 12etan amaitzen da, jarrera idi pareen distribuzioa eta zozketa nagusia egingo delarik. Izena emateko telefonoak hauek dira: 6741201 edo 6740889. Beste baldintzen artean hauek dira azpimarra daitezkeenak: 1.050 kilotik behera pisatzen duten idi pareek hiru akuilari eramango dituzte. Pisu honetatik goragokoak berriz bi. 1.100 kilo gainditzen dituztenek, kilo bakoitzeko kilo t'erdi gehiago hartu beharko ditu harriaren gainean.

Ibiladiak Gernikaldean

Apirilaren 17, 18, 20 eta 21an, zenbait ibilaldi burutu ahalgo dira Gernika inguruetan. Lehenengoa Busturialdea eta Markina ezagutzeko pentsatuta dago, autobusez egingo delarik. Beste bat oinez egin ahalgo da, San Pedro de Atxarrerren ruta eginez. Hirugarren ibilaldia itsasontziaz egin daiteke Mundakatik hasita eta Gernikako itsasadarren barrena. Eta azkenik, txirrindularientzat, Gernikatik Santimamiñera.

larunbata, 18

- 13/** 'La Union'en, bertsolariak: Amuriza, Lopategi, Enbeita, J. Arriola, A. Arriola, Txiplas, J.R. Etxebarria, Deunoro Sardui, Ajuria.
- 16/** 'La Union'en, tresna autoktonoen jaialdia.
- 17/** Elizan, abesbatzen jaialdia. Muskaria, Itsas soinua eta Euskaria otxoteak. Musika klasikoa: euskal kamerata.
- 20/** 'La Union'en, folk jaialdia: Gontzal Mendibil, Izeki, Fermin Valencia...
- 21/** Merkatuan, jazz-jaialdia: Naima Quarter, Infusion, Sabana.
- 23,30/** Rock gaua merkatuan: La polla records, Tijuana, Zarama, Belladona, Danba, Jotakie, Nahiko, Baldin bada, Zer bizio, Bap...

igandea 19

- 7/** Diana: txistulariak, dultzaineroak, fanfarreak.
- 13/** Bezperan hasitako jaialdiari bukaera emateko bertsolarien agurra eta txalaparta.

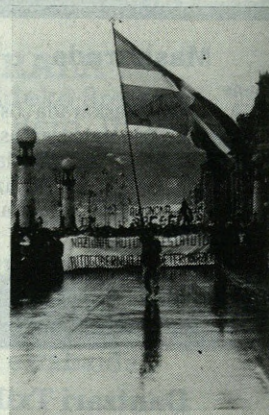
Aberri eguna

Aurtengo Aberri Egunerako (?) honako konbokatoria hauek iragarri dira:

- Askainen, Iparraldekoak.
- Bilbon, Eusko Alderdi Jeltzalea.
- Gernikan, Herri Batasuna.
- Donostian, Eusko Alkartasuna.
- Leioan, Euskadiko Ezkerra.

Arratsaldeaz/ "Nahaste-borraste" jaialdia: Pantxo eta Peio, Oskorri, Ruper Ordorika, M-ak, Itoiz, Hertzainak, Potato, Kortatu.

☐ Euskadiko biraren iritsiera.

astelehena 20

- ☐ "Bakearen aldeko gaztediaren nazioarteko akanpada"ren bukaera.
- ☐ Busturialdean barrena paseoa: batelean, ibilaldi ekologikak, Gernikatik Lekeitiora autobusak.
- ☐ Antzerkia: Maskarada taldeak "Gernika 14,30 HSO" obrarekin.

- ☐ Zinema kalean.
- ☐ Musika, kalean ere.
- ☐ Berbena.

asteartea 21

- ☐ "Antología poética antifascista" liburuaren aurkezpena.
- ☐ Zine maratokia.

asteazkena 22

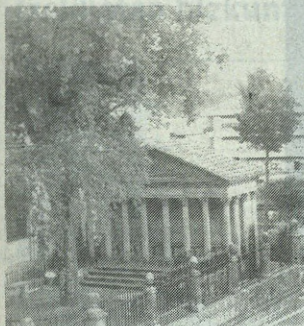
- ☐ Komite antinuklearren liburu baten aurkezpena.
- ☐ Bideo maratokia. Bonbaktetari buruzko dokumentuak. "Gernika 37-87" bideoaren aurkezpena.

osteguna 23

- ☐ "Emakumea gerra zibilean", montaje audiobisuala, ondoren mahai ingurua Gernikako bonbaktetaren lekuko izaniko emakume batzuren parte hartzearekin.

Gerraren aurkako emakumeen nazioarteko tribunalala

Aurreko mahai inguruan parte hartu duten emakumeek tribunal bat osatuko dute, mugimendu feministako ordezkari batzurekin eta Bakearen aldeko mugimenduko beste emakume batzurekin elkartuta. Mota guztietako zapalkuntza jasan duten emakumeen testimonioz oinarritzat harturik, tribunal honek bere epai sinbolikoak emango ditu.

- ☐ Kalean, Guatemalako antzerkia.

ostirala 24

- ☐ Donostian, Gasteizko gobernuak antolatuta, "Lauaxeta" filmaren aurkezpena.
- ☐ Bakea eta subiranotasunaren aldeko konbentzioa. Bakearen aldeko nazioarteko mugimenduek eta nazio aska-penerako mugimendu desberdinek hartuko dute parte.
- ☐ Enrike Atxaren "Gernika" filmaren aurkezpena (20,30tan).

apirila

24 Apirilaren 24an Bilboko erakustazokan makro-jaialdi izeneko kontzertu haundi bat ospatuko da. Bilbo Irratiak Gernikako bonbaketaren 50. urteurrena dela eta prestatutako kontzertu bat dugu hau, eta honako hauek dira bertan entzun ahal izango diren musika taldeak: Joaquín Sabina, Labordeta, Aute, Txomin Artola, Urko eta beste hogeiren bat talde bilduko da (Ganbara, Azala, Imanol, Amas de Casa, Rufus, Sub-Urbano,...)

APIRILA
19
APIRILA
25

larunbata

- ☐ Gasteizko gobernuak antolatuta, Bilbon, Escuderoren "Gernika" operaren aurkezpena.
- ☐ Konbentzioaren bukaera. Komunikatu bat irakurriko da.
- ☐ Bonbaktetaren simulakroa.
- ☐ Bazkari herrikoia.
- ☐ Ibilaldi turistikoak.
- ☐ Argi espektakulua.
- ☐ Mikel Laboa eta Benito Lertxundiren errezitala.
- ☐ Itzalketa.

igandea 26

Euzko gobernuaren ekitaldia Gernikan

Egun honetan, Madrilen 27an hasiko den hiri zigortuen kongresuan parte hartuko dutenak Gernikan izango dira, Euzko Gobernuak antolatutako ekintza instituzionaletan parte hartzekotan. Txillidak eginiko oroitarriari hasiera emango zaio, sinbolikoki.

Kale ekintzak

Gernikako kaleetan zehar ibilaldi bat egingo da goizez, bonbaktetak ukitutako punturik garrantzitsuenak bisitatuz, merkatua, errefujioak, zutik iraun duten etxeak... Zirkuitoan zehar garai hartako dokumentu grafikoak erakutsiko dira: argazkiak, prentsa orrialdeak, diskurtsoak etab.

Bestalde Euskal Herri guztiko erraldoi eta buruhandiak ibiliko dira: Bilbo, Gasteiz, Arrasate, Kanbo, Bermio, Gares, Agurain, Gernika, Erandio, Huarte eta abarrekoak. Konpartsak, brusak, peñak eta beste ere bilduko dira hara. Dantza talde mordoska bat ere agertuko da. Gainetik, kalejira bat egingen da, Picassoren omenez, eta AEKk sorpresa bat iragarri du. Bukatzeke, La Unionen, elkarrenganatze bat egongo da.

- ☐ 14,30tan, bonbaktetaren orduan, "Gernikako egia" izenez hitzaldi bat eskainiko da. Herbert Southworth, Tuñón de Lara, García de Cortazar, Pierre Vilar eta Jokín Apalategi mintzatuko dira.

Larrun

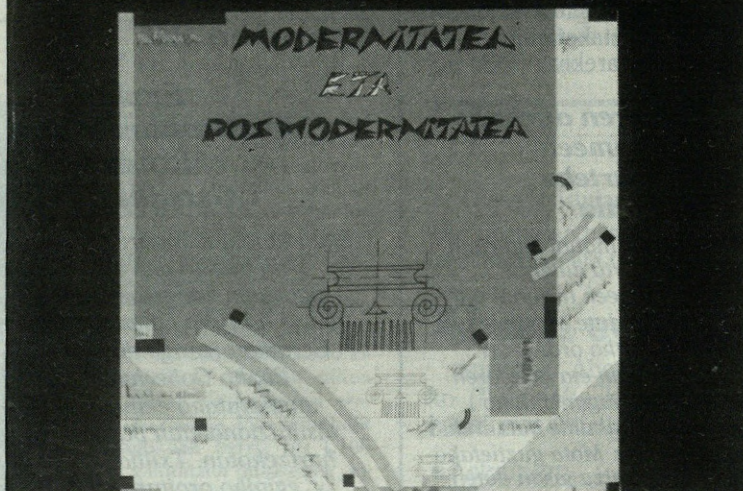
1986ko Abendua

Larrun

4. zenbakia

4

Elkarriketa: Marc Legasse: 1945ean Ipar Euskadirentzako autonomia eskatu zuen abertzale anarkista. ■ Itzulpena: Karl von Clausewitz. Gerraren dimentsio militarra aztertzen. Tx. Mendizabal. ■ Dossier: Modernitatea-postmodernitatea. ■ Gogor erasotzen gaitu fenomeno modernoak. Beltza. ■ Modernia, postmodernia. Joxe Azurmendi. ■ Modernitatea postmodernitatearen zipriltzinez igurtzi. Eusebio Osa. ■ Saiakera: Non dago Henri Bengoa? Antton Azkargorta. ■ Antzerkigintza politiko baten alde. Mikel Antza. ■ «Oromenderrieta»-ren leherkundera. Joakin Balentzia. ■ Literatura fazista espainiarraren historia eta inplikazioak. Jon I. Odriozola.

Modernitatea eta postmodernitatea

Laugarren LARRUN kalean duzu.

Marc Legasse, Clausewitz, Joxe Azurmendi, Emilio Lopez Adan «Beltza», Eusebio Osa, Antton Azkargorta, Mikel Antza, Joakin Balentzia, Jon I. Odriozola, Pablo Sastre.

Euskal nazio projektuari, buruz.

Egun bat eta Aberri Egun asko

Azkainetik Gernikara bitarte

Aberri Eguna heldu da, eta elkarrekin ia deus ikustekorik ez duten deialdiak daude eginik Donostia, Leioa, Azkaine, Bilbo eta Gernikarako. 1977an egoera politiko berriaren itxaropenak eta preso edo atzerrian ziren lagunen etxeratzea gainean izateak sortutako unanimitatea zen nagusi. Aurtengoan ere esanahi ezberdinak erantsiko zaizkio Bazko eguneko Aberri Egunari, eta hitzaldietan hizkuntza ezberdinak erabiliko dira.

Berrogeitamabost urte pasa dira lehendabiziko Aberri Egunetik gaurdaino.

Tirabirak eta elkarrekiko komunikaziorik eza, horra Aberri Egun honetan ere aurreko urteei segituz gure kaleetan biziko den giroa. Euskadiko Ezkerak deialdi txikien bidetik segitzen du, eta Leioara bilduko da aurtengoan. EA eta PNV beren eszizioaz geroztik egon direnik eta haserrean daude, muturrekoetara ere iritsi direlarik. Eta Ipar Euskadin ere zenbait eztabaida izan da ospakizunak Azkainen egitea dela medio.

Azkainerako da Iparraldeko deia...

Iparraldeko Aberri Egunek beste kolore ezberdin bat izan dute beti. Azken urteotan behintzat poliziaren presentziarik ez da sekula nabaritu, eta behin baino gehiagotan ibilaldi luzeak antolatu dira: 1979an Atharratzetik Mauleraino 13 kilometro egin zituzten manifestariek.

Hitzaldiak ere Hegoaldekoak baino laburragoak izan ohi dira, eta ibilaldi eta mitinaren ondotik bazkariak picnic itxura bat edukitzen du. Noizbait arratsaldean ere egin da manifestazioa. Eta ororen buruan, kanta, dantza eta beste.

Aurtengoan hiru partidu politiko bilduko dira Azkainera: azken hauteskundeetan presentatu zen EMA, geroztik eta politika moderatuago bat egiteko sortu zen **Euskal Batasuna**, eta hiru garrenik Iparraldean ere Hegoaldearekin batera sortu den Euskal Batasuna. Izen solte batzuk besterik ez dira oraingoz Iparraldeko EA osatzen dutenak, baina indartuko ez direnik ezin inork aposturik egin.

... baina Azkainen tirabirak izanen dira

Azkainen, bestalde, «Goiz-Argi» elkarteak sortu zuen **Anje Luberriaga** da alkate. Bere protagonismoa izanen du horrek ere, bera kontserilari nagusi duen Uztaritzen «Lapurtarren Biltzarra» delakoan izan zuen bezala. Eta bide batez agian gehixeago argituko da ea nora lerratuko den «Goiz-Argi».

Eztabaida nahiko gogorrik izan da Azkaineko Aberri Eguna dela eta. EMAk eta «Egin» egunkarian Iparraldeko kronika idazten duen **«Zohardia»** kolektiboak —errefuxiatuen bozeramailerik gisa-edo onartzen denak— beren polemika izan dute horren egokitasunaz, eta Gernikarako aurtengoan zegoen deialdiaz hartu den jarreraz. EMAn ere, antza, ez dira denak ados eta aste honetako ARGIA da horren lekuko.

Badirudi Iparraldean ere Hegoaldean bezala indar politikoak unanimitateaz zatitzeko dinamikan murgilduak daudela. Aberri Eguna hiru taldeen artean antolatzeak asmo baterakoia esan nahi dezake, baina politikan bezala kultur

Euskadiren alde jator

Aberri Eguna, beste edozeren gaitetik, euskaldunon nazio eguna dugu. Eta bere buruaren jabe izan nahi duen Herria osatzen dugunez gero, gure nazioaren eskubideak aldarrikatzeko eguna dugu Aberri Eguna.

Lehenbiziko Aberri Eguna orain dela 55 urte ospatu zenetik gaurdaino gertatutakoez hitzegitea, ez dut uste merezi duenik; historiegileen egitekoa dateke hori. Guri, abertzale sentitzen garenoi, gehienbat ajola zaiguna, gaur egunean eta gure nazio eskubideen aldetik begiratura, zein egoeratan aurkitzen garen aztertzea da.

Dudarik ez dut egiten aurrerako pausoak eman direla azken urteotan, Espainiako Estatuan jazotako aldaketa politikoari esker. Dudarik ez, baita ere, pauso horiek ez dutela, inondik eta inola, gure nazio askatasun egarria asetzen. Hori bagenekien, baina, Estatutua onartu genuenok; Euskal He-

rriak zituen eta dituen beharrei erantzun beharra zegoen —nahiz eta Estatutua gure gustokoa ez izan—, Araba, Bizkaia eta Gipuzkoa beherakada izugarri eta kontrolgabearen erortzea nahi ez bagenuen behintzat. Zoritxarrez, Estatutua negoziatu eta euskaldunoi aldeko botoa eskatu zitzaigunean agindutako agintepidea gero eta murriztuagoa agertzen ari zaigu egunetik egunera, sozialisten nazionalismo espainolari eta tejerazoiari esker batipat.

Horrengatik, Aberri Eguna berezko erreibindikazio mami eta giroaz gain, aurtengoan halako indar berritze usain bat ekarri behar duelakoan nago. Abertzaleok ez diogu behin ere gure helburu nagusiari —hau da, gure burujabetza osoari— uko egingo; baina ezta ere, horretarako bidetzat aukeratu genuen Estatutoren errekorreari.

Eusko Alkartasunak garbi asko utzi du bere helburu eta estrategia zeintzuk diren. Aberri Eguna dela eta kaleratu dugun esloganak —Euskadiren alde jator— horixe adierazi nahi du hain zuzen: eguneroko jardunean lan egin nahi dugula geure Herriaren alde; baina gure gain-gaineko nazio helburuak ukatu gabe, PNV azken urteotan agertzen ari den eskuin usaineko autonomizalekeria eta probintzizalekerian jausi gabe.

Gorka KNORR

Hona 1978ko Aberri Eguna, bere unanimo

mugimenduan ere azken asteotan dabiltzan tentsioak azaleratuko dira Azkainen.

Aberri Egun haietatik gaurko Aberri Egunera

Denbora batean Aberri Eguna EAJ nere alderdiaren egunik haundiena izaten zan. Horrengatik, agian, nere adinekoentzat aztu ezinezkoa da lehenengo aldiz ospatu genizuen.

Egun hura urrutiko dago. Bertan murgildu ginanok mutil gazteak ginduzun eta gaur agureturik gaude. Urte asko iragan dira: 55 urte haundi. Urtea 1932.a zan. Pazko Igandea. Eta zenbat eta zenbat gertakizun 1932 eta 1987 artean.

Lehenengo Aberri Eguna hartan bezperatik hasita Euskadiko bide guztiak milaka eta milaka zeramizten abertzaleak Bilbora. Eta Bilbon, ordu-ra arte halakorik ikusi etzan manifestaldian abertzaleak Sabin Etxia zizuten bere ipar: Arana-Goiri irakaslea mundu honetara etortzen ikusi zuan etxea.

Etxe honetatik bertatik kaleratu zan euskotarrak astindu zituan deadarra. Abertzaletasunaren sortze izan zan

Euskadiko Ezkerrakoak Leioan tolerantzian

Hegoaldeari dagokionez Euskadiko Ezkerrako militante eta lagunak Leioan bilduko dira. Bilkura txikien zale dira azken urteotan EEkoak, eta aurtengoan Asua bailarako herri horretako probalekuan batuko dira.

Alderdi horretako prentsa bulegoan jakin dugunetik, egurtean, 11,30etatik aintzineren herri joko eta ospakizun folklorikoak izango dituzte: aizkolariak, harrijasotzaileak, dantzariak, fanfariak... 12,30etarako daukate iragarria mitina, eta horietan seguru hartuko dute parte **Kepa Aulestiak** eta Europako Parlamenturako aurkezten duten hautagaiak, **Joan Mari Bandrese**.

Ordu bietarako lagunarteko bazkaria egingo dute, guztia «Ondiz» probale-

guztiz.

kuaren barnean. Azken urteotan EEK banatzen duen mezu politiko eta ideologikoari jarraikiz, aurtengo lema zera izanen da: «**Aberri Eguna, elkartasun, tolerantzia eta bakean**».

Jelkideak: Gernika eta Euskadi bizi direla

Eusko Alderdi Jeltzaleak «**Gernika vive, Euskadi vive**» eslogana hartu du aurtengo Bazko iganderako. Kontsignatik bertatik nabari da Gernikako ospakizunekin lotu nahi dela, baina beste era batera.

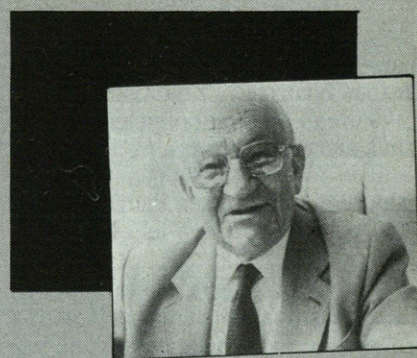
Ezaguna da Gernikako bonbaketaren 50. urteurrena dela eta batetik Gasteizko Gobernuaren eta orohar instituzio ofizialen eta bestetik batzorde herrikoien artean egon den desakordioa. Azkenean, HBk osoki onartzen eta bultzatzen dituen ekitaldi horiek EAJk erabat baztertu ditu. Gernikaren sinboloak hor dirau ordea.

Azken urteotako usadioari jarraiki,

deadarra: «Euskotarren aberria Euskadi da».

Esan nahi berezia izan zizuan lehenengo Aberri Egunak garai hartako abertzaleontzat: Eusko Aberriaren gorespina zekarkigun bere Berpizkundegaz oreturik. Eta garai hartan ilusioz eta askatasun egarritz ginduzun mutil gazteontzat. Gaur egun zahartu garenontzat. Aberri Eguna horixe da: gorespen eta berpizkunde.

Nere alderdiak Euskal Herriari bere ikurriñaren eskeintza egin zion, bere ereserkiaren, bere Aberri Egunarena. Eta zergatik eta euskotar guztien Aberri Eguna izan zedin. Ez gera hortara iritsi baina nolabait gaur egun Aberri Eguna abertzale guztiena da, ez hasiera batean bezala Eusko Alderdi Jeltzalearena bakarrik. Gerrateko Aberri Eguna datorkigu oroitzapenera, gerra ondorengoak, karteletakoak, klandestinitate garaiekoak, etxe barnetakoak, herbestekoak, Francoren garaiekoak eta ondorengoak. Nere oroitzapenean biziki dirautenak karteletakoak dira eta batik bat Aberri Egun bi, Ocañako penalean igarotakoak. Baginduzun penal honetan euskotar mordo bat: abertzaleak, komunistak, anarkistak, sozialistak. Ez ginan asko, guztitara 14-15. Eta urte guztian ez bezala Aberri Eguna zalarik alkarrekin biltzen ginan Aberriaren eguna ospatzeko rantxo garaiean. Asko edo gutxi gendukana, edo sor-

tzen genizuna, alkarrekin jateko. Eta edaria ere izaten genizuen...

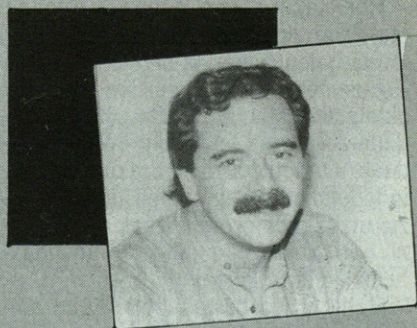
Euskotarren batasuna egiten ohi zuten Aberri Egunek. Horretxegaitik agian Aberri Eguna bakoitzean berritzen dira niregan Parisen Agirre lehendakaria itzali ondorengo elizkizunak. Bere gorpuaren inguruan ideia guztietako euskotarrak bildu bai ginan, joan zitzaigunari azken agurra egiteko, Ocañako penalean Aberri Eguna ospatzeko bezalaxe. Etortzen al da lenbailen euskotar guztiak ez bada ere abertzale guztiak alkartarik ikusiko gaituan Aberri Eguna. Huraxe bai izango litzakeela Aberriaren Gorespena eta benetako Berpizkunda...

Jesus INSAUSTI «UZZURRE»

Aberri Eguna lasaitasun, elkartasun eta tolerantzian

Herri Batek bere buruaz erabakitze-ko duen eskubidea ezin da zalantzan jarri, are gutxiago ukatu. Zilegi zaio edonori Aberri Egun guztiak autodeterminazio eskubidea eta independentzia aldarrikatzeko aprobetxatzea. Errespeta garria baita ere Herri honen arazo guztien iturria Madrilén dagoela oraindik ere pentsatzen jarraitzea.

Baina Herri honetan autodeterminazioz eta independentziaz gain, bada arazo larriagorik, bada Herri hau nazio egitearekin, nazio bezala eratzearekin zerikusia duten hamaika gai eta buruhaute. Eta horregatik bada euskal Aberriaren arazoa batez ere euskal gizartean bertan dagoela pentsatzen duen jenderik. Geure arazoen

errudunak, maiz, geu garela pentsatzen duenik. Euskarak geure bizitzan ez badu aurrera egiten lehen errudunak euskaldunok garela aitortzen duenik.

Ez du askotarako balio etxea gobernatzeko gai ez garenean kulpablea auzoan bilatzeak. Ez da itxura onekoa eskuartearen ditugun konpetentziei etekinik ateratzen dakigula frogatu ez dugunean, falta zaizkigun guztiak ere gureak direla oihukatzen ibiltzea. Eguna joan eguna etorri beti lelo berdinarekin.

Hasi beharko gara euskal Aberriaren etorkizuna inoiz baino gehiago gure eskuetan dagoela pentsatzen eta onartzen. Intolerantziak, marjinazioak

eta biolentziak geure gizartean duten pisua ikusirik onartu beharko dugu aberriaren osasuna ez dela batere ona, gaisorik dagoela alegia.

Euskadiko Ezkerrakoek Leioarako deia egina dugu. Bertaratu nahi duten guztiei dei zehatz bat eginez: lasaitasunaren eta autokritikaren ikuspegitik, elkartasunean eta tolerantzian oinarrituriko Euskadi indartsu baten alde.

Xabier GURRUTXAGA

1987ko Aberri Eguna: batzuen eta besteen Gernika

Osoki bizi dugun hura ez dugu goarazi beharrik izaten. Hainbatean garen hori eta izan nahi genukeena elkartzen bait dira non ez baita da amesten aritzeko arrazoirik eta tokirik. Halere, dugun hori lortzeko egin-kizuna zaila eta kostatakoa izan bada garaipen eguna edo unea gogoratzea gustoko ohi dugu. Are behar bat gertatu ohi da. Azken izaera honetakoak ohi dira beren independentzia lorturik duten herrien aberri egunak.

Horrelako aberri egunak festiatiak eta jostariak izaten dira. Itzaldi potzolo eta balentriakeriaz beteak. Ikurrina jasotze eta bere inguruko gureketa ekintzak: batzutan kantuz, beste batzutan dantzaz eta beti ongi apainduak. Ondotik armen erakusketak eta independentziaren lorpen borroka bizia utzitakoen oroitzapenak datoz. Guzi hori amaitzeko jan-edan mugaga-beak eta lausokorrak.

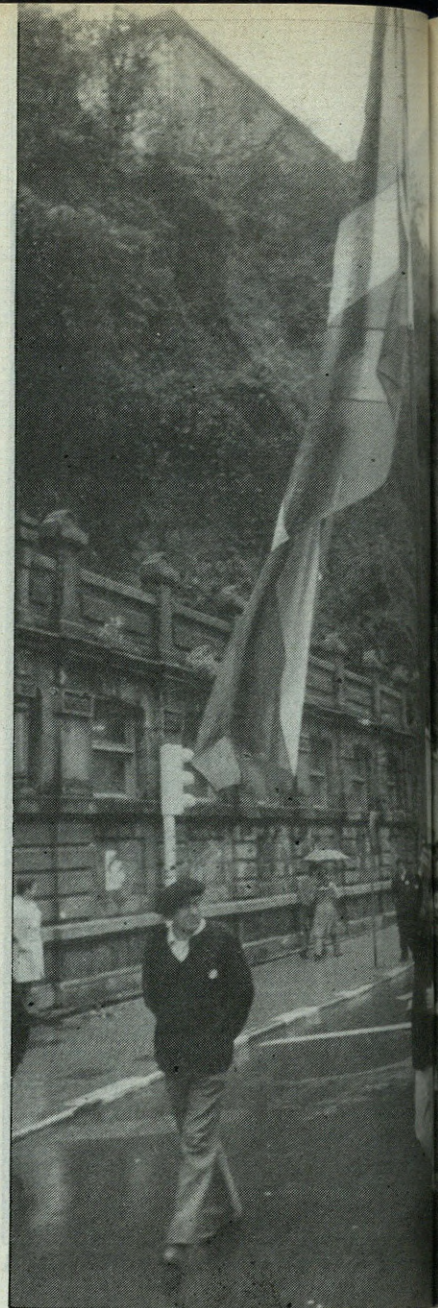
Bada ordea beste Aberri Egun motarik, egoerak inposatzen du horrelakorik ere. Aberri amestua dastatzeko okasiorik ez dutenen Aberri Eguna ohi da. Ametsa eta bizitza eta ezin elkartuzko baliren kontrastaturik aurkitzen direnekoa. Aberria arerioen menpean dutenen Aberri Eguna.

Horrelako aberri egunak gatazkatsuak borrokalariak, errebindikati-boak, erresistentzizkoak, gertatzen dira. Zapalduen ausardia Aberri Egunez goititu egiten da. Odol bero bolada batek aberkide guztiak hartu balituen portaeratzten dira. Nahi ezinduaren bilako mogida amorratu bat bilakatzen da. Eroapena amaitu balitzan urduritasuna jabetzen da. Ametsa eta bizitza kolpe aldi batez elkartzen entsaiatzen da. Oihuak, garraiak, zalapartak, hedatzen dira.

1987ko Aberri Egunerako prestatu diren egitarauak zer irudi mota dakarkigute? Guztien egituretan Gernikari buruzko oroitzapen bat ageri da. Honeraino adostasun bat dago. Baina Gernika batzuek eta besteek nola orotarazten digute? Hemen berezitasunak nabari dira. Batzuentzat eskaintzen diguten **beharturiko bakeafestari** eta jolasti ospatu behar da. Oroitzapen historikoa abeniko giroa ozpintzeko oztopo gerta daitekeenean ahanzi egin behar da. Batzuentzat ere Gernikan bakearen arbola besterik ez da ikusi behar. Zer bakerena? Zapaltzailak ongi hesiturik baldintzatu duen hitzarmenarena noski.

Bestatsuentzat, aldiz, Gernika oroitzapen historikoaren zedarririk egokiena zaigu, iritsi ez den barkamenaren garraisi etengabea, 50 urte urte hautean gelditu ez den erasoaren iturria, gizartea indar harremanen arautegitza hartzen dutenen auka Euskal Herriarentzat duintasunezko ezagutza sinbolizatzen digun hiri martiria.

Jokin APALATEGI

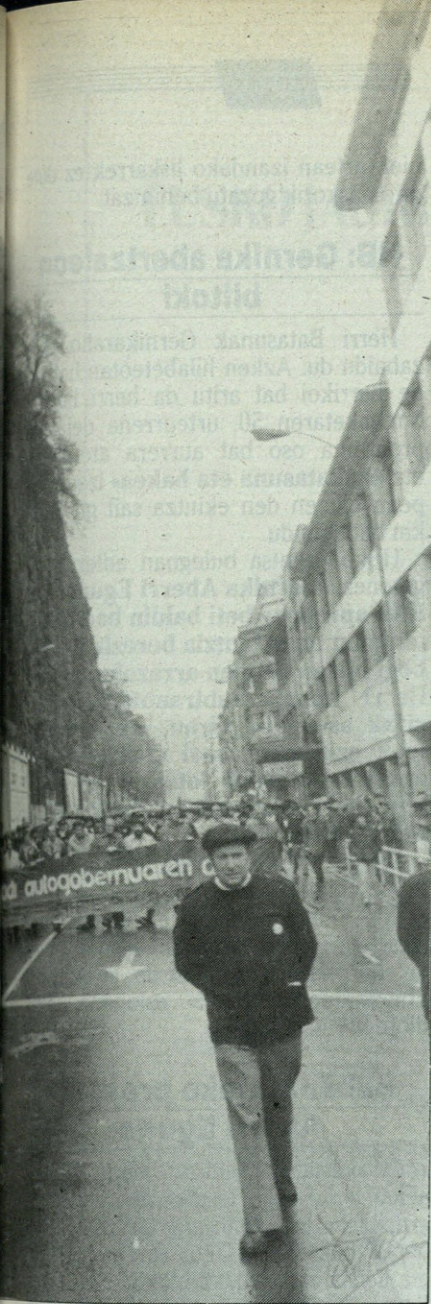
Eta 1979koa, unanimitate gutxixeago.

Jelkideak Bilboko erakustazokan bilduko dira. Goizeko hamarretan emango zaio hasiera antolakizun guztiari, joko eta ekintza folklorikoekin. Txosnak ere izango dira bertan, «Alderdi Egun»ean izaten diren legez.

Egun osoan zehar luzatuko diren ikusgarri guztiei amaiera arratsaldeko betan egingen den mitin nagusiarekin emango zaio. Jelkideentzako ere Bilboko nolabait hauteskunde kanpainaren hasiera-deia agituko da.

EA edo duintasun eta jatortasunez

Eusko Alkartasunak Donostiako Be lodromoan bilduko ditu bere aldekoak. Estreinualditan dabil EA, eta zatiketa joan den urriko «Alderdi Egun»ean eman bazen, geroztik dena da berri: lehen hauteskundeak bakarrik, lehen bil-tzar nagusia... eta lehen Aberri Eguna.

Ez da ahaztu behar, dena dela, joan den urteko Aberri Eguna ere zatiketa susmoz eta tira-biraz pasa zela. Eta orduan ere Belodromoa erabili zen Gipuzkoako jeltokideen gehiengoak partidu zaharreko zuzendaritzaren kontra jartze-ko.

Belodromoak ere folklore eta festa giroko ekitaldiak ikusiko ditu Bazko igandean zehar. Eguerdirako bazkari handia prantatuko da eta horren ondoren luzatuko dira mitina, bertsolariak, kantariak eta abar.

Esloganari dagokionez, zuzenean EAJ ahotara dakarren bat hautatu dute: «Por Euskadi, con dignidad» espainolez, eta «**Euskadiren alde jatoritasunez**» euskaraz. EAKoek PNVrekin ikustekorik deus gutxi dutela erakutsi nahi dute, eta martxa honetan tarte handitzea behintzat ari dira bi alderdien artean lortzen. Donostiako egoitza nagusian

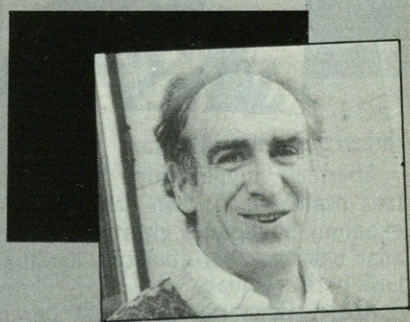
Aberri Eguna zertarako?

Zer da Aberri Eguna? Galdera horri erantzuteko beste bat egingo nuke: zer da Euskadi? Bigarren galdera honentzat dugun erantzunak argituko digu lehenengoaren erantzuna eta egitekoa.

Zaharraren zaharrez hilik dagoen zerbait baldin bada Euskal Herria, zoro batzuen zorakeria da Aberri Eguna. Baina Euskal Herria bizi den zerbait ezezik zuzper eta osa daitekeen herria ere bada. Euskadi ez da izan zen herri bat. Bada. Badirau. Bizi da. Bestalde, ordea, osatzeke dagoen zerbait ere bada. Egitazko eta ametszko herria da, beraz, Euskadi.

Aberri Eguna ere bizi den herriaren eguna da batetik. Bizi denak alai eta jai-giroan ospatzen du bere eguna. Bestalde, eginkizun da Euskadi. Garenaz gozatzeko ezezik, izan nahi duguna gogoratzeko eta eskatzeko ere bada, beraz, Aberri Eguna. Garenaz eta lortu dugunaz gozatzeari ala amesten dugun helburua aldarrikatzeari garrantzia emateak sortzen du, behar bada, abertzaleon arteko banaketa Aberri Egunari buruz.

Euskal Herrian sinesten duen inor ezin daiteke Aberri Eguna, era batera edo bestera, ospatu gabe geratu, dagoen lekuan dagoela: jaioterrian, espetxean edo atzerrian. Eta jaia ez da ahal delarik bakarrik ospatzen, familiar eta lagunartean baizik, goizetik gaueraino. Eta elkartasunik ezak itxusitzen eta hondatzen du jai bat, gehienik. Alde horretatik mingarria da benetan Aberri Eguna sakabanaturik ospatu beharra. Are eta lotsagarriagoa, noski, Aberri Eguna ospatzera bildu

eta bata besteari gaizki-esaka jardutea.

Atsedenaldi bat hartzeko elkarrekin adiskidetzegiroa sortzeko, Euskal Herriaren bizi-iraupenaz pozteko, lortu dugunaz gozatzeko, egin ditugun hutssegiteak aitortzeko eta helburuekiko ametsak berpizteko eta indarberritzeko egin beharko genuke Aberri Eguna. Elkarrengandik bereizteko egun asko ditu urteak.

Eginkizun dugun Euskadiri eskaintzeko urteko 365 egunak ditugu. Egun horiek alferrik galtzen baditugu Aberri Egunak ez du ezertarako balio. Egun bateko burrunba haizeak eramaten du. Urtetik urtera ahulduagoa dagoen Euskadiren Eguna ospatzeko gogo gutxi izango dugu. Egunetik egunera zuzpertzen ari dugun Herriaren Egunak adoretu eta indarberrituko gaitu. Izena eta izana dituen Euskadi, egitasmo ere bada. Eguneroko lanaren bidez osatu behar dugun herria da. Garena eta izan nahi duguna ospatzeko da Aberri Eguna ere.

Mikel ATXAGA

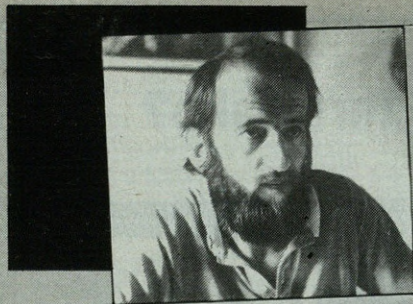
Iparraldean Aberri Egun berezia

Aberri Egunaren zentzua historiak eman duena da eta urtetik urterat maitzen duguna. Eta neretzat hauxe da: Herri bat garela eta Herri bezala bizi nahi dugula. Herri guztiek bezala guk, euskaldunek, autodeterminatzeko eskubidea badaukagu. Eskubide hau dela eta, politikaren, ekonomia- ren, gizartearen, kulturearen alorre- tan finkatzeko dretxo dugu.

Gure izaitearen nahikeria agertzen dugu baita ere geroari buruz dauka-

gun itxaropena. Egun zapalduak baldin bagara bihar lortuko dugun askatasunaren oihua botatzen dugu. Egun besten peko bortxaz atxikitzen bagaituzte bihar gure buruaren jabetasuna ardietsiko dugula jakinarazi nahi dugu.

Euskaldun izaiten jarraiki nahi dugulako, Euskal Herriak bizirik iraun- razi nahi dugulako, euskara gure hiz- kuntza delako, Ipar eta Hegoaldeare- kin bat egin nahi dugulako, elgarreta-

ratzen gira Aberri Egunaz.

Abertzale mugimendua adar aini-
tzez osatua dago, izan dadin kultur,
ekonomi, politika ala gizarte alorrean,
adar bakotzak bere borroka darama-
larik bere eremuan.

Aberri Egunaren karietarat beren
egiazko zentzua hartzen dute borro-
karen osotasuna konduan hartzen du-
telarik, elgarren osagarri bait dira eta
elgarri elkatasuna zor bait dute. He-
rriaren borrokan oinarritzen bait dira.

Aurten Iparraldean Azkainen iraga-
nen da Aberri Eguna EMA, EB eta
EAK antolatutik. Hegoaldetik begira
halako bitxikeria idurituko zaizue, gai-
nera azken biltzar nagusian EMAK
KAS alternatiba bultzatzen duten era-
kunderen alderako jarrera bat bozkatu
zuelarik. EMAK bederen bere aldetik
aski argiki agertu du zergatik eta no-
laz planteatu dituen urrats horiek. Ipa-
rraldeko abertzale mugimenduaren
sakabanaketa kontutan harturik,
EMAK elgar ikuste eta mintzatze ba-
tzuk antolatzerat erakarria izan da,
gai askoren inguruan egiazko eztabai-
da bat emaitako eta gerorako urrats
zerbaiten finkatzeko.

EMAK irekidura bide hori hartu du
bere politika hautuetarik deus ukatu
gabe. Argi eta garbi EMAK erran du

ere EArekilako harremanak bortxaz
mugatuak izanen direla funtsezko des-
berdintasun politikoak direnez gain.
Aste huntan gertatu denarekin egia da
eztabaidak eta desberdintasunak ageri
direla. EAK Iparraldeari buruz hartu
duen lehen posturan Seaska azkarki
kondenatzen zuen Baionako elizak
egin proposamena —bigarren mailako
ikastolaren errebitzea— ez zuela-
ko onartu. EA frantses eskuintiar eta
ezkertiarren gisara Seaskari mende-
katzan da. Harrigarri, ez?

EB bere aldetik Iparretarrek era-
kunde armatuak egin azken ekintza-
ren salatzeko bakarra izan da, frantses
erakundeak berak isilik egon direla-
rik. Orduan ez da dudarik eztabaida-
tzeko gai eta gertakari asko izanen de-
la. Dena dela, horiek konduan hartuz,
EMAK hala ere Aberri Egun honetan
zerbait beste taldeekin obratzera en-
tseatu. Geroak erranen du zoin izan
diren ondorioak.

Zergatik ez orduan Gernikara deit?
Hortarako lehenik EMAK gomitatua
izan beharko zuen. Jakin behar da He-
rri Batasunak ez duela EMA ezagu-
tzen eta ez duela nahi EMAK Gernika-
ko Aberri Egunean parte har dezan.
Politikalki EMAK Gernikarat deitzen
ahal izanen zuen aintzinetik KASen
inguruan dauden erakudneekin elga-
rrizketa bat lortu bazuen eta hauek
Iparraldeko borrokari buruz beren
ikusmoldea aldatu izan bazuten. Ez da
holakorik izan.

Bururatzeko haxe erran nezake:
Ipar Euskadik bere askatasunerako
borroka bide berezia duenez bere
Aberri Egun berezia ukanen du.

Xan KOSKARAT

bien artean izandako liskarrek ez dute
giroa askorik gozatu behintzat.

HB: Gernika abertzaleon biltoki

Herri Batasunak Gernikarako dela
zabaldur du. Azken hilabeteotan batzo-
de herrikoi bat aritu da herri horren
bonbaketaren 50. urteurrena dela eta
programa oso bat aurrera ateratzen,
eta «Askatasuna eta bakea» izenburu-
pean biltzen den ekintza sail guztiare-
kin bat egin du.

HBko prentsa bulegoan adierazi di-
gutenez, «Gernika Aberri Egunerako
leku aproposa beti baldin bada, aurrer-
tengoa inportantzia berezia dauka,
begi bistan dauden arrazoinengatik.
Herri honen subiranotasun ega-
rriak ase gabe dirau, eta abertzale-
ok ezin gara hasi elektoralismo
kutsuzko deialdi lotsagarriak egi-
ten, hori abertzaleon bizkarretik
barre egitea da eta».

Duela urte batzuetatik honuntza
HBko deialdiak «jaia eta borroka» elka-
rrekin lotuta eramatearen ildotik joan
dira, eta Gernikan aurten egingen dena
ere horrela ulertu behar da. «Gernika,
abertzaleon biltoki» eslogana ipini
diote beren deialdiari.

Sabanatutako presoan Aberri Eguna

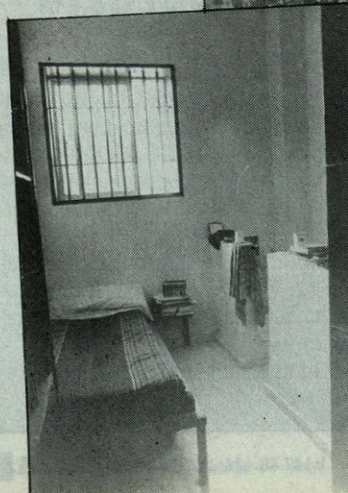
Arrakastarik handiena, jende kopuru
aldetik, ziur aski Gernikarako deialdiak
erdietsiko du. Egitaraurik anbiziatsuen
berak biltzen duelako, 50. urteurrena
eta herria bera ikur direlako, eta Aberri
Eguna hor ospatzeaz gain jendea egun
horietan inguruan bildurik edukitzeko
erakargarritasuna daukalako.

Aberri Egunak beste arazo guztien
arteaz azken urteotan badu bat oso in-
portantea: Aste Saindu-Bazko oporren
erdian egokitzen dela, eta gazte jendea
batik bat kanpora ateratzen da egun
horietan. Horietako asko Gernika ingu-
ruetako paraje ederretan gelditzea lor-
tuko da seguruenik.

Giro horren ondoan, Amnistiaren al-
deko Batzordeek esfortzu berezi bat
egiten dute egunotan euskal preso poli-
tikoek egun hori zein egoera larrian pa-
sako duten gogora eratzeko. Espetxeak
beti dituen zailtasun eta sufrikarioen al-
damenean, izan ere, beste bat gainera-
tu da aurtengoa: Almeria, Huesca,
Daroca eta Ocaña zehar barreiatu di-
tuztenen egoera larria. Edozein neke
jasagarria da taldearen batasunaren
barruan. Bakardadea holako egunetan
askoz ere ikaragarriagoa da.

Iniaki ZUBIONDO

*Espetxeetako
Aberri Egunak
beti izan dira
bereziak...
eta gogorak.*

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

**servicio
de
publicaciones**

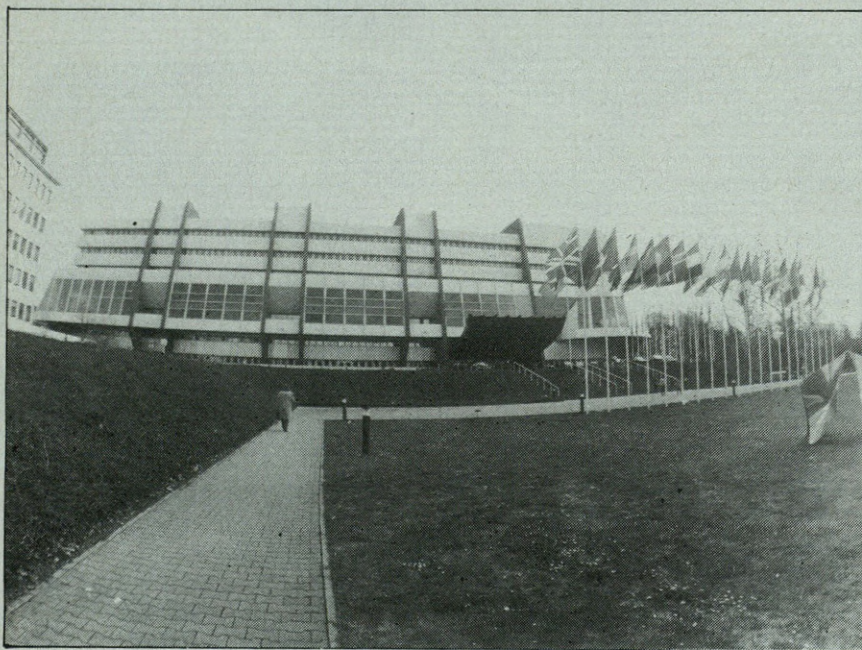
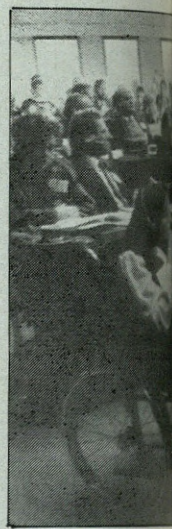
**argitalpen
zerbitzua**

De venta en librerías
Liburudendatan salgai

GRAELeko Bernardette eta Herman-ekin,
Euskal Herrian

«Europako Parlamentuak erabakiak hartzeko ahalmenik ez dauka»

GRAELeko zenbait partaide Euskal Herrira etorri direla eta, bertan lanean diharduten bi elementurekin hitz egiteko aukera izan dugu. Bernardette-k eta Herman-ek, zeintzuak, hurrenez hurren, GRAEL barneko koordinaketa lanez eta ingurune-arazoez arduratzen diren, Europako Parlamentuko “zirko”ak nola funtzionatzen duen kontatu digute.

GALDERA.— Azalduko diguzue zein den Europako Parlamentuaren egitura?

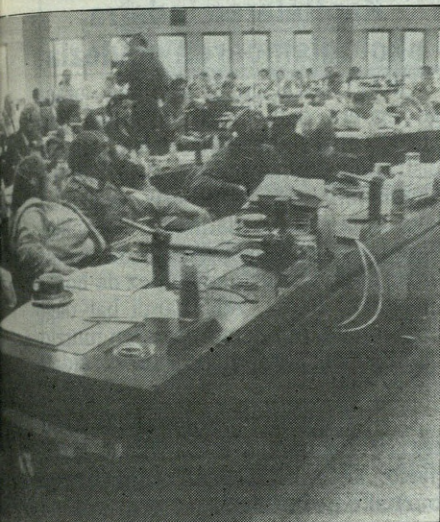
ERANTZUNA.— Badira hiru instituzio: Komisioa, kontseilua eta Europako Parlamentua. Kontseilua, Europako komunitateko herrialde guztiak ordezkatzen dituzten ministroez dago eratuta. Monopolio bat da, bera delako erabaki guztiak hartzen dituen, Europako Parlamentuaren edo nazio Parlamentuen kontrol efektiborik ez dagoelarik. Komisioa funtzionariz dago eratuta. Hauek proposamenak idatzi eta erabakiak kontrolatu behar dituzte baina inoiz ere ez erabakiak hartu. Eta bien artean aurkitzen den Parlamentuak eritziak eman behar ditu. Komisioaren proposamena eta Parlamentuaren eritzia kontseilura pasatzen dira eta honek hartzen ditu erabakiak. Praktikan, honek zera esan nahi du, Europako Parlamentuaren eritziak ez direla inola ere erabakikorak eta bere papera ez dela pisuzkoa.

G.— Iritsiko al da inoiz Parlamentua erabakiorra izatera? Zer pentsatzen duzue honi buruz?

Eskuin-ezkerretik, parlamentuaren aurka

E.— Eztabaida handia dago honen inguruan, bi joerek elkar topo egiten dutelarik: bata dio Europako komunita-

tearen papera indartzea nahi bada Europako parlamentuaren papera indartu behar dela, azken honek ez bait du, oraindik orain, inolako kontrol-ahalmenik. Bigarren joera izango da seguraski Europako parlamentuan indarririk gehiena daukana eta zera dio, partaide diren herrialdeetako nazio-parlamentuen papera indartu behar dela, haiek bait dira, izan, Europako komunitatearen kontseilua. Arazo hau Europako komunitatearen geroari buruzko eztabaidaren gune-gunean aurkitzen da eta galdera zera da, ea integrazio ez baka-

rrik ekonomikoa baizik eta kulturala, soziala eta politikoa ere nahi ote den. Partaideen artean badira Europako parlamentuari konpetentziak ematearen aurka agertzen direnak, horrek beren nazio-parlamentuen konpetentzien zati bat galtzen dutela esan nahi duelako. Dinamarkan, esaterako, aurkakotasun handia nabari da. Herrialde guztietan aurki daitezke gisa honetako garapenaren beldur diren taldeak.

G.— Eskuindarrak ala «ezkertiarak» dira jarrera hori agertzen dutenak?

E.— Bada bietakorik, baina arrazoi desberdinez. Eskuindarren interesentzako, Europako komunitate mailan baino, kapitala nazio mailan kontrolatzea hobe delako. Gainera, badira hor erdian nazioarteko lehiaketa arazoak ere.

Bestalde, badira hainbat talde ezkertiar edo berde alternatibo edo berde, zentralizazioari uko egiten diotenak, horrek eskualde mailako espazio politiko berde edo ezkertiarra sortzeko aukera galtzea esan nahiko lukeelako. Horregatik, Europako komunitatearen aurkako zio erabat desberdinak dauzkaten taldez osatutako koalizioak eratu izan dira.

G.— Azalduko diguzue zein den Ostadar Taldearen egitura eta Europako Parlamentuaren baitan duen kokagunea?

E.— Ostadar taldea, 1984ko hauteskundeen ondoren plataforma minimo baten inguruan elkartu ziren zenbait alderdi politiko txikiz dago eratuta. Izan ere, elkarketa honen bidez Europako parlamentuan aurkeztuta dauden talde politikoak mesedetzen zituzten zenbait abantaila eskuratzeko aukera zuten, hala nola, finantzibideak, pertsonala, interpretazio-erraztasunak... komisiio eta delegazioetan ordezkaritza, hitz-denbora... Gainera, diputatu-kopuru minimo bat eduki ezean ez dago hilaibetearen behin, astebetean, interpretez baliatzeko eskubiderik ez duzu.

Alemaniko berdeak nagusi dira GRAELen

Ostadar taldea minoritarioa da Europako parlamentuan, hogeitabat diputatu

dituelarik. Prentsan Ostadar taldea edo GRAEL esan ohi denean nahasketak sortzen ditu. Ez dira gauza berbera.

GRAEL edo Europako Aliantza Berde Alternatiboa (*Green Alternative European Link*) talde desberdinez dago eratuta (Alemaniako Die Grünen, Holandako Groen-Progressieve Accoord, Belgikako Agaler eta Ecolo, Italiako Democrazia Proletaria eta Euskal Herriko Euskadiko Ezkerra). Talde hauek GRAELen baitan elkarlan politikoa burutzen dute eta hamabi diputatu dauzkate. Ostadar taldeak GRAELaz gain beste bi atal gehiago ditu: Komunitate Ekonomikoaren aurka agertzen diren 12 diputatu daniar, batetik, eta erregionalista flamendarrak, bestetik. Azken bi hauek kooperazio tekniko mailan hartzen dute Ostadar taldean parte, eta ez,

Alemaniko berdeak

Heterogeidadea: indarra ala ahulezia?

Urtarrileko hauteskundeetan Alemaniako botoetatik %8,3a eskuratu zuten, 44 deputatu. Ustegabeko altxapena izan zen; gehienentzat. SPDren hauteslego tradizionalaren sektore batzutatik ateratzen dituzte berdeek botorik gehienak; industri langileetatik baino, emakume, gazte eta sektore tertziarioko langileetatik gehiago.

Beren indarra, hein handi batean, beren heterogeneidadean datza, beren eritzi aniztasunean, beren moldagarritasunean ere bai. Zenbaitek ordea, beren ahulezia ere ikusten du hortxe. Izan ere, beren alderdia karakterizatu nahi dutenean, beren etorkizunaz mintzo direnean, izugarritzko diferentziak azaltzen dira, batetik bestera.

Hala nola, garai batez oso modan egon zen eta gaur deputatu den Petra Kellyk «partidu antipartidu»tzat definitu zuen berena. Harentzat, hauteskundeetako emaitzak sekundarioak ziren, alderdi tradizionalen blokeari oposatzea zen garrantzizkoa. Antikapitalista, baina ez marxista, «errepublika berde» batetaz mintzatzen da oraino.

Denbora luzean «ez eskuin ez ezker» slogani atxikiak, badirudi ordea berde gehientsuek ezkerrekoztat jotzen dutela beren burua. Otto Schily, sektore «errealista»koak berriz, «berdeek zentroko alderdi bat izan behar dute» aldarrikatu du.

Europako beste «berde» direlako batzuk ez bezala, Alemaniako berdeak ez dira behin ere ekologismora muga-

tu, hau da, gizartearen gainerako arazoak beti ukitu dituzte. «Gizarte industrialaren berregituraketa» izendatu zuten 1986ko beren programa, zeina bi problematika hauetan oinarritzen bait zen: ekologismoa eta ekonomiaaren krisia hain zuzen ere.

Berdeek zerrenden konposaketa asko aldatzen da, hirialde batetik beste batera. Berlinen edo Hamburgon maoista eta komunista franko topatzen baditugu, sozial-demokrata-ohiak eta konterbatzaileak ere badira dextente, hegoaldean batipat.

Zerk batzen ditu? Ekintza printzipioztat OTANen defentsa eta hazkunde ekonomiko eroa izan dituzten alderdi tradizionalen aurkako jarrera. Kutsaduraren, oihanen heriotzaren, hirien deshumanizazioaren, nuklearraren, gerraren kontra daude. Printzipiorik? «Ekologista, base demokraziaren alde, sozial, ez-biolento». Azken horretan ez ñabardurarik gabe, hirugarren munduko gerrilentzako apoioa maioritarioa delarik. Zentral nuklearren aurkako biolentziaren zilegitasunak zatitzen du alderdia. Otto Schilyk Estatuak biolentziaren monopolioa daukala ezagutu dadin, eskatzen du, hainbatek onartzen ez dutena.

Munduko beste gizarte industrialetan gertatzen ari den mugimendu emantzipatzaile berri baten isladapena dateke Alemaniako berdeen mugimendua.

PABLO SASTRE

ordea, lan politiko estua burutzeko asmoz. Prentsan, "Ostadarreko ekologistak" eta gisako laburpenak ikusi ohi dira maiz eta aipamen horiek nahasketa sortzen dute alderdi desberdinen nortasunaren eta ezaugarrien inguruan. GRAELeko talderik handiena Alemaniako Berdeek osatzen dute baina erabakiak hartzerakoan eta botoak ematerakoan ez da izaten talde handiena beste izenean erabakitzen duena. Nola baiteko oreka lortu nahi izaten da gauzak demokratikoki eginez.

G.— Zeintzu dira GRAEL eratzeko arrazoiak?

E.— Aliantza bat eratzeko gogoak bultzatu zituen lagun batzu GRAEL eratzera, hau da, arazo ekologikoez —arlotu horretara soilik mugatu gabe— arduratu zen elkarketa bat eratu nahiak. Hau, maila internazionalen planteiatzen den hainbat arazori lotuta doa, hala nola, pazifismoa, giza eskubideak, hirugarren mundua, emakumeen eskubideak, eta arazo sozialekin ere, langabezia kasu. Bada beste puntu bat, Europako Parlamentua bitan zatituta dagoela esan daiteke, eskubian eta ezkerrean, hau da, nazio desberdinetako parlamentuen osagai berdinez dagoela eratu eta horregatik GRAELen jarrera maiz ezkeraldera botatzea izaten da. Bistakoa da, Nicaraguari buruzko testuari zegokionez esaterako, botoa emateko momentuan han ez egoteak eskuinari bidea zabalik uztea esan nahi zuela.

G.— Zein da GRAELen egitura eta nola egiten du lan Ostadar Taldearen baitan?

E.— Bada bulego bat GRAEL bileretarako prestaketa-lanak burutzen dituen eta garrantzizko arazoak sortzen direnean gai horiei buruz kontsulta-bulego gisa ere funtzionatzen duena. Baina bulegoak ez du erabaki politikorik hartzen, aitzitik, GRAEL osoa da erabakiak hartzen dituen.

Dirua ateratzeko nekeak

Badira bestalde hilabeteen bi aldiz elkartzen diren hainbat lan-talde. Hauek hirutik seira pertsona biltzen dira eta lan parlamentarioaz zein estraparlamentarioaz hizketan jarduten dira.

G.— Zertan datza Europako Parlamentuan egiten duzun lana?

E.— Gure lanaren zati bat parlamentu mailakoa da, komisioren baitakoa alegia, munduan gertatzen diren gauzetaz hainbat informe eginez. Baina GRAELentzako argi dago hori atal bat besterik ez dela, beste atala lan estraparlamentarioa izanik eta beharrezkoa dela biak lotzea.

G.— Zehaztuko al duzue zertan datzan lan estraparlamentario hori?

E.— Badira zenbait lerro. Lehengo,

mugimendu sozialen eskakizunak Europako Parlamentuan sartzea. Adibidez, hemen Euskal Herrian talde batek arazo ekologiko larri bat dagoela adierazten badu eta zenbait eztabaidaren ondoren arazo horrek Europa mailan ondorioak dituela argitzen bada GRAEL saiatzen da horri buruz zerbait egiten. Horrek esan nahi du oinaldeko taldeekin elkar-lan bat egiten duela, hainbat arazo parlamentu mailara eramaten saiatzen dela eta partaide diren herrialdeetako mugimenduarentzat garrantzizkoak diren erabakiak har erazten dituela.

Bigarren lerroa zera da, diru asko badago eta oinaldeko taldeek laguntza ekonomikoa eska dezakete. Laguntza hauek jasotzeko kriterio batzu ezarri dira, horien artean garrantzizkoena, arazoaren ezaugarri internazionala delarik. Beste zera bat bete dezakeguna, alegia, talde desberdinei Parlamentuko labirinto korapilotsuan dirua aurkitzen laguntzea, zeren eta han diru ugari badago ere oso zaila gertatzen baita xentimo bakar bat ere ez ateratzea.

Hirugarren lerroa nazioarteko konferentziak antolatzean datza. Lan honetarako interpretarik ez ukaitea eragozpen bat izango litzateke, hizkuntza arazoak sortuko lirateke eta. Interpretak ditugunez herrialde desberdinetako taldeak bildu ditzakegu eta konferentziak antolatu. Hilabetero, hau da, hamar aldiz urtean, antolatzen ditugu, egun t'erdikoa bakoitza. Azken gaia homosexuali eta lesbiane buruzkoa izan zen eta lehena go antolatutako beste pare bat, inmigratu eta prostitute buruzkoak. Datorren maiatzean Txernobil buruzko bat antolatuko da.

G.— Europako Parlamentuak erabakiak hartzeko ahalmenik ez duela esan duzue. Ba al du GRAELek inolako jarrerarik horren aurrean?

E.— Sakoneko arazoa da hau baina ez dago honi buruzko erantzun aman-komunik. Eritzi desberdinak daude, saiatu izan gara batzutan testu baten inguruko konpromezu bat aurkitzen nahiko globala, nahiko orokorra izan zitekeena baina ez dago egitan posizionamendu argietara garamatzan eztabaidarik egiten.

Kapitalaren indarra, ekologismoaren ahulezia

GRAELentzat guztiz argi dago oraingo egoera demokraziarik gabea dela eta Europako Parlamentuak ez du ministrariaren kontseiluaren gain kontrol ahalmenik, eritziak besterik ezin dituelako eman eta parlamentu nazionalak beren ministrariak kontrola ditzaketen arren herrialde gehienetan ez da horrela egiten. Beraz, zulo handi bat dago komunitatearen demokraziaren funtzionamenduan. Argi dago horrek aldatu behar duela.

G.— Herman, zu inguruneaz arduratzen zarenez, zer deritzozu Europako komunitatearen inguruneari buruzko politikari?

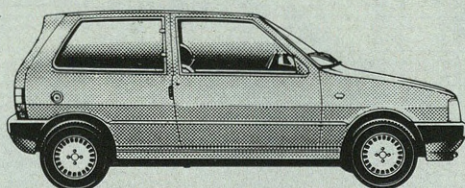
E.— Hasteko esan beharra dago, gaur egun mugaz gaindiko ingurune arazo anitz dagoela, nazio mailan konpondu ezin direnak, esaterako, euri azidoak; Bizkaiko golkoan egiten diren hondakin isurketak, besteak beste. Kuadro honetan Europako komunitateak garrantziko papera dauka, baina direktiba edo arauak ez dira behar bezain bortitzak edukin aldetik zeren eta erabakiak hartzeko erabiltzen diren mekanismoak oso txarrak bait dira eta gainera demokraziarik gabeak. Beraz, hainbat mailatan indartu behar da Europako komunitatearen demokrazia. Nabaria da kapital nazional eta internazionalak komunitateaz gehiago arduratzen direla eta eragin ekonomiko —eta ez ekologiko— oso handia dutela eta ingurunearen interesak defendatzen dituzten jarrerak oso ahulak direla. Hori edukinaren aldetik, eta formari dagokiola, erabaki-hartzearen prozesuak ingurunea gogoan hartzen duen politika komunitario baten burutzea garrantzitzen ez duelako. Horregatik nik uste dut garrantzizkoa dela parlamentuz kanpoko mugimendu ekologistak izatea politika honetaz arduratu dena, eta horretarako maila internazionalen gehiago kolaboratu behar duela eta GRAELen gisako alderdi politiko txikiak Euroapako komunitateko instituzioetarako sarbide gisa erabili behar dituela.

MAIDER ETA AGUS

FIAT-eko AUKERA

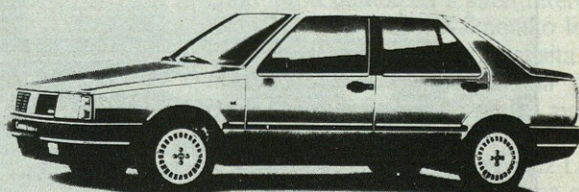
UNO

FIAT 1 Sting 45-3P.....	950.680 pzta.
FIAT 1 45 Fire-5P.....	1.066.390 pzta.
FIAT 1 60-3P.....	1.103.630 pzta.
FIAT 1 70 SL-5P.....	1.243.280 pzta.
FIAT 1 SX.....	1.243.280 pzta.
FIAT 1 Turbo I.e.....	1.549.180 pzta.
FIAT 1 Diesela.....	1.312.440 pzta.

CROMA

CROMA CHT.....	2.311.270 pzta.
CROMA I.e.....	2.728.890 pzta.
CROMA TURBO I.e.....	2.989.570 pzta.
CROMA TURBO D.....	3.251.580 pzta.

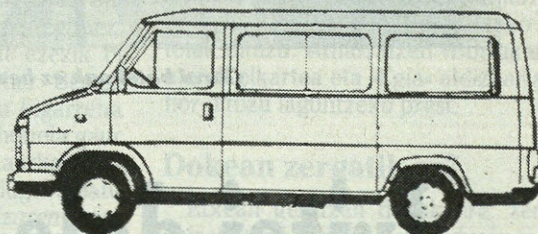
REGATA

REGATA 70.....	1.256.580 pzta.
REGATA 70S.....	1.345.690 pzta.
REGATA 100 I.e.....	1.715.430 pzta.
REGATA Diesela 2.000.....	1.678.190 pzta.
REGATA TURBO D 2.000.....	1.941.530 pzta.
REGATA FAMILIARRA 100 I.e.....	1.801.880 pzta.
REGATA FAMILIARRA D 2.000.....	1.887.000 pzta.

DUCATO

DUCATO F-13.....	2.281.200 pzta.
DUCATO F-13 Sapai altukoa.....	2.379.660 pzta.
DUCATO Bolumen handikoa.....	2.433.520 pzta.
DUCATO COMBI-6.....	2.330.000 pzta.
DUCATO Txasis Laburrekoa.....	2.156.880 pzta.
DUCATO F-18 Turbo.....	2.240.880 pzta.
DUCATO F-18 Turbo-GV.....	2.526.480 pzta.

AUTO ADARRA

BANATZAILE OFIZIALA

Gran via, 7-Telefonoa 288983//Jose Elozegi hiribidea, 107

JOMIAL. Azpeitia—Telefonoa: 81-24-91/**ALDABE.** Irún—Telefonoa: 61-38-44/**IZARRA.** Ibarra,Tolosa—Telefonoa: 67-00-70/**SAN CRISTOBAL.** Beasain—Telefonoa: 88-39-08/**NIETO ANAIAK.** Beraun-Renteria—Telefonoa: 52-52-90

MATRIKULATU ONDOKO PREZIOAK

FIAT

PUNTAKO TEKNOLOGIA

Hemen edo han gozatzeko aukera oporretan

Garai batekoak ez bezalako prozesioa daramagu gaur egun.

Iritsi dela Aste Saindua!

***Aste Saindua iritsi zaigula eta makina bat kome-
ria larri eta gozo ikustear gaude, bai mundu santu
honetako errepide bikainetan, bai oraindik hain
esanguratsu eta sustrai sakonekoak ditugun proze-
sio, pasione eta elizkizunetan. Oporretarako auke-
ra bikaina suertatzen badira ere Aste Santuak, An-
daluzia aldera eguzki bila joateko aproposak, ezin
ukatu, guztiz kutsu elizkoia duela kristau asko eta
askorentzat, guztiz kutsu ateoaren duen bezala, hain-
bat eta hainbat gazte eta hain gazte ez den jende-
rentzak.***

Araba aldean gaur egun eta aspaldi-
ko ohiturak jarraikiz, ostiral santua os-
patzen duten herriak ditugu Biasteri,
Gatzaga, Zamaneku eta Moreta, bes-
teak beste. Nafarroan, aldiz, Cascante,
Sangotza, Iruña, Los Arcos, Peralta, Co-
rellan ematen diren prozesioak entzu-
nak ditugu arestian.

Errioxan aipagarria da, San Vicente
de Sonsierran parerik ez duten «picaos»
izenekoak. Gipuzkoan bitara murriztu-
ko nuke, Euskal Herrian bakarrak diren
prozesioen aipamena, Segura eta Hon-
darribikoak hain zuzen ere. Bestetik,
Lazkaon egiten den pasionearen an-
tzezpenean herri osoak parte hartzen

Barkoxeko paraje lasaia, manexen oporretarako ezin hobea.

duelako berria dugu; Arantzazun ere beste honenbeste. Bukatzeko, Bizkaia-koak esan: Bilboko gurutze bidea, Arkotxa eta Berangokoa nagusiki.

Hondarribiatik Segurara, Ernio

Hondarribikoan, arrantzale eta baseritarren eskutik ematen da gurutze bidea, ostiral santuko egunean. Benetan ikusgarria suertatzen omen da, Kristo gurutzetik sepulkrora jaisten duteneko, abesbatzak «*Ya Murió*» kantatzen duen bitartean. Erromatarrez jantzitako ejerzitu apartekoaren babesean jarraituko du martxak Jesusen emandako sufrimendu latza pausoz pauso gogoratuz. Eta zer esanik ez, izugarrizko jendetza bilduko zaigu aurten ere.

Seguran barru barruan daramaten ohitura eta sinismenaren adierazgarri litzateke bertako prozesioa. Aitzgorri aspiko Goierriko herri honetan urtero asmatzen dute berrikuntzarik, nolabait gurutze bideak gaurkotasunean oinarritzeko asmotan edo. Tronpeta soinu ematen omen diote hasiera. Bertan, prozesiotako hamar pausok jarraituko dituzte oso imageria aberats batez horniturik. Aipagarria da bestalde, emakumeek ere parte hartzen dutela, penitente gisa edo.

Ostiral santuz, milaka gipuzkoar joan ohi da, mantso mantso, Ernio aldera. Guztiz santua ez bada ere, aintzineko ohitura baten eredu bilakatu zaigu Erniokoa. Erroskilak jan, hiru koloretako zintak erosi, zatoari zurruta eman, bokadilloa irentsi gosez hase ezinean eta

goi aldean dauden gurutzetan erreztatzu ospatzen du milaka jende paraje eder horretako festa. Ez ditugu ahaztu behar noski, gaitz guztien aurkakoak diren aro miresgarriak. Lourdes-era joan beharrik ez dago, Ernio ondoan edukita.

Elizatik paso

Gasteizen ere prozesio herritar bat ospatu ohi dute ostiral santuko egunez. Kontatzekotan, prozesio bat ezezik bi ere egiten dituztela esan behar. Bestea prozesio ateoak dugu. Aurten bigarrena egitekotan dabilta eta hau honela gaur egun gazte mailan Elizaren aurka ematen ari den borroka ezin dugu aipatu gabe utzi: «*Aste Santua Elizaren festa denez, argi dago Jesusen jasandako tortura guzti horiek egunerokora aldatzean datzala gazte jendeak nahi duenaren mamia.*»

Eliza, Aste Santuan kaleratzen den moduan, ez da gai egunoroko errealitateari erantzuteko. Bestela jokatu izan du, atzerakoi izaten eta gazte askoren nahiak eta ekintzak erabat oztopatzen. Ateok izanda pentsatzen duguna zera da: Elizak 'opioa' izaten jarraitzen duela», esan digu prozesioko batek.

Zuberoako Basaburuan

Aste Sainduko oporrak izaten dira udaren aintzindari, nolabait. Etxeko udaberriko eguraldi epela utzi eta be-roetara joan nahi duenarentzat aproposak direnak. Besteentzat ere bai noski. Gu, Zuberoan baztertuko gara oraingoan.

Behin Basaburuan egonik, bada eza-gutu gabe utzi ezin dituzun herriak. Atharratze erdi izanik, hiru edo lau etapatan pasa daiteke Basaburia.

Atharratzetik Montori aldera irtenez, Larrañe (Larrau) eta Santagariza (Ste. Engrace) eramanen bidea hartzen dugu. Laginaga, Atheri eta Ligi igaro ondoren, herri politak horiek, zentrale elektriko batera helduko zara. Hemen bi bide: bata, Santagarazira eta bestea Larrañerakoa. Batetik zein bestetik, amildegi izugarrien ondotik pasako zara. Santagarizitik aurrerago Euskal Herrian aurki daitekeen lekuen interesgarrienetako bat dago: Kakuetak lepoa. Ondoren Kaserna hauzotik jaitsita Santagarazin zara. Paradisu txikia dena. Bestealdean Belagua duzu aurpegi ematen.

Zentraletik beste bidea segituz Larrañera zoaz, erreka segituz. Aldapa gogorak eta paisaia esplikaezinak igaroaz, Larrañe, non abertzaleak nagusi diren herri bakarra baita. Hortik aurrera, Orhira igotzeko bidea eta behetik Irati-koa.

Barkoxera egin dezakezu beste bidai bat, Montirik barrena. Etxahun zahararren herritik barrena Eskiulara joan zaitezke, Bearnoko herri euskaldunera. hain zuzen ere.

Atharratze inguruan badituzu ezagutu beharreko herri politak, arratsalde batez oinez bisita ditzakezunak: Iruri (Les Trois Villes), Altzai, Zunharreta, Lixantzu, Hanze... Harremanetan jarri nahi baduzu, Maule eta Atharratzeko ikastolak dituzu. Atharratzen «Bortukariak» mendi elkartea eta «Egia» aldizkaria ere hor dituzu laguntzeko prest.

Dokean zergatik ez?

Etxean geratzen denak ere, zerbait entretegarri aurkitu behar duela ta, ostegun eta ostiral sainduan eta munduan bakarra den jokua asmatu dute Arrasaten. Doke jokua. Trebetasuna eta punteria nehurtzen dira joku honetan: 8 edo 10 metrotara ipintzen den marra batetara txanpon bat ea nork gerturatzeko duen gehien litzateke aipaturikoaren grazia. Marra erdian labana bat sartzen da. Labana jotzen duen jokalaria puntuazio gorenra jasotzen du.

Jokatzeke beste modu bat zera da, hamar zentimetrutako karratu batean sartzea txanpona. Izugarrizko arrakasta omen du Arrasaten Aste Sainduan apostu bide honek. Elkarre guztien arteko txapelketa bat antolatuko dute aurten ere, herritar zintzoen parte hartze totala espero dutelarik. Ez da harri-garria. Hain baita aspergarria telebista egun hauetan!

J.J. PETRI

EKO

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO AIETE

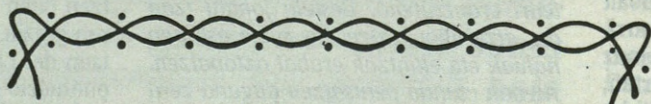
Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

EKO LASARTE

Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
LASARTE

Vivodist

LA CASA DEL CAFE

Zure Etxeko Kafea

San Martzial 19 Telf. 424512

DONOSTIA

HIESen beldur eta xiringarik eskatzen ez duenez

Izugarri igo da «crack»aren kontsumoa

Crack izenarekin ezagutzen dugun droga (edo Californian Rock deitzen diotena) eta HIES/AIDS gaixotasuna, gaurregun, herri modernoak eta post-modernoak erasotzen ari diren bi izurri nagusienetakoak dira. Droga kontsumatzaile arruntek kokaina Crack izenarekin ezagutzen dute. Baina, desberdintasun batzuk badaude kokaina eta Crack delakoaren artean. Crack, hain zuzen, kokaina purifikatua da, purifikazioa %90ekoa delarik. Prozesu baten ondorioz purifikatutako kokaina hau ezin liteke esnifatu (sudurretik hartu) edo heroinarekin batera xertatu, pipa batean edo zigarroan erretzen da baizik.

Badirudi, 'crack' izena, produkto hau erretzerakoan sortzen duen zaratagatik jarri ziotela edo hori dela medio asmatu zutela izen hori. NIDak dioenez (National Institute on Drug Abuse) 1981ean Crack kalean ezagutzen eta kontsumitzen hasten omen da. New York Estatuan, NIDaren datuak kontutan hartuz, 1981ean drog-kontsumoaren artean (heroina, PCP, marihuana, alkohola, azidoak, free-base, kokaina e.a.) %9,9 crack-kontsumatzaileak ziren, eta 1986ean, lehenengo hiru hilabetetako datuen arauera %50,5 crack-kontsumatzaileak ziren. Gorakada beldurgarri hau HIESaren kontrako lan prebentiboaren ondorio bezala aztertzen da nagusiki. Hau da, zainpeko drogak kon-

tsumitzen dituzten drogatzaileak HIES xiringaren bidez kutsatzen delarik, beldur handia sortu da drogatzaile hauen artean, eta horregatik crack-aren gorakada hau.

Crack kontsumatzaile baten droga-historialak ez dauka ezertxo ere ikustekorik beste drogatzaileen droga-historialarekin. Crack-kontsumatzaileen droga-historiala oso sinple azaltzen zaigu: alkohola eta marihuana gaztetan kontsumitzen hasten dira eta beranduago crack-a.

Droga berri hau plastikozko tubo tti-

ki batean merkataltzen dute, eta klarrion zatitxo bat dirudi bere kolorea grixa edo txuria izanez. Bere balioa 600-1.300 pezetakoa izaten da eta kantitate hau bi aldiz erretzeko iristen da. Kalean oso erraz lort daiteke crack-a. Ohizko crack-kontsumatzaile batek 75.000-100.000 pezeta gastatzen du astean horretan.

MAITE ERRO

Drogarik beldur garriena

Droga guztien artean beldurgarriena kontsideratzen da crack delakoa. Droga-menpekotasuna eta jasmarena denbora laburrean sortzen dituelako, hain zuzen. Droga-kontsumatzaileen arteko komentarioa honako hau izaten da crack dela eta: «Once you start using Crack you can't stop» (behin crack kontsumitzen hasiz gero ezin da gelditu).

Crack drogak «gorakada» azkarra eta indartsua sortzen du. Desagertzen denean, «beherakada» ere halakoxea izaten du. Deepresio sakonak sortarazten ditu. Depresio sakon honetatik ihes egiteko modu bakarra berriz ere crack hartzea izaten da, konpultsiboki gorputzean sartuaz.

Bere efektuak bost-zazpi minutuz besterik ez du irauten. Ondoren, depresioak, paranoiak, psikosia, suminkortasuna eta, hauen ondorioz, bortxazko erreakzioak edota suizidioak.

Alde fisikoari dagokionez, odol presio aldaketa handiak, bihotz-taupadak azkartzea, arnasa ezin hartzea, lorik eza, antsietatea, goragaleak, dardara... eta ondorioz, birrikak gaizki, infartoak, ezpain, mihi eta ez-tarri erredurak ematen dira droga honen kontsumatzaileen artean.

Gazteentzat oso tentagarria da gauza berriak dastatzea, eta askotan, badirudi «erre» egiten diren drogak biguinoak direla. Adi ordea, Crack delakoarekin bizpahiru aldiz kontsumituz gero, pertsona, sorgin-gurpil batean sartzen da eta hortik ateratzea oso zaila da.

M.E.

Larunbat gauean ATILA sariak partitzearekin bat

Triskantzen arteko 20 garrantzizkoenak

Xarma beteko marrazkiak Gobernuaren kanpainetan.

«Beste» ingurugiroaren astea bukatu da Iruñean

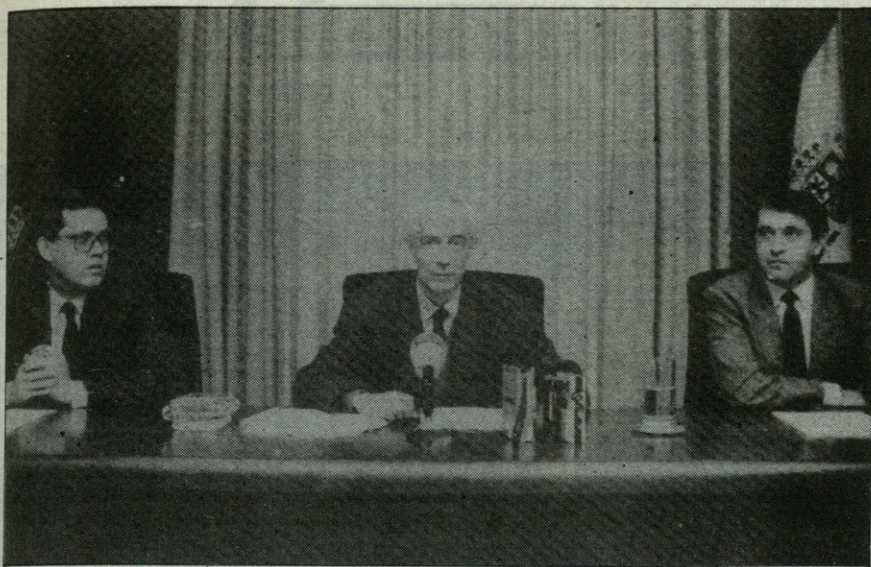
Nafarroako berrien artean maiz ekologia. Nafarroa dugu Hegoaldeko herrialdeetarik aberatsena natura kontutan, baina PSOE nagusi denetik erasoak gero ta gero latzagoak. Diputazioak «Año europeo del medio ambiente» eta antzekoak bulzatzen dituen artean, ekologistek «beste» ingurunearen astea antolatu dute Iruñean.

Apirilaren 6tik 12a bitarte ekologistek hitzaldiak eratu dituzte egunero Iruñean. Bost gai izan dira. Zitudadelako Polvorin-ean zorioneko autobiaien maketa ederra eduki dute aste guztian zehar jendeak bere ondorioak gertuago-

tik ikus ditzan. Nafarroan naturaren kontra erasorik azkarrenak burutu dituzten pertsonen ere ATILA izeneko sariak partitu dizkiete merezimenduen arabera. Hona eguneroko hitzaldien laburpenak.

Ura Nafarroan

Batetik ibaien dragatuak landu ziren. Dirudienez ibaien dragatuek ez dute justifikaziorik. Faltzesko ibaian egindako dragatua aitatu zen. Han azken 12 urtetan 15 milioiko galerak sortu dituzte uholdeek, dragatze lanek 300 milioiko kostua izan duten artean, hori guti ez balitz, irrigaketa komunaleko 8 hektarea izorratu dituzte. Alternatibean artean dragatu puntualak aitatu ziren, er-tzen garbiketa, enborrena, arboldegiak errespetatu, mendiak landatu e.a.. Kontua da konstruktore handiek interes ekonomiko galantak dauzkatela eta presionatzen ari direla errepideak, autobiak edo dragatu lanak egiten hasteko.

Jose Javier Arraiza (erdian)
Nafarroako
Gobernuaren izenean ingurugiroaren
babesaren konpromezua hartzen.

Atila sariak

«Hormigonera» saria: Jose Javier Arraiza, Obra Publikoak, Urbanismoa, Etxegintza eta ingurugiroko kontseilariari, errepideak egiteko erakutsi duen grinatik.

«Excavadora» saria Igancio Puras PSOera sartutako gorri izandakoari. Nafarroako Obras Publicaseko zuzendaria. Ekologisten aurkako sutsua eta Argetaseko errepidean arbola guztiak moztu dituen.

«Motosierra» saria basoetako pisten arduraduna den Larrea injenaria eta Ekologistaren itxura egiten duen Daniel Rodesen artean enpate. Rodes hau Erriberako baso landatze artifizial guztien erruduna da.

«Sulfatadora» saria mendi eta nekazaritza kontseilari den San Martini eman zaio.

«Bala rasa» saria industri kontseilari den Laboni eman zaio Buñuelen egin nahi den arma fabrikaren arduradun izateagatik.

«Yupitrepa» saria hirigintza zuzendari den Diaz lartzari eman zaio. PSOera pasaden gorri izandakoa, Iruñeko alkatetzarako aurkezten dena. Militarrek Perdon eskatu zutenean babesturik zegoen ingurune hartako muga marra aldatzeko eskatu zuena eta orain Iruñea erdian Nafarroako Jauretzea eraiki nahi duena.

«Sinsustancia» saria Habitat aldizkariari, ingurugiroaren babesle agertu nahi duen 500 pta.tako luxozko aldizkaria, zuzendaria gorri izandako beste bat duena.

«Sinprovecho» saria Urralbururi bera baita guzti honen arduradun.

Ibaiak suntsitzen ari dira, Erriberan baitapat.

Urtegi eta irrigaketei dagokienez, Nafarroako Gobernuak milaka milioi inbertitu behar ditu Nafarroako erdialdeko irrigaketetarako, baina erdialde horretan lurra ez da banatu oraindik. Kasu honetan hobe litzateke irrigaketak Nafarroako hegoaldean bülkatzea, han lurra banatuago baitago.

Ekologisten ustez, irrigaketan ipini behar lirateke nekazari txikiak dauden inguruak, urtegi txikiak eginez, mendia izorratuko duten urtegi erraldoiak gaitzetsiz.

Instalazio militarrek

Bartzelonko Unibertsitateko Arcadi Oliveres etorri zen gastu militarrez mintzatzer. Gero Perdongo koartelak NATOra Pirinioetako alde honetan duen garrantzi estrategikoa aitatu zuen. Gerra garaian Europaren erretaguardia gisa duen garrantzia, berarekin lotzen diren autobia eta garraioen hobekuntza, Nazional 1 izenekoa, Deba bailaran egin nahi dutena, Aldudeko errepidea, Nafarroako autopista e.a. helburu bakarra militarra luketelarik. Oraingoz badi-rudi koartelik ez dela eginen, baina hala ere oraindik politikoez ez dute proiektua gaitzesten dutenik esan. Hauteskundeen ondoren beharbada berriz ere has litezke.

Buñuelgo arma fabrikarena gero. 150 langile besterik ez duen fabrika baterako erabiliko den milioi kopurua izugarria da, kontserba fabrika batek 10 aldiz gutiago kostako luke, kontutan harturik gainera lanpostu gehienak teknikoendako izanen direla. Fraudeak ere salatu ziren, patentea jadanik aterea zelarik arrain horiek ikerketarako dirua erabili baitute. Ekologistak auzitara eraman nahi dute gai hori gauzak hala baldin badira. Nafarroako Gobernuak 4.000 milioi erabili nahi ditu armak egiteko.

Bertako basoak.

Egia da Nafarroako baso erreserbak aski handiak direla baina kontutan hartzekoa da Gobernuak hartutako jarrera oso arriskugarria dela, PSOE sartu denetik joera erabat azkartu baita. Hegoaldeko ibaiertzetako arboldegiak lur erroturazioekin eta kanalizazioekin suntsitu dira. Hegoaldean ere, mendietako basoak, Bardeatan Guarsen, azken 10 urteetan dena suntsitu ondoren, geratzen diren hondarrak babestutako eremutat hartu dituzte orain. Gauza bera Baigorriko artediarekin. Nafarroako iparraldean basoetako pistak, sobe-ra, zabalegiak, bertan behera uzten dituztenean ez da deus landatzen erosioaren aurka. Euskal Herrian onentxoenetakoa den Oroz Beteluko ariztia esplotazio martxa honetan 2.000. urterako ez da ja ere izanen. Iratin ere errepide bat irekitzekoak dira estazio tiristikoa egitekotan, geratzen zaigun lekurik politenetakoa zaurituz.

Iruñerria

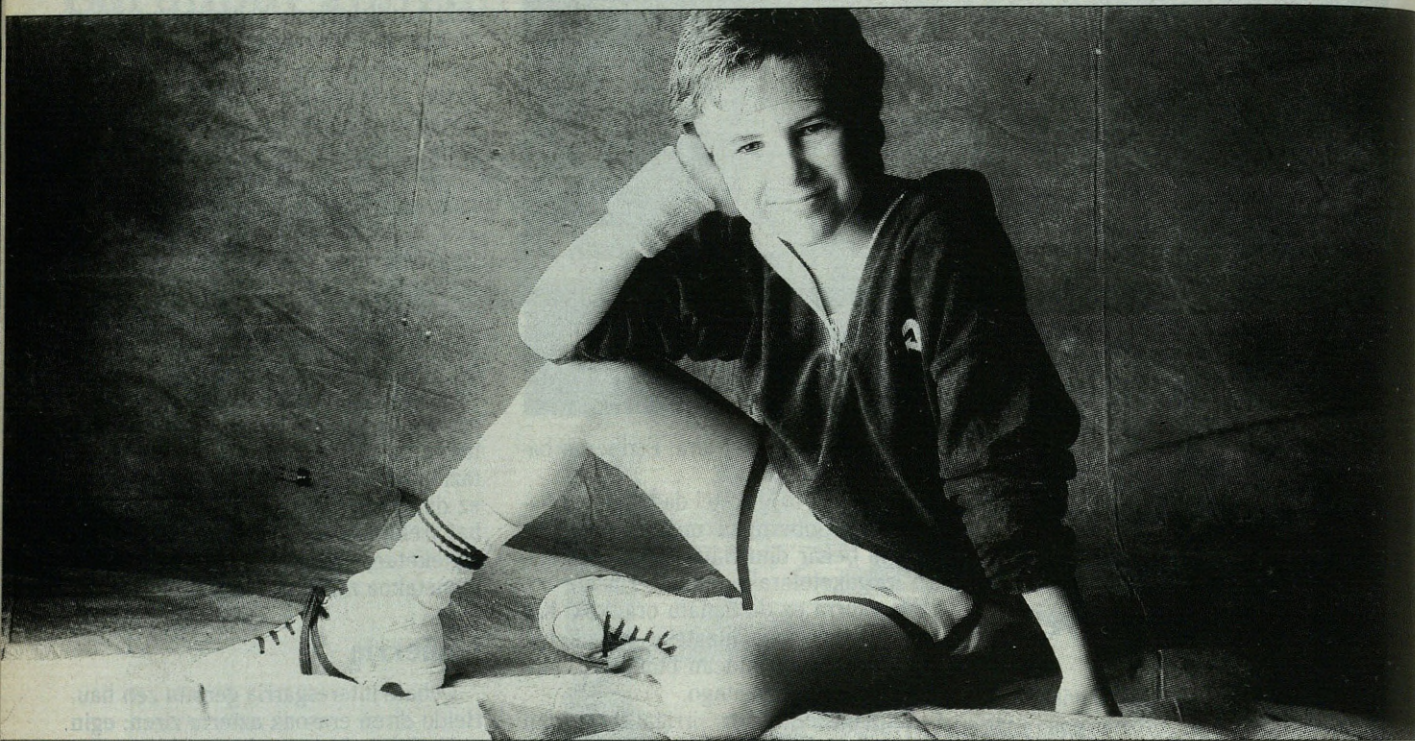
Debate interesgarria gertatu zen hau. Heldu diren erasoak aztertu ziren: egin nahi duten hipermerkata, lurrazpiko aparkalekuak, Ciudadela inguruan ipini nahi duten Nafarroako Jauretzea, Iruñea inguratuko lukeen autopista berri baten proiektua e.a. Trafikoari dagokionez esan zen nola udaletxea gero eta bulego edo zerbitzugune gehiago ari den paratzen Iruñearen erdialdean, dezentralizazioa bultzatzea beharrean, trafikoa erdialdean areagotuz. Nafarroako Unibertsitate Publikoaz ere mintzatu ziren, biologia aplikatua, depurazioa, erreziklajea e.a.en eza aipatu ziren.

Autobia

Hau izan zen hondar gaia. Autobia egiteko 17.000 kotxe eskatzen dira eguneko, eta Iruñea-Donostia errepidean 4.000 pasatzen dira. Mendia puskatu beharra erokeriatzat jo zen. Autobiaren aurkako koordinakundeak oraingo errepidea hobetzea du alternatiba, argi utziz oraingo errepidea berariaz ari direla hondatzen uzten jendearengan autobiaren beharra bizteko. Oraingo errepideari bihurtzeko kendu, tunelak egin eta aldaipa goretan karril bikoi-tza eginez konpon litekeen bitartean. Leitxaran, Gorriti eta Areso izorratu gabe eta autobian gastatu nahi duten dirutza horretan erabili gabe konponketara irits liteke. Hori zuten ekologistek alternatiba. Heldu diren 5 urteetan gastatu nahi diren 50.000 milioiak beste gauzetan erabiliz.

INAKI CAMINO

NORK ZIURTATU LEIKE BIZKAITAR HONEK BERE BIZITZA OSOAN KIROLA EGIN AHAL IZATEA

ALDUNDI DEMOKRATIKOAK.

Osasuna ez da luxu bat.

Eta bizkaitar guztion osasuna sendotzeko ez dago Bizkaian zehar kirola egiteko aukerak zabaltzealakorik.

Honetan pentsatzen dago, beste gauza askoren artean, zeure baliabideen ardura-dun dan Foru Aldundia.

Bizitza maila, bizimodu aldaketatik datorrela jakinik.

Kirola bakoitzaren eskubidea dala kontuan hartuaz. Eta, era berean, gogoeta eta jakintza bizkortzen dauazan kultura, euskera, irakurketa, pintura, musika... etabar, bultzatuz.

Guzti hori osasuna da. Guzti hori etorkizuna da.

Horregaitik gabilz lanean, guzti hori dannon aukeran izan daigun.

Lan hori ondorengo ekimenotan nabari da:

KULTURA SAILAREN EKINTZARIK GARRANTZITSUENAK

- Bizkaian kirolari buruzko ikerketa soziologikoa.
- Udal kirol egitamuak 410 milioitako diru-laguntzak.
- Kirol federakundeak indartu.
- Unibertsitatean eta eskoletan kirola bultzatu.
- «Kirola danontzat» egitamu. Honek, lehiaketa ezbardinetan milaka gazteren partehartzea lortu dau.
- Historia eta artelaren Ondarearen zerrenda burutu.
- Gemikako Batzar Etxea goratu. Berritatzeko eta jagote politika martxan jarri.
- Bizkaiko Monumenturik garrantzitsuenen buruzko ikerketa-lana zabaldu.
- Gure iraganari buruzko arkeologi-ikerketak bideratu eta laguntzak eskeini.
- Euskera bultzatzen daben erakunde guztiei diru-laguntzak emon.
- HABEri, sorreran, diru-laguntzak. Helduen alfabetatze kanpainari lagundu.
- Foru Aldundiko artxiboa sortu, zerbitzu eta agiriak bilduz.
- Gizarte mailan kultura-zaletasuna zabaldu.
- Kultur-ekintza publiko eta pribatuak eta baita kultur alkarteak sortzea bultzatu.

► Lurraldeko kultur-gaien ikerketarako (historia, geografia, artea, eta abar) eta arte-lanetarako bekekaz jarraitu.

► «Herriz-Herri» kanpainaren bidez kultura Herri-mailan zabaldu.

► Gazteei dagokienez, alkarteak bultzatu.

AZEN 8 URTETAKO AURREKONTUKO DIRU-KOPURUAK:

Euskeraren zabalkundea	921.159.255
Kulturaren zabalkundea	1.621.726.201
Hezkuntza	1.891.528.000
Kiroltegitintzak	1.888.900.000
Museoak	1.164.459.980
Ondarearen berritatzeko-lanak	636.676.240
Unibertsitate eta eskola	
mailako kirola	347.300.000
Batzar-Etxea	415.652.981
Gaztedia	190.800.000
Bibliotekak eta artxiboak	878.312.000
Kirolari diru-laguntzak	338.350.000
Denbora libre	245.400.000

Izen-abizenak _____

Helbidea _____

Telef. _____ Posta-kodea _____

Herria _____

Foru Aldundiaren ihardueraz informatzen duan liburuska bat argitaratu dogu. Nahi badozu, eskatu besterik ez dozu egin behar. Bidali eiskuzu kupoi hau zeure datuakaz helbide honetara: Foru Aldundia, Gran Via 25, Bilbo.

DIPUTACION FORAL DE BIZKAIA
BIZKAIKO FORU ALDUNDIA

ALDUNDI DEMOKRATIKOAREN 8 URTE.

Errentari buruzko zerga aitorpenarekin batera, fiskal objezioa

Militarrek gure dirua zurrupatzen

Azken bolada honetan soldaduskan zeuden zenbait gazten kartzelaketak eman direnez, estatu espainol gobernuaren aurrekontutatik armetan gastatzen den diru kopuru izugarria, %11 gutxi gora behera denez eta Haziendan errentari buruzko zerga ordaintzeko, apirilaren 21ean hasi eta ekainaren bukaera arte epea zabaldu dutenez, kontzientzia objezio gaian eta bereziki, fiskal objezioan murgildu gara, gisa berean, berrarmaketari irtenbide paketsu bat aurkitu nahian.

Ezer aipatu baino lehen, kontzientzia eragozpenaren legeari gainbegirada bat bota beharko diogu, zertan datzan aditzera eman beharko da, alegia. Objektore deklaratuak izan nahi duenak kanpamendura joan baino hiru hilabate lehenago egin beharko ditu paperak. Guzti hori zuzen egin eta gero, tribunaletatik kasu bakoitzarekiko oneritzia ala aurkako iritzia aditzera emango du. Gaur eguneko objezio lege honekin, ezin izango da inolaz ere, kontzientzia eragozpena aitortu permisio garaian.

Francesc eta Miquel-en kasuak ezagun egin badira, izkutuan gordetzen direnak ere aurki ditzakegu.

Gazte kartzeleratuak

Bi katalandar gazte hauek soldadus-kan ari zirelarik eta jasaten zuten tratatu larria ikusirik, permisu bat aprobetxatuz, berriro espainol ejerzitorea ez itzultzea erabaki zuten. Handik piska batera, desertore edo iheslari deklaratuak izan ziren eta gaur egun espetxean aurkitzen dira militar auzi baten zain. Objekzio legean barne, permisu garaian objektore deklaratzeko eskubidea onartua izan dadin, gose greba luze bat ere egin dute bi gazte hauek, ondorio pozgarri-rik lortu gabe.

Hain ezagun ez den beste kasu bat ere, galiziar gazte batekin gertatu da. Honek ere, permisu garaian objektatu zuen eta militarren erantzuna kuartelean berehala agertzekoa izan zen. Gazte honek lege mailan eginahal guztiak egin eta gero, eta emaitza egokirik ez aurkitzerakoan, leku ezezagun batean bizi da gaur egun.

Aditza eman behar da ere, soldaduska espainola bete izan arren erreserban egon nahi ez duenak kontzientzia objektore aitortzea egin dezakela eta emakumeek eskubide bera dutela honelako aitortzea egiteko. Hala ere, *Kontzientziaientzia Eragozpen Mugimendua, KEMek*, eta beste zenbait talde antimilitaristek lege honen aurka al-atzatu dira zigortzat jotzen dutelako.

Gobernuak gerlaren alde

Une honetan gastu militarrek mundu mailan, urteroko biloi bat dolarrera iristen dira, hau da, ia bi miloi dolar minutuko edota bost miloi pezeta segundu-ko. Gizarte hau oinarritzen den defentsa sistema mantentzeko ordaindu behar den prezio garestia. Berrarmaketa ero hau aurrera eramateko faktore ugari ematen ari da eta hiru motatakoak direla frogatu ditzakegu. *Estrukturalak*, alde batetik, teknologia militarra (armamentoari buruzko ikerkuntza eta bilakaera, beti aukera okerrenari begira planifikatzeko ohitura txarra) eta bestetik, militar industriaren interesak.

Faktore funtzionalak, politika burokratikoak eta potentzia handien elkarrekiko norgehiagokeria eragindakoak eta azkenik, *doktrinalak*, kulturak eta historiak eragindakoak lirateke (jendearen eritzia nahastea etengabeko arriskua dagoela sinestaraziz, komunikabideen bitartez biolentzia eta indarkeria mitifikatuz).

Eskuarki, arma sistema berriak ez dira segurtasunaren arrazoiak direla eta, sortzen, teknologia berari dagokion indarrez, politikari aurrea hartzen diotela, baizik, eta gero ta arma gehiago, orduan eta berriago eta aurreratuagoak sortzen dira. Eta gure artean oso ezaguna den aspaldiko tranpaz, hots, komunikabideen erabilpenaz, arrisku egoera

Desarmaketaren alde beharrezkoa da era guzietako pertsonak borroka egitea.

batetan bizi garena eta irtenbide zuzena geure buruak armatzea dela pentsatzea bultzatzen gaituzte espainol militarrek, euskaldunon kasuan.

Horregatik, munduan zehar etengabe sortzen diren gerlak eta, ez ditu gaurdiko ahuntzaren eztulak sortzen, armamentismoa inolako kontrolik gabeko pilaketan oinarritutako politika eroak aurretik erein dituelako baizik. Armen ikerkuntza teknologikoa gobernu gehienek aurrekontuen ardatza fin- katzen duena dela baieztatu daiteke.

Militarrek dirua barra barra

Hala ere, mundua seguruago egon ordez, gero eta saltsa gehiago agertzen ari dira, gerlak ez dira amaitzen eta defentsa estrategia berriek ez diote gizar-teari segurtasun handiagorik eskeintzen. Bitartean, militarrek eskuratzen duten diru kopurua geroz eta handiago da, bi eratako eraginak sortuz: *zuzenak*, aparatu militarrek eta defentsa politika moeta bat mantentzearekin harremana daukana eta *zeharkakoak*, hots, errekurso ekonomikoak behar sozialetan gastatzen ez direnak, militarren baizik.

Defentsarako neurriekin batera, gizar-tearen barneko beharrak eta, batez ere, oinarri oinarritzko diren beharrak (elikagaiak, bizilekua, osasuna...) errekurso ekonomikorik ez dagoela eta, ezin ditzake bete zenbait gobernuak. Egoera honen errua ez dute gastu militarrek soilik izango baina militarrek lortzen duten diru kopuruak eta, bestalde, diru kopuru honen erabilera suntsigarriak zeharkako eragin sozialak sortuko dituzte.

Gastu militar handienak herri industrializatuenean badituzte, egoera larrian aurkitzen dira herri atzeratuak. NATOk

eta *Barsobiako Paktuak* bultzaturiko gerlen galtzaile, beti herri pobreenak bilkatzen dira eta Nikaragua, Irak, Libia, Mauritania, Etiopia eta Pakistan bezalako herrien aurrekontuen zati handi bat gerla ministeritzak darama (herri horrek gerlan sartu nahi izan ala nahi ez). Azken bi herri hauetan, daukaten gastu militarra dela eta, gosea zer den ederto dakite.

Nola oztopatu gerlazaleei

Egoera honen aldaketa planteatzen denean derrigorrezkoa da erdi eperako eta epe luzerako alternatibetan pentsatzea.

Zebait gobernuak gastu militarrek gastu sozialak baino garrantzitsuagoak kontsideratzen dituenek defentsaren eta segurtasun politikoaren kontzeptuak aldatu behar dira, berrarmaketarekin zerikusirik ez duten politikak asmatu behar dira, desarmaketaren ideia sendoagotu behar da. Horretarako defentsa politikaren demokratizazioa, hots, biztanlegoaren eritzia kontutan izan behar da. Militarren gastu gehiena langileon zergen bidez finantziatzen bada, *Errentari Buruzko Zerga Aitortpena* egiterakoan, *objezio fiskala* dela eta, Haziendan ordaintzen ez den zatia gizar-te zuzen baten aldeko proiektutan gastatzen da.

Objekzio fiskala, gastu militarrek finantziatzeko diru laguntza emateari uzteko era bat besterik ez da. Adibidez, estatu espainolean 1985.eko ariketari zegokion objezio fiskalaren diruarekin, eskola bat egiteko proiektuari bultzada bat eman zitzaion Nikaraguan eta Mari-naledan kooperatiba bat egiteko proiektua ere bultzatu zen, beste zenbait ekintzen artean.

Aurten jasoko den dirua, proiektu hauei laguntzeko erabiltzea pentsatu

da: Leoneko Maragateria militarizazioaren aurka, Quintanilla de Somoza pakearen aldeko etxe bat egokitzea eta Pakearen aldeko Brigada internazionalistei laguntza ematea. Brigada hauek, Guatemala, Honduras eta Nikaraguaren arteko mugan eta, apika, laister El Salvadorren funtzinatuko dute. Guzti hau langileen zergen dirua pakearen eta herrien anaitasuna sendoagotzeko izan dadin.

Objezio politikoa

Talde hauen egitekoak bide onetik ibil daitezten espainol estatu osoko koordinakundearekin harremanetan dugu Euskal Herriko Kontzientzia Eragozpena Mugimendua. Gisa berean, beste herritako antzeko mugimenduekin ere elkar lanean ari da, gobernuai deiak zabalduz eta ahal den jende gehienari gastu militarren arazoak jakinerazi nahiaz.

Bizkaian hogeitameretzi pertsona daude objezio fiskala egiten eta argibide gehiago nahi duenak Bilboko Pakearen Etxerantz jo dezake.

Bestalde, Euskal herriari lotzen bagazkio, objezio politikoaekin egingo dugu topo. Aspaldidanik euskal gazteak eramaten dituen gudalostea atzerritarra dela eta, gazte dexente oldartzen ari da. Dagoen ejerzitioa berea ez dela onartu behar duen lege baten beharra senditzen dutenak dira eta kontzientzia eragozpenaren legearen barnean hori legeztatzea eskatzen da.

talde hauen ustez, «objezioa ez da arazo pertsonal bat, politikoa baizik. Gure borroka ez da talde marginal batena. Objezio hitzak ez du agian, ondo definitzen, eta zehatzago litzateke desobedientzia edo ez kolaboratzea. Politika hitza zenzu zabalean ulertu behar da, ez zenzu instituzionala edo alderdiena. Gizartean inziditu nahi dugu».

Arerioa nor den kontutan hartzen badugu, borroka moeta honek koherentzia handia eta heldutasun nabaria eskatzen du. Euskal Herrian aritzen diren taldeak sarritan horrelakorik erakutsi badigute ere, ez dira horretantxe soilik gelditzen, «gure borroka ez doa azalezko gauzetara sustraletara baino. Militarismoaren aurka goaz, eta honek ezartzen dituen gizamoldeak aldatzera, bere egitura ideologikoa eta ekonomikoa».

Beraz, Errenta gainerako Aitorpena egiterakoan, militarismoarekin ezer jakin nahi ez duenak Defentsak eramaten duen %11-12a ez ordaindu eta gastu sozialetarako irekitako kontu korrantearen ezarri. Behar bada, desobedientzia da bide bakarra.

NEKANE ARRASTUA

ARGIA

BEHAR DEN ASTEKARIA

Euskal Kulturari pultsua hartzeko, astekoaren berri jasotzeko, gizarteaz eta politikaz ohartzeko, alfabetatzen jarraitzeko, denbora pasatzeko... ARGIAk 60 orri eskaintzen dizkizu astero zure etxean.

Erreportaia ugari, elkarrizketa interesgarri, komikia koloretan... Haur eta gazte, senar eta emazte, bäserritar, langile ala estudiante, euskaraz bizitzeko ARGIA behar duzue.

ARGIAREN HARPIDE IZAN NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

..... Telefonoa

Hernia Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala Kontu Korrantearen Zb.....

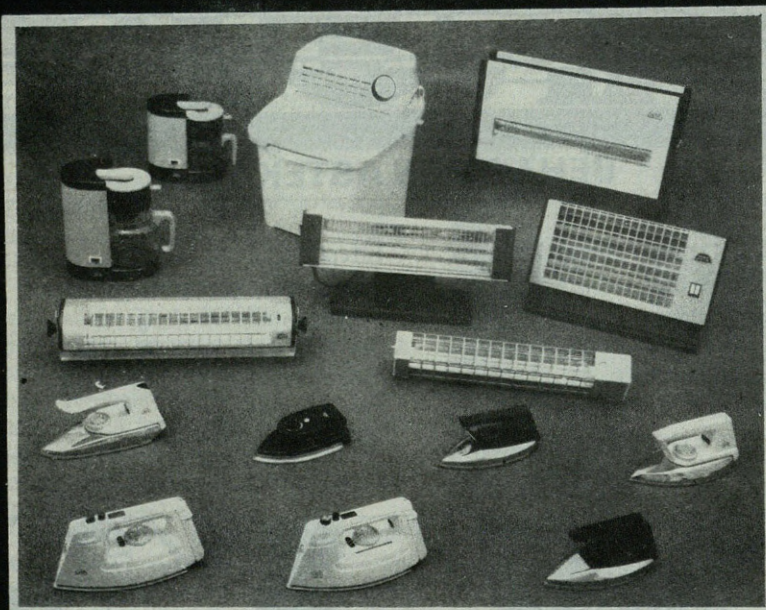
SINADURA

zu ere harpidedun

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

Gure elektragailuak

JATA

JATA

Helburua...

...lehenak izatea.

EIBAR ELEKTROGAILUAK L.E.A.
 Telex: 38533 — Telef.: (943) 71 82 43 (3 linea)
 195 Postakutxa. EIBAR (GIPUZKOA)

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

XXX

K O M I K I A

58. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lepetegi & Varela 86-7

Lepetegi & Varela 87 558

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

IRAKURLE MAITEAK: AZKEN IR'IDIAREKIN, BATAZ BESTE, "CORTO MALTESE SIBERIAN" KONTAKIZUN LUZEAREN AMAIERARA AILEGATU GARA... TREN ERRUZO ETA TXINATARRAK SANTSITU EGIN DIRA, KOLCHAK ALMIRANTEAREN URREA LAKU BATETAN HONDORATURIK DAGO ETA CORTOREN ETSIAK HILIK. BAINA, CORTO? DESAGERTU OTE DA BERA ERE SARRASKIAN?

BEGIRA... ZEMEK BILA DEZAZUEN KOORDENADAK EMANGO DIZKIZUET. ISTORIA, KONTATU ZIDATEN MODUAN, PATRIOTA MONGOLAK HONDORATUTAKO BAGOIAREN BILA DOAZENEAN BUKATZEN DA. BAINA ABENTURA HONEN AMAIERA TOPATZEN LAGUNDUKO DIZUETEN ZENBAIT "TESTIGANTZA" DAUDE. HURRENGO HAUEK DIRA: TARGUM, MONGOL BURIATA; SOTO TENIENTEA; U.S.A.F.-KO TIPPIT TENIENTE KORONELA; BIZITZA LUZEA, "TRIADA"KO BURI BAT; BARROW TENIENTEA, HONG KONG DEFENCE FORCE-KOA, ETA LING JAUNA, KIANG-SI ESKUALDEKO NEKAZARITZA TEKNIKARIA. GUZTI HORIEN ARTEKO AZKENA DA GEHIEN HUNKITU NAUENA, AGIAN BERE SAMURTASUNAGATIK. BAINA EZ NAIZ NI ERABAKITZEKO NOR ETA GAINERA EZ DIZUET KONTAKIZUNAREN BUKAERA AURRERATUKO. BERAZ HONA HEMEN LEHENDABIZIKO TESTIGANTZA:

TARGUM NAUZUE, BOLO-REN SEMEA, BURIATA FAMILIAKOA. ERDIAREN ORDUA ZEN, HOU TXIMINOAREN ZEINGUAN, NIRE JENDEAREKIN BATERA HONDAMENAREN TOKIRA HELDU NINTZENEAN. SUPERBIBIENTE GUTXI ZEGOEN CHANG JENERALAREN TREN MILITAR HARTAN. BILDU EGIN GENUEN ETA HAILAR-EN OFIZIAL JAPONIAR BATI EMAN GENIZKION...

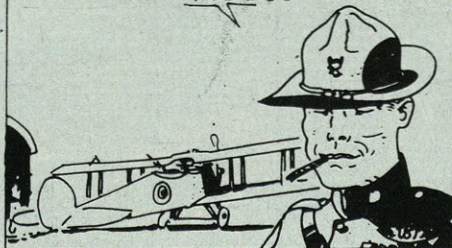

SOTO TENIENTEA NAIZ, JAPONIAR ARMA INPERIALEKOA. 1920 KO OTSAILAREN 15A ZEN MONGOL BURIATA TALDE BATEK SOLDADU ERRUZO BATZA ETA CHANG "GERRAKO JAUAREN" BESTE TXINATAR BATZA EMAN ZIZKIGUNEAN. ZAURITUEN ARTEAN ZUK BILATZEN DITUZUN PERTSONAK ZEUDEN: CORTO

MALTESE ITSAS-ARMADAKO KAPITAINA ETA RASPUTIN ITSAS-ARMADAKO KAPITAINA. U.S.A.F.-KO TIPPIT MAJOREARAI EMAN GENIZKION JARBIN-EN.

CORTO MALTESE, RASPUTIN IZENEKO BERE LAGUN BATEKIN JARBINEKO OSPITAL MILITAR JAPONIAR BATETAN ZEGOELA JAKIN NUENEAN ETORRI NINTZEN. JARBINERA AILEGATU NINTZENEAN, MANCHURIAN, CORTO MALTESE BAKARRIK TOPATU NUEN, EGOERA TXARREAN. BEGITAN HARTU ZUEN KALTE CHANG JENERALAREN TREN BLINDATUA BIRRINDU ZUEN LEHERKETAN. RASPUTIN BERE LAGUNA...

...NI HELDU BAINO LEHENAGO DESAGERTU ZEN. EGUN BATZA GEROAGO, CORTO LAGUNDU NUEN HONG KONG-ERA JOATEN. MARINA SEMINOVA DUKESAZ HIZKETAN ARI GINELA HORREN HERIOTZAZ ZERBAIT IZKATATU NAHI ZIDALA SUSMATU NUEN... BENO, ESANA DAGO JAKIN NAHI ZENUENA. CORTO HONG KONG-ERA JOAN ZEN... CONNETTIC CIGAR BAT NAHI AL DITUZA?

BAI... HONA, HONG KONG-ERA, ETORRI ZEN CORTO MALTESE ETA MARTXOAREN LEHEN HAMABOSTALDIAN EGON GINEN ELKARREKIN. GARAI TXARRAK ZIREN DENONTZAT. BERA ZEN KONTZERTATZEN EZ OMEN ZEN BAKARRA. CHANG JENERALA HONG KONG-EN NON IZKATATZEN ZEN JAKIN NAHI IZAN ZUEN. "DRAGON BELTZ"-EKO PARTAIDEA ZEN, JAPONIARREK LAGUNTZEN ZUTEN ETA "TRIADA"KO ETSIAI ZEN ERAKUNDE MILITARRA...

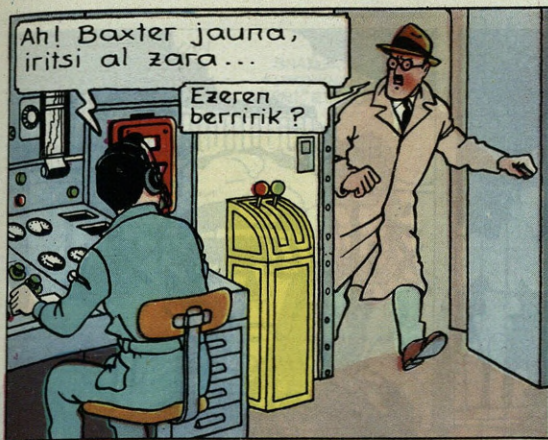
...CORTO MALTESEK ETA "LINTERNA GORRIEN" IPAR MANCHURIA-KO "ISLADA" BATEK SORTURIKO TREN KATASTROFE BATETATIK BIZIRIK IRTETZEA LORTU ZUEN CHANG-EK. HIRI HONETAN ZEGOEN IZEN FALTSU BATEKIN, WU-FENG, MERKATARIA.

"TRIADA"K AKABATZEA ERABAKI ZUEN, HORREGATIK LAGUNDU GENUEN CORTO MALTESE HURA TOPATZEN. CORTORENTZAT KONTU PERTSONALA ZEN ETA NI CORTOREN LAGUNA NAUZU... A, AZKENEAN POLIZIA TENIENTE BAT ETORRI ZEN DENA NAHASTERA... HODEIAK HOZKATU NAHI AL DITUZA?

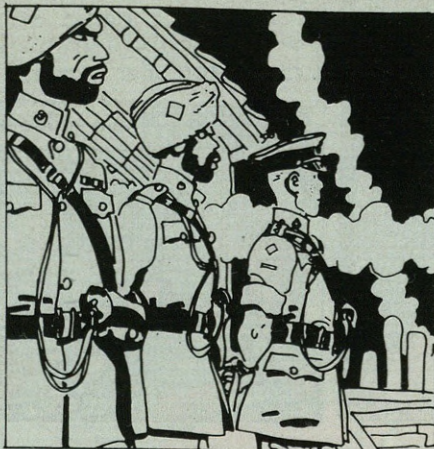
Koetearen
bidaia
harrigarri
honetako
gertakari eta
gorabeherak
zeintzuk
izango ote
dira
?

Zer nolako
arriskutan
aurkituko ote
dira Tintin eta
bere lagunak
Ilargian
?

Lurrera itzuliko ote dira? Abentura handi honen jarraipena ixtorio honen bigarren liburua irakurriz bizi izango duzue:

ILARGIAN OINEZ

BARROW TENIENTEA NAIZ, HONG KONG-eko SECURITY OFFICE-KOA. CORTO MALTESE MARTXOAREN 15EAN IKASI NUEN AZKENENGOZ. EGUNA OSO ZEHATZ GOGORATZEN DUT WU-FENG MERKATARIA, CHANG "GERRAKO JAU-NAREN" IZEN FALTSUA, ATXILOTZEKO AGINDUA HARTU GENUELAKO. JENERALAK HUTSEN BAT EGIN ZUEN ETA GOBERNU ZENTRALAK, BERE KI-DEEK ETA IZKUTUKO ELKARTEEK BERE HERIO-TZA ERABAKIRIK ZEU-KATEN. ARAZOARI ITXURA LEGALA EMATEA ZEGOKIGUN GURI... BAINA ZEHATZAGO IZATEN SAIATUKO NAIZ: GAUA ZEN ETA...

KAIXO "BELARRI BAT" CHANG JENE-RALA ZURE NAGUSIAREN BILA NABIL. EDO NAHIAGO BADUZU... WU-FENG MERKATARI FAMATUA.

BANEKIEN EGUNEN BATEAN ETORRIKO ZINELA. MANCHURIAN HIL ZINTUDALA USTE NUEN ETA GEROAGO, "TRIADA"KO LAGUN BATEN BIDEZ JAKIN NUEN KATASTROFE HARTATIK BIZIRIK ATERA ZINELA. SENTITZEN DUT.

JOKUA GALDUKIRIK DUZU, CHANG JENERALA. NOLA HILTZEN ZAREN IKUSTERA ETORRI NAIZ.

POLIZIA EKARRI DUZU?

HORI BAI ERGELKERIA, JENERALA. NIK EZ NUKE INOIZ HORRELAKORIK EGINGO. IRAINDU EGIN NAUZU ETA BANOA. EZIN DUT ZURE MAILARA JE-TSI ETA FORTUNA-KO JAUN BAT ZER DEN AZALDU.

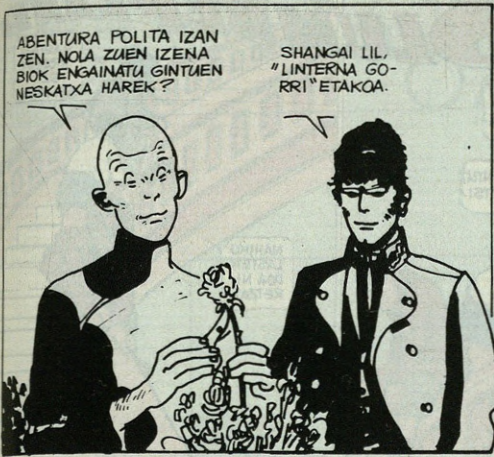
CORTO MALTESE...

MESEDEZ, ONAR ITZAZU. GIZAKI DORPE BATEN BARKAMENAK. EZ EZAZU IRA-BAZITA PAGOEN ETSAILA IRAINDU.

BARKAMENA ONAR-TZEN DUT, JENERALA ETA UERTZEA ES-KERTZEN DIZUT.

ABENTURA POLITA IZAN ZEN. NOLA ZUIEN IZENEA BIKI ENGAINATU GINTUEN NESKATXA HAREK?

SHANGAI LIL. "LINTERNA GORRI" ETAKOA.

SHANGAI LIL? AMERIKAKO OPERETA BATEN IZENENA EMATEN DU. PAREGABEKO ETSAILA IZAN ZEN.

HORIXE BAIETZ?

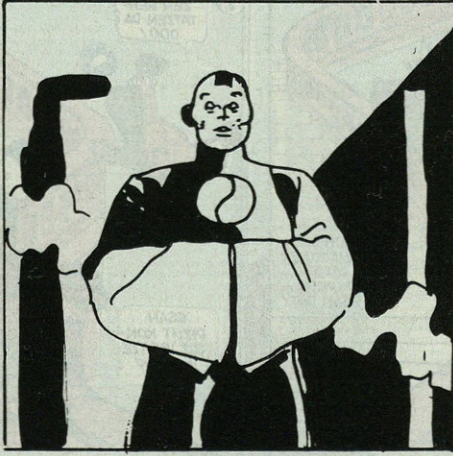

IKUSTEN DUZINEAN -ETA HORRETAZ SEGURU NAGO- EMAIOZU ARROSA HAU CHANG JENERALAREN BEGIRUNE OSOA-REKIN.

ARRAIOA JENERALA? ERROMANTIKOA ARI ZARA BIHURTZEN?

AGIAN. BAINA EZ DUT USTE INOIZ JAUSIKO NAIZENIK SENTIMENTU EDO GRINAREN ABUSUAN... A "BELARRI BAT" DATOR OPA EZ IZATEKO BISITARIEKIN.

GABON, CHANG JENERALA. ATXILOTURIK ZAUDE BRITANIAKO MAIESTATE TXIT ARGIAREN IZENEAN?

"BELARRI BAT" PRESTA EZAZU TEA, NOLANAHI ERE... ZEINTZU KARGU DAUDE NIRE KONTRA?

LAPURKETA, ERREBOLTA ARMATUA, ASASINATZEA, ARMA TRAFIKOA ETA SALDUKE-RIA... A, BERRIZ ERE AURKITZEN ZAITUT CORTO MALTESE JAUNA...

BAI, KONTURATU EGIN NAIZ?

ZURE ABENTURAK SEGITU DITUT. BIZITZA INTERESGARRIA DAZU. ETA ZURE LAGUNAK, RASPUTIN KAPITAINAK, ERE BAI. HEMENDIK PASATIA ZEN ETA, OHI BEZALA, ILARGIRIK GABEKO GAU BATETAN DESAGERTU ZEN.

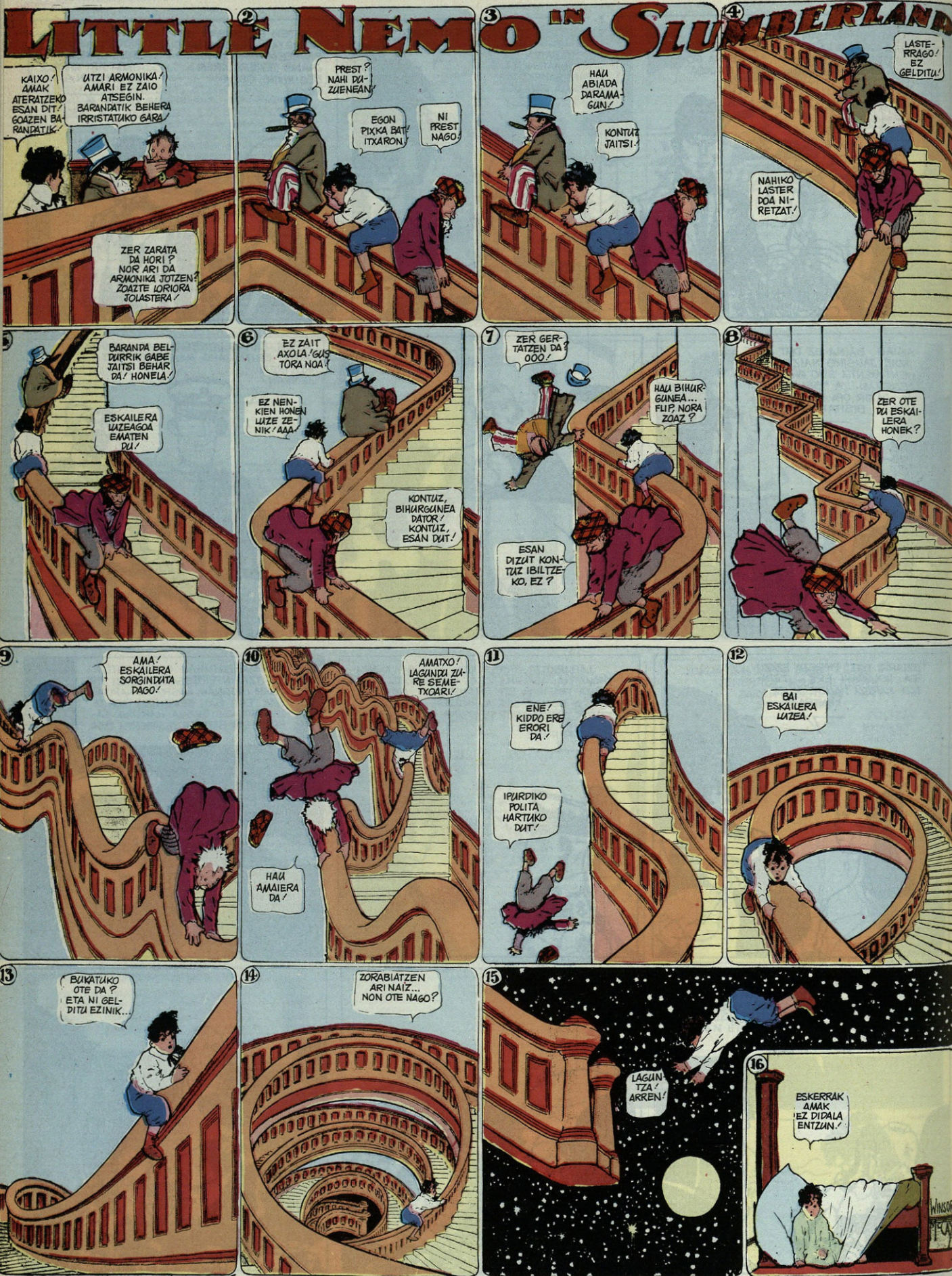
EZ DAZU JAKINGO NORA JOAN OTE DEN? BEROA DAGO HEMEN HONG KONG-EN.

BETIKO GALDERAK EGITEN DITUZA TENIENTEA. EZ, EZ DUT RASPUTIN KAPITAINAREN BERRIRIK.

TEA.

PAKEA ETA SUBIRANOTASUNAREN ALDE

Gernika apirilean

Egia da Historia iragana dela, baina gertakari historikoak orain-aldeetik ikusi, bizi eta berridazten direnik ezin dezake inork uka.

Historia eraikuntzan lema aukeratu izan dute historiografi eskola modernoek, iraganaren azterketa modu dialektikoz burutzen dela adierazi nahian. Egia honen azalpenik ez dugu behar euskaldunok, begi-bistan ikusi baitugu gure askatasun nazionalerako burrukareren aurrerapausu bakoitzeko, gure historiaren leihoak ere apur bat gehiago zabaltzen zaizkigula.

Gernika da horren adibiderik argiena.

Guernica-tik Gernika-ra

Duela berrogeita hamar urte, euskaldunok galdutako gerra baten ondorioetara, Gernika, euskalduntasunaren sinbolo izana, ez zen existitzen. Desegina zen herria; izena bera ere orainetik eta iraganetik ezabaturik, Gernika ezdeusa zen.

«España nueva»ren berreraikuntzaren sinbolo bilakatu zuten gero: Guernica-ko udalak urrezko domina eman zion Francori 1946an, herriaren alde egindakoa eskertuz. Berriro 1966an, Augusto Unceta alkate zela, diamantezko oparia eskaini zioten diktadore espainiarrari, hiriaren fundazioa oroitzeko ekitaldietan, don Tello kondearen estatua ezarri hiri foralaren espainiar-tasuna aldarrikatzen zuten bitartean.

Oraintsuago, 1979 hurbilean, Euskal Herriaren bertsio laburtu eta mantsotu baten eredia haintzakotzat hartu dutenen eskuetan agertu izan da: aukera politiko hori gauzatu zuen testua, Gernikako Estatutua izenaz bataiatu zen; ez zen orduan ere historian gehiegi sakontzeko asmorik agertu. Behin-behineko konpromisuen ekarpen nabaria izanik, molde berriek ez baitzuten horren beharrik, eta kontu zaharrak astintzeak enbarazoa sortzen baitzien beste ezer baino gehiago.

Gure historia eraikiz

1987 honek ekarri du bere apirila. Bonbaketaren 50. urteurrenaren inguruan, «**Gernika 37-87**» herri-batzordea sortu da. Baionan, Donostian, Iruñean, Bilbon eta Gasteizen ezagutzera eman dira batzorde honen komisiok, eta **Euskal Herriaren Bakearen eta Askatasunaren alde** lemapean ekin diote urteurrenaren prestakuntzari: bonbaketaren inguruko historia guztiz argitzea, itxirik dirauten artxiboak zabaltzea, Picassoren koadroa Gernikaratztea, edo Gernika bera Euskal Herriaren kulturaren eta iraungogoaren sinbolotzat hartzea proposatuz, gure historiaren beste leiho bat zabaltzeko erabakirik dirudite. Apirilaren 16tik 26ra bitarteko programa eratu dute Gernikan, Aberri Eguna barne, euskaldun guztiak inplikaturik.

Apiril honetan, Gernikan, gure historia eraikuntzan dihardu dudarik gabe.

«Pakea eta subiranotasunaren aldeko konbentzioa»

Gernika, nazioarteko mugimendu aurrerakoien topaleku

Gernikako bonbaketaren 50. urteurrena dela medio burutuko diren ekin-tzen artean, nazioarte mailan garrantzi berezi bat izango duena «Pakearen eta Subiranotasunaren aldeko Konbentzioa» delakoa da, non pakearen aldeko erakunde internazional ugari eta munduko Nazio Askapenerako mugimendu esanguratsuenek parte hartuko bait du-te. «Gernika 37-87» batzordeko kide den «Herri Arteko Bakea» erakundea izan da konbentzio honen antolaketaz arduratu dena.

Autodeterminaziorako eskubidearen aldarrikapena

Antolatzaileek adierazi digutenez, konbentzioan egingo den lana bi batzordetan gauzatuko da, bata pakearen aldeko borrokaz arituko dena, eta bestea, nazio desberdinetako askapen mugimenduen azterketa egiteaz arduratuko dena. Azken egunean, Apirilak 25ean alegia, partehartzaileek herrien subiranotasuna eta pakearen aldeko dokumentu bateratu bat plazaratuko dute, non, Gernika erreferentzi puntu bezala hartuaz, nazio askapenerako mugimenduen aldeko eta armamentu karrera, politika militarista, arma nuklear eta abarren aurkako jarrera bat azaldu nahi den.

Zentzu honetan, «Herri Arteko Bakea»-ko kideek agertzen dutenez, Konbentzio hau «Nazio Batuen Erakundeak (ONU)» adierazitakoa errebindikatzera mugatuko da zehazki, erakunde horren manifestuak herri guztiek bere antolatu-kuntza sozial, politiko eta kulturala libreki hautatzeko eskubidea aldarrikatzen baitu, autodeterminaziorako esku-bidea bermatu behar dela azalduz. «Gure asmoa pakearen eta subiranotasunaren alde borrokan diharduten herri guztiei ahotsa ematea da —diote Konbentzioaren antolatzaileek— eta honek eritzi publiko internazionalak herri des-

berdinen askapenaren aldeko eta zapalkuntzaren aurkako borrokaz duen ezagupenaren areagotze bat suposa dezala espero dugu».

Era berean, eta konbentzio honi bukaera esanguratsu bat emateko asmoz, alemaniar herriaren eta euskal herriaren arteko anaitasun akto sinboliko bat antolatu da, bi herri hauetako mugimendu antifaxisten arteko hurbiltasun sinboliko bat izango dena hain zuzen ere. «Herri Arteko Bakea»-ko ordezkariak azaldutakoaren arabera, Mendebaldeko nahiz Ekialdeko Alemanietako erakunde demokratiko, pazifista, antifaxista eta aurrerakoiak konbentzioa gonbidatzean ardura berezi bat izan dute, euskal herriak alemaniarrekiko gorroto nazionalik gordetzen ez duela adierazteaz gain, elkartasun sentimendu bat agertu nahi bait zaio euskal herriak bezala faxismoaren zapalkuntza nozitu izan duen alemaniar herriari.

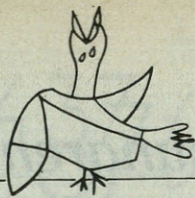
Erakunde eta mugimendu internazional ugari

Apirilak 24 eta 25ean ospatuko den Konbentzioa etorriko diren erakunde-dagokienez, antolakuntzaren arduradunek ez dizkigute baieztapen ziurra eman dutenen izenak baino aurrera-tzen, oraindik baietza eman ez duten erakunde garrantzitsu ugari konbentzioan egongo direla aipatzen diguten arren.

Gonbidapenak mundu guztiko pakearen aldeko erakunde eta nazio askapenerako mugimenduei zuzendu zaizkie, eta dagoeneko baieztatu erantzuna eman dutenetatik hauexek dira aipagarrienak: Nazio Askapenerako Mugimenduen artean, Kurdistan, Armenia, Kanaki, El Salvador, Palestina eta Guatemalakoak, pakearen aldeko erakundeen artean, aldiz, Nikaraguako Pakearen Aldeko Batzordea, Katalunyak Desarme eta Desnuklearizazioaren aldeko Kanpaina eta Madrideko Anti-OTAN Batzordea beste batzuen artean. Bestalde, pertsonalitate esanguratsu anitzek ere partehartuko du ihardu-

naldi hauetan: Brigitte Heinrich, Jean Ziegler, Falco Accame eta Fritz Teppich dira oraingoz antolatzaileen gonbidapena aintzakotzat hartu dutenetatik ezagunenak.

Ondorio gisa, Gernikak gizateri osoarentzat duen esanahi sinboliko berezi-gatik, eta Konbentzio beraren planteamenduagatik, hots, herri guztien errebindikapenak isladatzen dituen Subiranotasuna eta Pakearen aldeko jarreragatik, herrien arteko elkartasunerako urrats berri honek arrakasta bikaina izango duela esan daiteke. Ildo honetatik doaz Herri Arteko Bakea-ko ordezkarien azken hitzak konbentzio honek zer suposatuko duenaz mintzaterakoan: «Bonbaketaren 50. urteurrenaren ospakizunen luxuzko bukaera bat izan dadila espero dugu, eta era berean, Euskal Herri mailan zein nazioarte mailan eragin handia izango duela uste dugu. Azken finean, «Pakearen eta Subiranotasunaren aldeko Konbentzioa»-ren helburua hona etortzen diren herri eta mugimenduetako ordezkariak gure herriaren pakea eta subiranotasunaren aldeko borroka ezagutu dezatela, eta gure herriak beste nazioetako borroka ezagutzeko aukera izan dezala da».

Jon Bilbaorekin hizketan

Abioi italiarrak euskaldunen hiri sakratuaren zeruan

1937 Apirilak 27. Getxoko Santa Maria herriko etxe batetan Euzkadi Irratiak gauero ingelesez egiten ohi zuen emanaldiari hasiera ematen zion. Hau gobernuko motoristek zekarten parte ofizialak jaso ahala burutzen zen eta Uranga izeneko kazetari donostiar batek nahiz bere emazte amerikarrak burutzen zuten. Igorpenaren erdian emakumeak zotinari ekin zion bere senarrak eskuz eta prisaz idatzitakoari ezin eutsiz. Senarrak lasaitu behar izan zuen emanaldia amai zezan, haundia bait zen ezkribuak sortzen zion dolumina.

Hau izan zen munduak 1937ko Apirilaren 27an Gernikan jazotakoaz ukan zuen lehendabiziko berria.

Ez dezagun Durango ahantzi

Jon Bilbao euskal bibliografoaren us-tez, bonbardaketa ez zen inolaz ere us-

tegabekoa izan, aitzitik Durangoko esperientziaren ondoren.

«... Nik aurretik ikusten zela uste dut... Durangoko esperientzia hor zegoen eta gainera Molak idatziz botatako paperetako mehatsuak... hantxe garbi esaten zen Molak Bizkaia sunsituko zuela... ba hori egiten ari zen... Bonbardaketa berez ez zen izan gertakizun harrigarri bat; bai, oster, nola egin zuten bonbardaketa eta ametrailamendua, bigarren hau oso mingarria izan bait zen».

Abioi italianoak ere baziren

Gernika inguruan sortutako mitologiaren barruan «Legion Condor» delako abioi taldea agertzen da historia honen protagonista erruduntzat eta larriena dena, bakartzat. Alemanek bonbardaketaren pisu nagusia eraman arren ez

ziren izan subjektu errudun soilak Italiako Aire Armadako abioiek ere parte hartu bait zuten ekintza tamalgarri honetan.

Detaile hau oso ezaguna ez bada ere, halaxe gertatu zen eta autore ezberdinei erreparatuz gero italiarren partaide-tzaren frogak aski errez aurki daitezke.

Adibidez 1937ko Apirilak 29an Gabriel Peri kazetari italiar batek zera idazten du «L'Humanite» egunkari frantsesan: «Abioi gidari alemanek eta italianoek oso baju hegan egin zuten Gernikako aide erasoan».

Halaber, interesgarria da, Noel Monks «Daily Express» egunkariko kazetariak emandako testigantza. Monks Bilbotik Gernikara zihoan egun hartan eta bonbardaketaren lekuko izan zen: «... Arratsaldeko lauretan abioiak ikusi genituen Gernika gainean... Junker 52 tankerako 30 bonbardatzaile zeuden eta 15 ehiztari Heinkel 51 tankerakoak baita 5 kaza italiar ere». Artikulu hau 1937ko 28an idatzi zen.

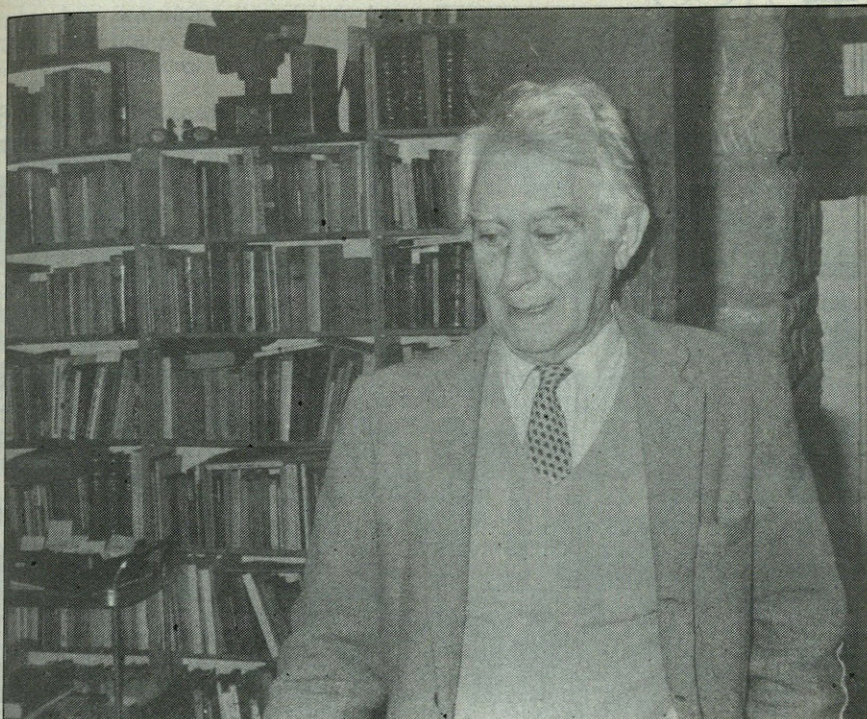
Soria 15'30; Soria 17'05

Kazetariak emandako erreferentziez gain eta italiarren eginkizuna zein izan zen jakiteko balio haundikoa da Arrigo Petacco italiarrak «La nazione», «Il corriere della Sera» eta «Il resto del Carlino» egunkarietan argitaratutako informazioa.

Petacco-k zera dio honetaz: «3 abioi Savoia Marchetti SM-79-k, Tercio Legionarioaren Aide Armadako 29 taldearen 280 eskuadrilakoak, parte hartu zuten erasoan, abioi hauek Gernikako sarre-ran zegoen zubia helburutzat zutela-rik».

Italiako Aide Armadaren museoa gordetzen den eskuadrilako bidai egunkarian zera azaltzen du Chippiani teniente koronelak:

«... 15'30 Logroñoko Mendebaldetik Ebro ibaia gurutzatu dugu eta ondoren Gasteizko errepide gainetik jarraitzen dugu 4.000 metrotan mantenduz. Minu-

Jon Bilbao. Bere lanak benetazko bertsioa ezagutzen lagundu du.

tu gutxi ondoren Donostiako Mendebaldeko kostalde gainetik pasatzen gara Iparralderantz abiatuz, Kantauri itsasorantz.

«Zortzi minutu jardun ondoren 90º Ekialderuntz joaz kostaldeari paraleloz jarraitzen diogu.

«16'25 Hegoaldera jo dugu.

«16'30 Gernika bonbardatu dugu 3.000 metrotan mantenduz.

«17'05 Soriara itzuli gara eta lurra hartzera goaz».

Ekintza honen helburu militarrek Gernikako zubia eta tren geltokia ziren, hauek suntsitzeko 50 kiloko 36 bonba bota zituzten.

Labezomorro italianoak aleman condorrek babesten

Dena dela eta bonbardaketa lanaz gain babes lana ere burutu zuten abioi italianoek. Conrado Ricci-k «Vita di pilota» liburuan beraien eginkizunaz mintzatzen denean haxe dio:

«Gernika bonbardatzera zihoazen bonbardatzaileak zaindu behar genituen». Ricchi 25 eskuadrilaren 16 taldekoa zen «labazomorro» ezizenez ezagututako taldeko partaideak, alegia. Gizon honek honelaxe gogoratzen du 1937ko Apirilaren 27ko arratsaldeko betebeharrak:

«... Gernika bonbardatzen ari ziren bonbardatzaileak babesteko agindua jaso nuen. Honetarako Durango gainean bildu behar nintzen beraiekin baina laino hertsia zegoen eta argazki arakatarako bimotor Heinkel bat aurkitu nuen soilik... Abioi hau Gernikaraino babestu nuen hantxe hegoaldean zeuden lineetako argazkiak atera zitzan, baina laister itzuli behar izan genuen Gasteizera errekinik gabe bait geun-

den... Hantxe geundela telefonoak jo zuen abioien depositoak beteta zeuden momentuan. Telefonoz abioi alemanak Gernikatik atera berriak zirela eta berandu helduko zirela jakin arazi ziguten...».

Azkenengoz hona hemen Gernikarekin hestuki lotuta dagoen abesti berri zein ezezagun bat. Abesti hau «Legion Condor»-eko partaideak kantatzen zuten bere heriotz mezua zeramaten birtartean:

«Gure mugetatik hegan
etsaia bonbardatzera
lurralde espainolaren gainean
gure lagun italiarrekin.
Gora eta behera txistukatzen dugu
eta goraipatu edo erruduntzat jotzen
bagaituzte
ez zaigu axola zer dioten
edo egun batetan zer deituko diguten».

Esaera honek errugabetasuna adierazten du. Txistu alaiak, egilea ari denaz erruduna ez dela sentitzen, alegia.

LEKUKOAK

Asun Garmendia

«Lanean ari nintzen. Bonba fabriketan lanean, eta handik errefujiora. Ordurako goiz guztian ibili ziren abioiak atzera eta aurrera. Gero 3'15 aldera hasi ziren berriz kanpaiak jotzen eta enkargaduak errefujiora joateko esan zigun. Gu askotan patioan gelditzen ginen, baina egun hartan zerbait espero zen. 7'45ak inguru, gudar bat etorri zen astiro astiro irteteko esatera, zirudienez dena amaitu zela; orduan ikusi genuen herri guztia sutan, garretan. Oraindik gogoan dut: gau hura izan zen ia eguna, gaur baino argiagoa, baina argi egon beharrean dena gorri zegoen. Guk orduan Gernikatik alde egin genuen eta ilabeteak pasa ziren hona berriz itzuli ginerako. Dena den, nahiko suerte ona izan genuen, hasieran, leku guztietan jende ona eta beti laguntzeko prest aurkitu genuelako eta gero, aintzinarako enkargadua kalean topatu eta berriz lanean hasi nintzelako; baina miseria asko pasatu dugu, hamaika aldiz lurrean lo eginda nago ni!».

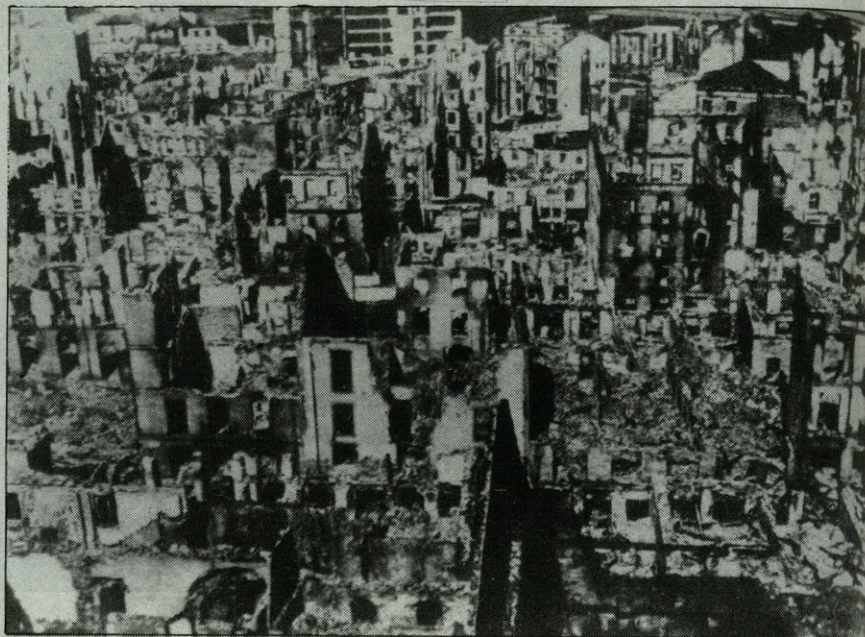

LEKUKOAK

Mari Lazaga

«Etxe aurrean geunden ama eta biok. Abioiak baju baju etortzen ikusi gerituen eta bonbak botatzen hasi zirenean mendira alde egin genuen. Hasieran baserri zahar batetan egon ginen baina handik atera egin ziguten, eta sasi-tartetan ezkutatu ondoren, koba batetan, zenbait gudarirekin, dena amaitu arte itxaron genuen. Gernika sutan ikusi genuen, menditik, nazionalak sartu bitartean ez bait ginen herri-
ra jetxi».

«Gure etxea zutik geratu zen arren, beldurraz, egunero goizeko bostetan alde egiten genuen eta gauaz itzuli. Baina hura ez zen okerreza izan, bonbardeo ondorenak itzelak izan ziren, geroa oso gogorra izan zen; nik 15 urte besterik ez nituen baina baldea hartuta sei lekutara joaten ginen garbitzera: udaletxera, 'falange'a jarri zuteneko etxera, moroek berea egin zuteneko Santa Maria elizara...».

Labauria'tar Deunoreri elkarritzeta

Atzo errealitate gordina, gaur oroitzapen samina

Gernikako, orduko alkatea zenaren, Jose de Labauriaren alabarekin, Deunore Labauriarekin batu gara.

Honek bere gomutapen tristeetan murgildurik eramaten gaitu 1937ko apirilaren 26ko egun fatidiko haretako errealitatera, eta bere aitaren jokabidea zela eta, sortu zen eztabaida ere argitzen digu.

Kanpai guztiak joka hasi zirenean

Bere aita kapitaina izan zeneko eta Foruko untzigintzatik irten zeneko «Zerupe» zeritzon lehen itsasuntziaren go-

mutagarritz hornituriko gelan dago Deunore.

Itsasuntzia ematen zuen gela horretako giroak iragan mingarri eta ez aspaldikoegira aldentzen gaitu, hau da, Gernikan feria eguna zen 1937ko Apirilaren 26. eguneko astelehen hartara.

«Nik zin egin neutsan nire buruari inoiz berriro ez dodala egingo Gernikako bonbardaketaren gainean barbarik. Gure neba arrebak ziren gudari hareekaz denok bizi ginan bakez, gure Gernikan egun goiz alaitsu eta argitsu hartan. Goizeko hamabiak laurden gutxiagotan, nik uste dot lehentsuago izan zala kanpaiak jotzen hasi ziren... nire

izekoa hasi zen nire amari deiadarka: 'Goiz osoan dagoz kanpaiak jotzen, korridu arin errefujiora!'».

Errefujio beltzean errezatzen

Errefujiorako ihesean izaniko une es-tu eta larri horiek Deunorek kontatzen dizkigu.

«Nire bizitzako gomutapen ikaragarriena eta gaur gauaz beharbada gogoratuko dot, beti gogoratzen dot eta... ikusten nago abiadorea, antiju baltz harekaz, agin zuri handi hareek, irribarre haregaz, beharbada ez zan irribarrerik izango, baina nik irribarra ikusi neban hago eta ezipan hareetan, zelan bajatzen zan eta ametrailatzen ginduezan baina?, ze baju joango zan abioia, ze baju!... zelan ametrailatzen ginduezan baina, bonbak gehitzen hasi zirenean!... esan euskuen korritzeko Arana kondearen errefujiora».

Behin errefujioan bertan, hamalau urte baino ez zituen neskatila hark heriotzak ematen duen beldurra ikusi eta sentitu ahal izan zuen.

«Arana kondearen errefujiora heldu ginan eta ha ilunagoa izan zala uste dot, errefujioa jendez beterik lau horma hareen azpian topatu ginanean: batzuk errezatzen, besteak negarrez, danak alaruka... bizitzaren absolutzioa ailegatu zala uste izan neban, danak esaten eben: 'Denak hil egin behar dogu!, hil egin behar dogu oraintxe!', 'Jesukristo neure jauna' hamaikatu aldiz erreza-tu genduan... andre eskumatar batek garraixika esan eban: 'Franco, Franco! Nahikoa da!'».

Erortzen ziren etxe artean, hildakoen bila

Lehenengo eginkizun eta ikuskariak, besteak beste errefujiotik irtenik haue-xek izan ziren: bizirik edo hilda egongo ote ziren bakoitza bere familikoan bila hastera eta negargarritzko gauza sineste-zinak ikustea.

«Dana jausten zan, dana... lehenengo gorpuekaz, Garteiz aitzekaz topatu gi-nen, San Juan eliza jausten hasi zan garren artean etxeak erretan... nire aita kojoka etorren, ikusten nago bera, uda-letxetik jausi ziren zaztarrengaitik zuri dana goitik behera, orduan esan eus-tan: 'Aita Don Jose, Gomezakoen okin-degian jaunartzea emoten hasi da eta seguru bertara joan direla (familiako besteak), danok gura dogu eta emon dagizkuela barkamena'. Ha ikaragarria zan, kontaezinezko kuadrulatz eta ne-gargarriekaz topatu ginan, begiak ezin dabe ikusi zoritxar handiagorik».

Frankisten aldeko taldea, Gernikako bombardaketaren errua, alkate eta go-rriei leporatzen ahalegindu ziren. Aipa-tutako hau, Deunorek honetaraxe argi-tzen digu.

«Gernika gorriek erre ebela, Gernika-ko herria entregatu behar ebela, nire aitak ikurrin zuria atera behar ebala... eta bota diren gezur guztiak bizi-tza

guztirako markatuta itzi gaitue, ze he-rrri bat entregatzeko, alkateak ezin daukela ikurrin zuria atera, uste dot. Bonbaketa bat zen eta ez gerra bat. Gernika Alemanen abiazioak bonbar-deatu eban eta ez hareek esaten eben legez: dinamiteroak!».

Gernikako alkateak benetako errudunak salatu

Maiatzaren 4ean Labauria'tar Josek Bilbo irratan aitorten konprometagarri batzuk egiten ditu: Gernikako suntsipe-naren benetako errudunak nortzuk zi-ren argitzen du. Bere deklarazioen ar-tetik, hona hemen, esaldi esanguratsue-nak: «... faszistek historiaren egintzarik kriminalena eginez, errautsetan bihurtu dute (Gernika)... munduko kontzientzia-ren aurrean, gorriek leporatuz, izututa egin duten beraien krimenaz nahi dute beste batzuri errua bota...».

Baina ez zituen bakarrik deklarazio hauek egin, Belgia kazetari bati idatzi-riko gutunaren bidez ere baieztatu zuen, manipulatu izan zen errealitya; horretara, agerian geratu zen, Europa osoari ezagutueraziz. Bere ka-tolikotasuna eta abertzaletasuna aurrean jarrita fazisten benetako izake-ra salatu zuen, eta besteren artean «Zi-bilizazio Germaniarra hemendik pasa da» idatzi zuen.

Azkenean, gerra bukatuta, espetxe-tik noizbait libre irteten zen alkate izan-dako Labauria ere. Baian ezin zen bere sorterrira itzuli. Gogoan du hori Deuno-rok.

«Euskadiko urretxindorra hil zan, Ke-pa Enbeita, eta aitak esan eutson ama-ri: 'begira, zerue lurrera etortzen bada ere ni ez naiz geratzen horren hiletara joan barik, ez naiz joango elizara bai-ria beraren baserrira joango naz'. Hile-tara etorri zan jendeak esan euskun aita baserriaren intxaurrendoren az-pian Gernikarantz begira egon zala... Enbeita baserriko zuhaitzaren azpian negarrez ikusi ebien Gernikara begira-tzen.. Zer egin eban nire aitak Gernika-ra ezin etorteko, ezin ikusteko? Egia esan! Gernika naziak birrindu eta sun-tsitu ebila!».

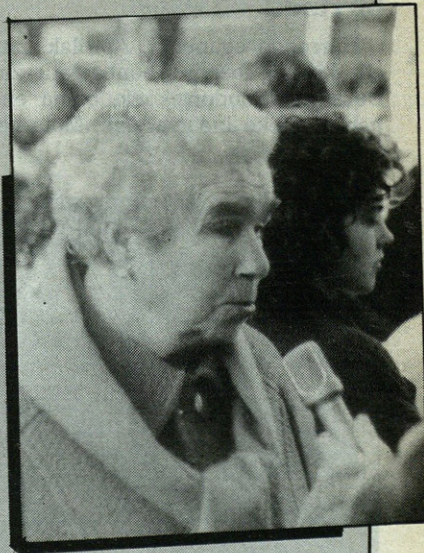
LEKUKOAK

Mari Aldana

«Bederatzi urte neuzkan. Egun har-tan guk Belendizera alde egin genuen aitona-amonengana, beste astelehene-tan ez genuen herritik irteten, baina nahiko giro nahastua zegoen... Izuga-rrizko zartazoak entzuten genituen hemen bonbak botatzen zituztenean. Ez ginen Gernikara itzultzeraz ausartu eta hiru egun egin genituen han bila etorri zitzaizkigun arte. Ezer gabe ge-ratu ginen, ez denda, ez etxe... zorriak besterik ez; amak galdara baten ura irakiten jartzen zuen eta han garbitu behar zituen erropak mudatarako».

«Bonbaketa txarra izan bazen ere ondokoak okerragoak; ezin zenuen ezer esan bestela, gainean zenuen be-larrondokoa».

«Gernikara bueltatzean dena puska-tuta zegoela ikusi genuen, gure kalea ere ezezaguna egiten zitzaigun. Ingu-ruko etxe batzuk zutik zeuden baina zentroa guztiz apurtuta. Esaten dute Gernika 'regiones devastadas'ek berre-raiki zuela, agindu bai, baina egin, trabadore presoek egin zuten. Preso asko egon zen hemen: Asturiaskoak, Andaluciakoak...».

Durangoko bonbaketa entsaioaren entsaioa

1937ko Martxoaren 31ean Durango-
tarrek ezin zuten susmatu goiz hartako
abioien burrundak ekarri behar ziena.
Ezin zuten susmatu, ezta, bonbaketa
hura handik egun batzutura Gernikak
jasan behar zuenaren entsaioa zenik,
Gernikakoa bera II. Gerrate Mundiale-
ko biztanlego zibilen bonbaketa masi-
boen entsaioa izan zen bezala. Ezin zu-
ten asmatu Historiako lehen bonbaketa
planifikatuaren lekuko izan behar zire-
nik.

Ezin zuten susmatu baina gertatu
egin zen. «Legion Condor» zelakoaren
bonbarderoek utzitakoak eman zien
hondamendiaren ebidentzia. Ondo-
rioak: 321 edifizio kalte serioekin; gale-
ra ekonomiko izugarriak, ehundaka
zauritu eta 257 hildako ofizialki (erreali-
tatean gehiago izan daitezke).

Bonbaketa goizeko 7retan edo
9'30etan izan zen (lekukoen testimo-
nioak ez datoz bat honetan), eta arra-
tsaldez itzuli egin ziren abioiak, «caza»
direlakoak oraingoan, Durango inguru-
ko soro eta basoetan zehar ihesi zihoa-
zenak ametrailadoraz tirokatzeko.

Komunikabideak eta morala birrindu

Hurrengo egunetan, Apirilak bat, bi
eta lauean, berriro bonbartzatu zuten
Durango «Condor»ekoek, baina ez le-
hen eguneko indarrarekin. Mola gene-

ralak planeatutako Bizkaiko ofentsiba-
ren hasiera suposatu zuen bonbaketa
honek, beste herri txikiago batzutako
bonbaketekin sinkronizatu egin bait
zen. Kolpe bortitz hau Durangon ema-
tearen arrazoia, herri honek komunika-
bide zentro bezala zeukan garrantzian
aurkitu behar dugu.

Bonbaketa oso ondo planifikatua
egon zen, ez bait ziren lantegiak ukitu,
eta erdigune zeharrean zentratu bait
zen; hortaz, Francoren aliatu nazien-
tzat frogaleku bezala balio izan zuen.
Bestalde, bonbaketaren filosofia Mo-
la-ren «Tierra quemada» zelako politi-
kan zetzan, hau da, biztanlego zibila zi-
gortu, beldurra sartzeko, eta era be-
rean, gudarien moralak apurtu, hauek
iheseko jendetzaren testimonioak en-
tzunetz hestutu zitezten beren herri eta
familiarekin zer gertatu ote zen jakin
ezean.

Bonbaketa gogoratzeko, salatzeko,
Durangaldeko Gerediaga Kultur Elkar-
teak Martxoaren 31ean hasita eta Apiri-
laren erdirarte bonbaketari buruzko
erakusketa historiko bat antolatuko du
Durangon. Bideo-dokumental bat ere
egingo dute eta mahai-inguru bat ere
egingo da, ekintza hauetarako
1.400.000 pezetakako aurrekontu bat
prestatu dutelarik Gerediaga Elkar-
tekoek.

LEKUKOAK

Andresa Idoiarago

«Bai, hura abioi handia izan zen.
Besteak txikiagoak ziren baina hiru-
naka etortzen ziren. Abioi handiak or-
durako ere egunetan egin zituen bia-
jeak. Kanpaiak jo egiten zituzten eta
hura etortzen zenean Erreterian sar-
tzen ginen, han».

«Ni momentu hartan bedarra ebagi-
tzen, eta aita soroan ganaduekatz be-
harrean. 23 urte nituen. Eta gero eto-
rri zirenean, etxe zaharra ere orain
ikusten dut, etxe zahar bat, lehenengo
abioiak hara bota zuen bonba. Eta zu-
bian beste bat, baina zubian ez zuten
aparatu, eta zubiaren azpian egon zi-
renak bere haizeaz hil egin ziren».

«Hemen Gernikan asko hil ziren,
beste errefuxio bat egon zen erdiko
kalean Ayuntamentuaren aurrean.
Hura egin zuten pinuekin, goiko boka
zerratu zioten lehenengo bonbarekin,
alderdi biak, hantxe hil ziren ehunda-
ka, gero irten ezin. Gero esaten zuten
handik egunetan ere garraixiak entzu-
ten zirela. Garbitzen egon zirenek en-
tzuken zituzten».

«Nik ez dakit zer daukaten, egia
esateko beldurra? Nik neuk ere Madri-
lera, Franco hil eta ensegida, nire fir-
marekin joan behar izan nuen berba
egiteko. Gartzelan eroan behar ba-
naute eroan nautela, neuk urten be-
har izan nuen han hau esateko».

1976. urtetik ari da lanean

Zer da «Gernika 37-87» komisiaoa?

Azkenaldian prentsan maiz agertu zaigu «Gernika 37-87» komisiaoren ize-na, Gernikako bonbaketaren 50. urte-mugari lotua. Baina nola osatu da Komisio hau, zein da bere historia, ze hel-buru agertzen du?

Franco hil eta hilabete gutxira, 1976ko apirilean sortu zen Gernikan herri-komisio hau, «Bonbaketaren batzorde ikertzailea» izenez. Lehen urte hartan, bonbaketa ezagutu eta bizirik zirauen jendea bildu zuen, eta hauen testigantza jaso; hain denbora luzez isilarazi zen lekukoen bertsioa, agertu zen, azkenik, komunikabideetan.

Hurrengo urtean, 1977an, Historialarien Mahaia osatu zen Gernikan, Komisio honen eraginez; Manuel Tuñón de Lara, Herbert Southworth, Angel Viñas, Ruiz de Agirre eta Fernando Garcia de Cortazar historialariek bonbaketaren gorabeherak aztertu eta azaldu zituzten publikoki.

Hortik aurrera, zenbait erreibindikazio plazaratu zuen Gernikako Bonbaketaren batzorde ikertzaileak:

— Picassoren «Gernika» koadroa Gernikaratzea eskatu zuen.

— Madrilén itxirik zeuden gerra-garai-ko artxibo militarrek irekitzea, eta Francoren Gobernuak egindako bertsio iraingarria zuzentzea eskatu zitzaion espainiar Gobernuari.

— Gernikako hiria Euskal Herriaren Kulturaren eta Iraupenaren eredutzat hartuz, bertan Museo eta kultur-gune aproposak zabaltzea proposatu zuen, bonbaketaren oroimena sinbolismo bizi bati loturik.

Aurten bonbaketaren 50. urteurrenean, Euskal Herri osora hedatu da Komisioa; Gernika nazio guztiaren sinbolo izaki, nazio mailan eratu nahi da urteurren honetarako programa. Bilbon, Donostian, Baionan, Iruñean eta Gasteizen, baita probintzia bakoitzeko hainbat herritan eratu dira «Gernika 37-87» batzordeak.

«Bakearen eta Askatasunaren alde»

lemapean, programa zabala prestatu da Gernikarako, apirilaren 16an hasi eta 26ra artekoa. Programa horren prestakuntzan dihardu hainbat herri-erakundek egunotan, «Gernika 37-87» komisiaoren barnean: elkarte kulturalak, kirol-arlokoak, politikoak, jaietako konparsa eta taldeak, artistak... Komisio ireki eta herritar bezala definitzen den honetan, bonbaketaren urteurrenerako zerbait esateko edo egiteko duen orori eskaintzen diote tokia.

Prentsa-bulego adoretua.— Ilusio handiz, eta lan ederra eginez gainera, ari da «Gernika 37-87»aren prentsa-bulegoko jendea. Argazkian ikusten direnak, eta besteren bat ere ba omen, kazetaritza ikasketak egiten aritu arren edozein «profesional»en parean jartzeko modukoak ditugu. Irrifarrez agertzen zaizkigun honetan, Gernikako Junta-etxearen atarian —ertzainek ez bait zioten prentsari pasatzen utzi—, komunikabideei eskaini ziguten egun-pasaren amaierakoa da. Detailaz detaille erakutsi zizkiguten bonbaketaren leku, lekuko eta jakin beharrekoak. Segi horrela!

Emilio Lopez Adan, «Beltza»

«Francok ez zuen gudarien erresistentzia handirik espero»

ARGIA.— 1937ko Apirilaren 26an bonbardeatu zuten Gernika. Koka deazgun pittin bat gerraren barruan. Nola zeuden frentek?

BELTZA.— 1936. urtean hasten da gerla. Euskal Herrian, Nafarroan eta Araban, karlistek eta «nazionalak» irabazten dute erraz. Gipuzkoan eta Bizkaian, orohar, nazionalistek eta errepublikanoek irabaziko dute.

«Frenteon fihazioa» deitzen dena ematen da hor. Abertzaleen aldetik bada Araban ofentsiba bat, Legution egiten dena. Ofentsiba honek Gasteiz hartu nahi zuen; baina ezin, eta frentea nolabait geratzen da Araba eta Bizkaiairen arteko mugetan. Ez zeharo, baina gutxi gora-behera hor dago.

Gipuzkoan gauzak ez dira horrela gertatzen. Gipuzkoan, karlistek eta militarrek ofentsiba bat egiten dute Nafarroatik etorritik, batez ere Irun eta Donostia hartzeko... Gero nazionalistek jarriko dute frentea bat Oria ibaian, eta gero handik ere atzera egin behar eta muga geldituko da gutxi gora behera Deba ibaian, nahiz eta frankistek gero Ondarroatik eta Markina aldera sarketa bat egin.

A.— Hasiera batean ez zen espero halako erresistentziarik, ezta?

B.— Francoren asmo nagusia Madril hartzea zen eta gerla arin bukatzea. 1936an Madril erasotzen dute aurrena, laister hartuko dutelako esperantzan. Baina ez zaie hala suertatuko eta Fran-

cok ikusten du gerla luze joko duela. Orduan, zein da egoera? Gipuzkoa eta Bizkaia elkarrekin daude Asturias eta Santanderekin. Baina denak daude Errepublikaren eremuetatik aparte. Hau da, Nafarroa, Aragoi parte handi batean, Castilla Zaharra... frankisten eskuetan dira. Errepublikak duen eremu bakarra Katalunia, Balentzia eta Madril da.

Militarki Iparraldeko frentea, «Frente Norte»a da ahulena. Ahulena, isolaturik dagoelako geografikoki, hau da, Errepublikaren eremuetatik zerbait igorri nahi badute aidez egin behar dute, abioiez, eta aidean frankistek zuten nagusigoa, muga aldetik Irungo muga frankisten eskuetan dago eta itsasuntziz edo abioiez egin beharra daukate Donibonetik Bilborako bidaia. Bilbo isolatuta dago. Ingelesak bakarrik mantentzen dute hari bat. Flota komertzial ingelesa da Bilborekin komunikatzen den bakarra, eta beti ere armadak gordeta.

A.— Isolaturik egoteaz gain mandua ere zatiturik zegoen «Frente Norte» delakoan...

B.— Kontutan hartu beharra dago Iparraldeko frentean praktikan ez dardela militarri lotuta. Hau da, teoriarik bada mandu batu bat, Llano de la Encamienda generalak zuzentzen duena, baina praktikan gobernu diferenteak dira. Hau izan da nazionalisten merito politikorik handiena: Agirrek zuzendutako gobernuak kudeatuko duela Euskadi, nolabait independentea balitz bezala. Ez da dudarik politika aldetik honen prezidente bat sortu zuela gure historian. Guretat, hemendik ikusita, onuragarria. Bai sinbolo gisa, bai memoria historiko bezala... Baina militarri, gobernuak daraman politika independenteak ahuldu egingo du nolabait Iparraldeko frentea, koordinazio oso gutxi bait dago Santanderekin eta Asturiasekin.

Francok hartuko duen erabakia izan-

Mola jeneralak zeraman Burgosetik «Frente Norte» delakoaren ardura. Franco Salamancan zegoen.

go da Iparraldeko frontea irabaztea, gero han bildutako soldaduekin Madril, Katalunia eta Balentziako fronteak atakatzeko. Frankisten ustez, ikusita Euskadi nola zegoen, egun gutxitako kontua zen hau irabaztea. Gudariek egindako erresistentzia ez zuen inork espero eta Iparraldeko fronteak ere luze jotzen zuela ematen zuen.

A.— Esan duk gerlan Agirreren gobernu osatu zenean nolabaiteko independentzia bat egon zela. Ze diferentzia zeukan egoera politiko horrek onartutako Estatutoarenarekin?

B.— Estatutoak ematen zituen boteak nahiko murriztak ziren. Desproporzio handia dago praktikan Agirreren gobernuak egiten zuenaren artean eta Estatutoak permititzen zuenaren artean. Hor nolabait bada indar harremanen problema. Egia esan, ekonomi-politika aldetik, eta batez ere militar aldetik nazionalistak dira nagusi. Eta nagusiak izanik berek nahi duten politika aplikatzen dute. Oso diferente izango da Errepublikaren politikarekiko gauza askotan.

A.— Gerla hasieran dudak egon ziren nazionalisten artean gerla no-ren alde egitea erabakitzeko orduan. Araba Buru Batzarra...

B.— Egia da nazionalisten artean bazela kontradizio moral eta politikoa. Moral esaterakoan erligiotasunari buruz hitzegiten ari naiz. Erligiotasuna oso sentimendu inportantea da jelkideengan hasiera hasieratik.

Antezedenteak hartu egin behar dira ahal bada. Errepublika garaian, noizbehinka, gure nazionalistak eskuindarre-

kin joan ziren. Hor daukagu 1931ean «Minoria Vasco-Navarra» deitzen zena, hor eskuindar eskuindarrenekin joan ziren Parlamentura eta problemak izan zituzten erligio katolikoa, Eleiza eta Vatikanorekin konkordato berezia defenditzeagatik.

Hor ez da dudarik, politika aldetik, protagonista berberak, Agirre esatebaterako joaten direla ultraeskuindarrekin, gero Francorekin joango diren ultraeskuindarrekin. Beraz, ez zen horrelako inkompatibilitate orokorra.

Beste batzutan aldiz, nazionalistak ezkerrarekin alineatuta agertzen dira.

Frente Popularraren momentuan ezkertiarekin alineatuta agertuko dira. Estatutoagatik. Baina, problema morala dela eta, delegazio bat bidaliko dute Erromara, beren postura esplikatzen: moral aldetik kristauak, baina abertzaleak eta demokratik izanda, fazismo eta nazionalismo espainola zer zen esan eta, Frente Popularrarekin batera hauteskondeetara joatea, kristau moral aldetik aizu zen galdetzeraz.

Ezkerrarekin badakite joan behar dutela zenbait kasutan, baina mitinetan eta komunikatutan argi agertzen da haiekiko zeukaten sentimendu bakarra gorrotoa zela.

**A.— Uztailaren 18koaren aurretik ere izan zen militarren kolpe arris-
kurik...**

B.— Bada Errepublika garaian, bi in-
tentu behintzat, altxamendu militar bat
egiteko Errepublikaren kontra, eta bie-
tan, nazionalistekin mintzatzen dira
konjuratuak. Bietan ezetz esango dute
nazionalistek. Ez dela zilegi armetan
gobernu legitimo baten kontra atera-
tzea, eta gero bestalde, ez dutela ondo
ikusten ultraeskuindarren politika eta
ezetz esango dute. Baina ezetza ez da
izango konjuratuak salatzeke eta gel-
diarazteke bezain azkarra.

***Franco-k, Gernikakoa ukatu,
euskaldunei errua bota, eta
azkenean, alemanek berak ezer
jakin gabe egindakoa sinistarazi
nahi izan zuen.***

Joseba Elosegi: «Moralak haustea objetibo militarra da»

ARGIA.— Nola iritsi zinen militar izatera?

JOSEBA ELOSEGI.— Gerra hasi zenean profesore
merkantila nintzen eta soldaduskan sartu behar nuen.
Ni profugo izan naiz beti, baina boluntario bezala pre-
sentatu nintzen. Mandorik ez zegoen eta estudio piskat
zeukana jartzen zuten gizon batzuren buru. Asteasun
egon ginen ermita batean, frentean, rodeatuta geunden,
eta tiroka eta tiroka. Ez ziren sartu eta asperu ondoren
aldegin egin zuten. Fama piskat eman idan horrek eta
teniente izendatu ninduten. Kapitanen bat hiltzen ze-
nean tenienteen artean erabakitzen zen nor izango zen
kapitain. Asanblean bezala. Horrelako ejerzittoa genuen.
Ez zuen ezertarako balio. Indarra bai, baina ejerzito bat
egiteko ez zuen balio.

**A.— Gernikako bonbaketa gertatu zenean ko-
mandante zinen ezta?**

J.E.— Komandante gero egin zidaten, Ebrokoaren on-
doren. Gernikan kapitana nintzen baina han nere guda-
riak bakarrik zeuden, nik konpainia bat nuen nere kar-
gu, 'Batallon Sasoeta'ko konpainia bat, eta huraxe baka-
rrik zegoen. Momentu hartan denak frentean zeuden
eta ni bezperan iritsi nintzen Gernikara, eta etorri nin-
tzen Eibarko frentean baja asko izan genuelako eta ko-
mandanteak agindu zigun Gernikara etortzeko konpai-
nia berritzera. Gure batailoiak bost konpainia zituen eta
denak egoten ziren frentean baina aparte, ez elkarre-
kin, ametrailadorak zirelako; beraz, gu Eibarren geun-
dela gure batailoiko beste konpainia bat Lekeition ze-
goen, beste bat, berriz, Markinan eta beste bat Elgetan,
horiek bait ziren ofentsiba hasi zenean genituen fren-
teak.

**A.— Eta zuen konpainia bakar horrekin nola iku-
si zenuten bonbaketa hura, zeren eta medioak ere**

Altxamendua gertatzen denean, batzuk berehala hartuko dute jarrera garbia: Irujok segituan hartuko du parte Errepublikaren alde. Araban, egia da, zenbait Uri Baru Batzar, eta Landaburu da horren adibide, momentu batean agertzen dira esanez «hori da gorrien eta fazisten arteko gerra espainola, gu ez gaitu printzipioz ikutzen, gelditu gaituzten etxetan eta ikus dezagun zer gertatzen den». Hori zen lehendabiziko jarraera. Gero presioak izan zituzten militarren aldetik. Gero «manifestu» bat egin zuten ordena altxatuen aldekoa zela eta hori defenditu egin behar zela.

Nazionalistek estali egin dute episodio hori eta gainera rehabilitatu Landaburu, exilioan. Bere liburua, «La causa del pueblo vasco», gerora egina, difunditu egin dute. Ez liburu honetan, eta ez sekula, Landaburuk ez du berriro altxamendua defendituko.

Hor momentu dudakor bat ematen da. Batzuren aldetik batez ere, eta PNVren historia osoak eta egoera politikoa-erligiosoak esplikatzen duena. Gero, klaro, Francok ez zuen aukerarik utzi, nazionalistak afusilatzen ari zirene eta ez zen beste aukerarik geratu.

A.— European erreakzioa ere kontutan hartzekoa da. Frantzia, Ingalaterra, Italia, Alemania...

B.— Espainiako gerla hasten denean nazismoaren ofentsiba garaia da. Eta

hori ez da ahaztu behar. Momentu horretan rearra ideologiko-militarra ari da ematen Alemanian. Hitler-ek daukan politika espansionistak Europa osoa mehatxatzen du. Espainiako gerla hasi zelarik denek ikusi zuten Europako gerla baten hasiera. Eta ez zuten horrelakorik nahi.

Egiten den lehendabiziko gauza «Comité de no intervención» delakoa da. Batzorde horren arazorik nagusia zen Espainiako gerrak ez zezan Europa zipriztindu. Hor biltzen ziren Ingalaterra, Frantzia, beste estatu batzuk, eta batez ere Alemania eta Italia. Espainian gertatzen zena ez zela hedatzen ikusteko biltzen ziren. Hori zen problema nagusia.

Batzorde horretan, alde batetik Hitler gerarazi nahi zuten, baina bestetik ez zuten Hitler gaitzetsi nahi. Hori zen beraien kontradizio nagusia. Batzorde honen politika, hala nola Frantziaren politika, anbiguitatez eta zinismoz beterikoa izango da. Denek zekiten hemen «Legión Condor» eta zebiltzala, baina ez zuten ezer esan nahi. Gernikakoa gertatu zenean Ingelesek ongi zekiten hor zer gertatu zen. Ongi zekiten beren kazetarien bidez eta bulego kontsularrak emandako informeen bidez. Hala eta guztiz ere Gernikako izena ez da aipatu izan sekula «Comité de no intervención» horretan.

A.— Gernikakoak aldatu al zuen zerbait gerran?

B.— Bai. Gernikako bonbaketak erakutsi zuen garbi euskal populua biktima zela. Debaldeko ankerkeria baten biktima gainera. Adibidez Frantzian bazen Francoketik jarrera kritikoa bat. Maurtain, Mauriac... Gernikakoa gertatzen denean euskaldunen jarrera morala garbitzen dute. Oso inportantea izan zen hori euskaldunentzat. Solidaritatezko sare berriak agertuko dira Gernikakoaz gero. Euskal Gobernuari on egingo dio alde batetik, Francoren itxura giritinoia nahiko kalteturik gertatzen dela.

A.— Gerran bertan zer suposatu zuen Gernikakoak?

B.— Militarki gauza handirik ez. Hori egia da. Aipatu dugu nola zeuden frentea. Bilbo konkistatzeko badira bi bide nagusi: hegoaldeko Nerbioi ibaia, Orduñatik sartu eta hortik behera Bilbora, edota askotan egin den bezala, Ezkerretatik sartu eta Santanderrekiko komunikazioa moztu. Hori da bideetako bat, baina frankistek erabili zuten bidea izan zen, Deba ibaiatik eta Ubidea-Urkiola aldetik sartu Durangora, Durango objektibo militar oso inportantea zen, eta behin Durango hartu ondoren, Ibaizabal ibaitik zuzen Bilbora. Eta hori izan zen bide nagusia kanpainaren ardatza aurrera eramateko.

oso eskasak izango zenituzten, antiaereorik eta ez ala?

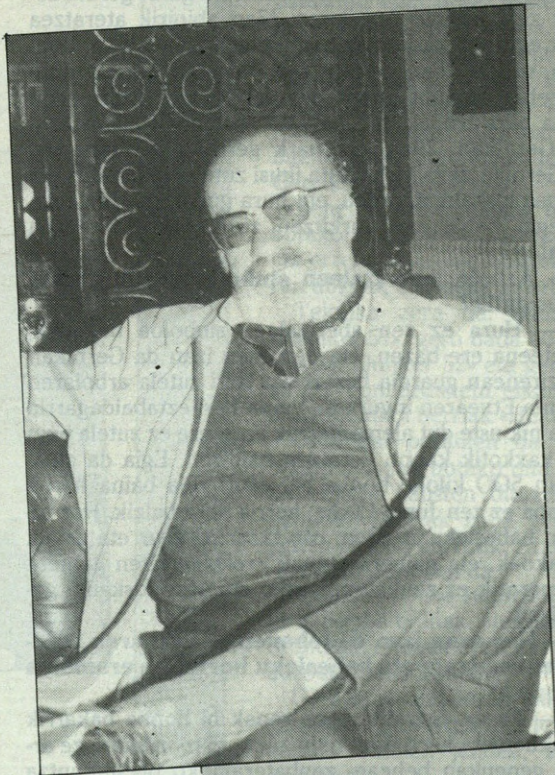
J.E.— Guk abioiak Gernikara etorri zitezkeela pentsatu genuen, arrisku hortaz jabetu ginen eta orduan ametrailadora bat jarri genuen antiaereo moduan baina ez zen gauza bera, eta gainera ez zen handia bajzik eta infanteriak eramaten duen horietakoa, eta horrek ezin zezakeen ezer egin, 200 metrotara edo iristen da baina abiazioari kontra egiteko ez du balio.

A.— Eta espero al zen horrelako atakea?

J.E.— Behin ere ez, hori ez. Alde batetik Gernika frentetik urruti zegoen eta bestalde objektibo militarra esaten denik ez zegoen han. Bueno, arma fabrika bat bazegoen, Esperanza—Unzeta izenekoa, Barrenetxearena, baina ez zihoazen horren bila. Alemaniarrek, Franco—ri laguntza eskaintzeaz gain, beren arma berriak frogatu nahi zituzten. Hor betiko galdera gelditzen zaiagu aidean, hau da, Franco izan zen interbentzioa eskatu zuena ala alemaniarrena izan zen iniazitiba eta Franco—k baietza eman zuen? Nik uste dut Franco—k baietza eman zuela Durangoko bonbardaketan egin zuenaren antzera.

Onespen honek bazuen helburu zehatz bat, hau da, izua, Bilbo beldurtzea. Eliza espiniarra konplizea izan zen, Elizak bazekien nork eta nola egin zuen baina Elizak ixildu egin zuen eta munduak sinetsi egin zuen saraski hura gorrien ekintza bat izan zela, gudariona, eta hango gudariak nereak bakarrik ziren, ez zegoen besterik, eta nik badakit ze ahaleginak egin genituen guk jende hari laguntza emateko baina ez zegoen zer eginik.

Apirilaren 26ko txikizio hartaz zabaldu zen informazioa guztiz alrebestua izan zen. Franco—k bere aldeko

Gernikaren garrantzi militarra askoz ere txikiagoa zen. Gernika bonbardatu zutenean gudarien fronteak Lekeitio Markina aldetik dago. Emandako estakuru militarrek izan ziren Errenteriako zubiarena, moztu beharra zeukatela, Lekeitiotik eta markinatik errefuxiatu behar ziren unitateak isolatzeko edota hara errefortzurik bidaltzea galarazteko. Zubia ez zuten ikutu, eta ibaia ikusita garbi dago handik edonor pasa daitekeela, zubiz, zubirik gabe edo nahi den bezala.

Eman izan duten bigarren arrazoiak da Unzeta eta Esperanza arma fabrikak Gernikan zeudela. Arma fabrika hauek ez zen bonbarik erori ordea. Gernika berriz, herria, erabat txikitu zuten.

A.— Ez zuten ezer errespetatu...

B.— Ez dago proportziorik. Bai, ger-

Gizatasun handia. Azpiegiturarik ez. Hara hor «gure» ejerzitoaren ezaugarriak.

kazetari atzerritarrak bidali zituen Burgosa eta Gasteiza hango aireportuetako liburuak miatzera garbi geratu zedin ez zela posible Apirilaren 27an abioirik ateratzea handik eguraldi kaskarrak baimentzen ez zuelako. Bonbaketa, ordea, 26an gertatu zen. Kazetari horiek munduan zehar zabaldu zuten berri hori. Franco ixilik egon zen eta bere tropak, moroak eta italianoak 29an sartu ziren Gernikan, 29an, eta hark gerrako partean jarri zuen Gernika dena kiskalduta ikusi zutela, dinamitaz eta gasolinaz kiskalduta, ordea, eta hura gudarien obra zela, alde egin beharrean aurkitzen ziren gudari etsituen obra, alegia.

A.— Arbola, abertzaleen sinboloa, zutik geratu zen, zergatik?

J.E.— Hura ez zen abertzaleen sinboloa bakarrik, erreketena ere bazen, eta beti esan izan da Gernikan sartu zirenean guardia berezi bat jarri zutela arbolaren eta Junta Etxearen inguruan, baina hori eztabaidagarria da, eta nik uste dut alemaniarrek ikusi ere ez zutela egin hura, kaxkotik kanpo geratzen bait zen. Egia da aldamenean 500 kiloko bomba bat erori zela baina haren objektiboa ez zen Junta Etxea, herria bera baizik. Hor inguruan babeslekuan ziren, oso txarrak, egur eta zakuz egindakoak, eta gainera etxeak erortzen ziren gainera eta irteerarik ez zeukatenez asko eta asko kiskalita geratu ziren.

A.— Hor esan izan da lehenengo abioiaren zeregina jendea izutu eta babesleku horietara eramatea zela.

J.E.— Ez ez. Estraina pasa zenak bi bomba bakarrik bota zituen eta hark ikusi nahi zuen, gure ustetan, ze artilleria geneukan behean, zenbaterainoko prestakuntza geneukan antiaereo aldetik eta. Ezer ez zegoela frogatu

eta abisoa pasa zuen lehenengo hark. Hala etorri ziren, oso bazu, 200—300 metrotara eta nahi izan zuten bezala ibili ziren, trankil, seinaka edo hamar minutuko tar-teak utziz, 'Caza' batzuk ere baziren eta mendira jotzen zuen jendea ametrailatzen zuten.

A.— Zer ordutan hasi zen bonbaketa?

J.E.— Hiru t'erditan hasi ziren eta zazpirak arte iraun, ilundu zuenean. Zenbat hil ziren inork ez daki.

A.— Ze eragin izan zuen txikizio horrek gudarien artean, moral aldetik eta?

J.E.— Nik uste dut moral hori objektibo militarra dela, hau da, soldadu batek sentitzen badu bere emaztea eta familia hil direla, gudari bezala erori egiten da, gutxi izaten dira bestelakoak. Denek zekiten orduan gerra hura galduta zegoela, guk geure aldetik ez bait genuen abioi bakar bat ere eta Bilbon egon zitezkeen bi edo hiruak ez zeukaten atera ere egiterik. Tokirik ere ez geneukan lurlean abioientzat. Lur nahikorik ez geneukan halako gerra egiteko. Ez geneukan posibilitaterik gerra hura irabazteko.

A.— Hasiëratik ikusten zenuten hori?

J.E.— Uste genuen errepublikanoek zerbait egingo zutela beren aldetik. Baina ez zuten egin. Francok Madril atakatu zuen aurrena, baina ez zuen lortu pasatzetik. Orduan Bilbo hartu behar zuela pentsatu zuen. Zergatik? Munduaren aurrean gorrien eta katolikoen arteko gurutzada bezala aurkeztu zuen gerra. Euskaldunok, katolikoak, zer egiten genuen Francoren kontra? Lehenda-bizi separatisten kontra egitea pentsatu zuen. Gu ordea firme egon ginen. Egunez galtzen zena gauzez errekupe-ratzen genuen. Baina gerra txarra egin genuen guk. Militar profesionalak zirenak ez genituen konfiantzazkoak.

lan edozer gauza izan daiteke objetibo militar. Edozein, eta gerlatan hasten bagara, esanez gerla dela eta edozein astakeria justifika daitekeela ba ez da inongo prolemarik. «Gerra bada... Gerra bada beti biktima inozenterik eta hor konpon Marianton!». Ez, ez, ez. Hori ezin daiteke printzipioz onartu. Etika eta morala orohar gero eta gehiago espektakulu bihurtzen ari dira eta ez dute balore intrinsekorik.

Baina garai haietan artean baziren balore batzuk, poblazio zibilari buruz, eta gero «hiri irekiak» deituei buruz besteak. Bi hiri mota bereizten dira: itxiak, fortifikatuak, eta irekiak. Militar aldetik aizu da hiri itxi bat atakatzea. Hiri ireki batean ordea, ez bada kalez kaleko erresistentziarik, armadak, hango etxeak eta biztanlegoa ikutu gabe sartu behar du.

Gernika, dudarik gabe, hiri irekia zen. Ez zuen defentsa berezirik. Ametralladora bakar bat baino ez zuen, eta ez zen antiaereo gainera. Bestalde unidade militar oso gutxi zegoen Gernikan. Komunikazio aldetik leku inportantea zen, baina ez horrelako triskantzatza bat justifikatzeko adinakoa. Ezin daiteke esan objetibo militarra zenik.

A.— Zergatik orduan Gernikakoa? Alemandarrek bonbaketa mixtoa entsaiatzeko? Terrore operazio bezala?

B.— Dena nahastuta dago dudarik gabe. Ezin dezakegu jakin zein izan ziren frankisten helburuak. Gehienetan, parte batean, helburu militarrek aipatzen dira. Horrelako bonbaketa esperientziarik ez zen garai hartan. Esperientzia egiten ari ziren. Inork ezin dezake esan gaur egun zer gertatuken ondo zekitela. Baina nire ustez bai, bonbardatzen dute, hiri bat bere hirigunean, eta poblazio zibila dagoen lekuan, noraino suntsitu daitekeen esperimentatzeko.

Bonbardaketaren teknika hor dago: bonba leherkariak aurrena, su-piztailak ondoren eta ametrallamenduak hirigunea hausteko eta poblazioa akabatzen. Seguruenik kolpe moral bat emateko aukeratu zuten. Gernika sinbolo bat zelako bonbaketatu ote zuten? Abertzaleen aldetik beti esan ohi da Gernika sinbolo bat zelako...

A.— Baina arbola ez zuten ikutu...

B.— Hori da. Arbola ez zuten ikutu, Casa de Juntas ez zuten ikutu... eta ez da ahaztu behar, ofentsibaren garai hortan indar handia zeukaten karlistek, eta «Gernikako Arbola» karlisten himnoa zen. «Gernikako Arbola»ren esanahia nahiko anibalentea zen garai haietan oraindik. Ez dugu ahaztu behar lehendabiziko nazionalismoa karlisten kontra egin zela, eta karlisten sinboloa «Gernikako Arbola» zela.

Emilio Lopez Adan, «Beltza», kazetariari Gernikako bonbaketaren xehetasunak kontatzen.

Nekez frogatu daiteke bonbaketa egin zutela euskaldunen sinboloa hauste arren. Dudarik gabe bazekiten Gernika zer zen euskaldunentzat, eta hori kontutan hartu zuten terrore operazio bat erabaki zutenean. Terrore operazioa dela bai. Gernika zer zen ondo zekitela bai eta ere.

A.— Bonbaketa bera nola izan zen?

B.— Bonbardaketa Legion Condor-ek egin du, bereziki, hau da alemandarrek. Alemandarren zentrua Gasteizen dago, Dato kalean. Han biltzen dira eta han erabakitzen dute operazioa nola egin. Italianoen parte hartzea batzuk baieztatu egin dute, besteek ez. Agian izango ziren baten batzuk.

Abioiek Gasteiztik, eta behar bada batzuk Losas haranetik, Burgosko iparraldetik, partitzen dira itsaso aldera. Itsasoan, Izaro ugarteren gainean buelta eman eta Hegoaldera joko dute Gernika atakatzeko.

Lehendabiziko abioiak bonba batzuk botako ditu jendea izutzeko, nahasteko eta errefuxiotan sar arazteko, eta ondoren abioiak uholdeka etorriko dira.

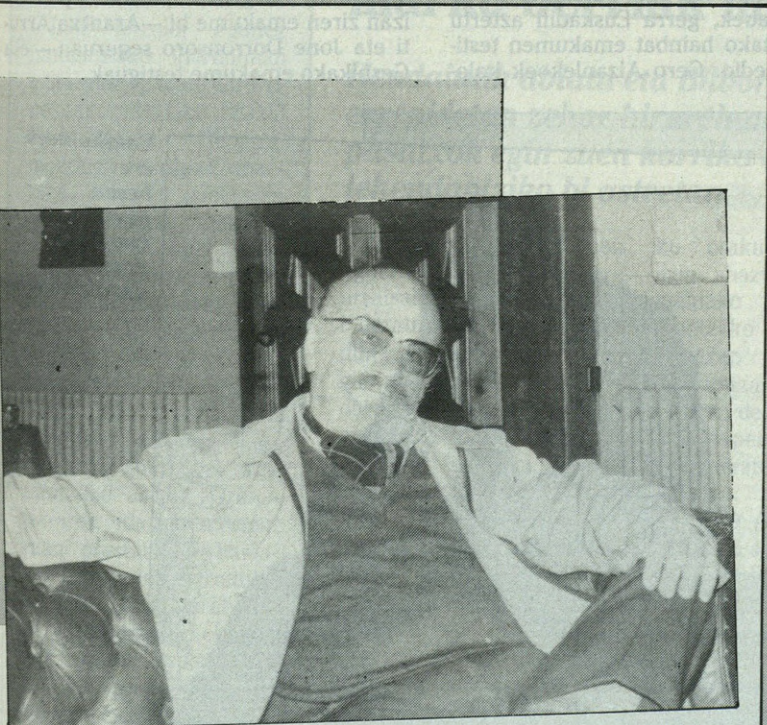
Teknika zera da: bada kaza bat, «Heinkel 51», gero bada bonbardero astun bat «Junker 52» eta gero badira kaza eta bonbardaketa elkarrekin egiten dituzten abioi berriak «Heinkel 111».

Uhin bat pasatzen da aurrena eta bonba astunak botako ditu. Etxeak goitik behera hausten dituzte, nahiz eta kanpoko paretak zutik gelditu. Zulatu egiten dituzte barrutik. Etxeetako zureria bistan geratzen da.

Ondoren bonba su-piztailak etorriko dira. Bonba txikiak, aluminiozkoak, distiranteak... hauek erori eta piztu egingo dute sua dena kiskaliz.

Gero ametralladorak ibiliko dira, barrietatik ateratzen den jendea, eta inguruan dabilen jendea, zuloetan sar arazteko.

Lehendabiziko abioia laurak aldera agertu zen eta bonbaketa zazpirak aldera amaitu zen.

Apirilak 23: Emakumeen epaia Gernikan

«Egun honetan kaleratu nahi dugu historiak beti ahaztu duen populazio erdiaren testigantza hori, ezagutzera eman, emakumeak gerran jokatu zuen papera». Honela mintzatzen zen Ines, Gernikako Emakumeen Asanbladako partaidea, 37-87 kanpaina barruan Bizkaiko Emakumeen Asanbladakoekin eta AIZANekoekin antolatzen ari diren egunaren asmoei buruz.

Emakumeak, zapalkuntza, gerra

Egunaren lema ia pentsatuta dago; «emakumeok zapalkuntzaren kontra» izango da, era guztietako zapalkuntzaren kontra.

Egun osoan zehar, baina goizeko 11etan hasita, argazki erakusketa bat egongo da; gaia: «emakumea atzoko eta gaurko gerran». Bertan agertuko dira gerra denborako argazkiak, emakumeek gerra denboran betetako papera, eta ordutik honako eboluzioa; emakumeak eguneroko lanetan, etxeko lanetan eta konkretuen, «gaur bizi dugun gerraren barruan» hau da, emakume torturatuen argazkiak, hildakoen argazkiak eta hori, eguneroko zigor hori, etxeko lanak e.a.

12etan, montaje audiobisual bat dute, filmina, musika eta testu bitartez montatutakoa. Gaia da «emakumea gerra zibillean». Hemen agertzen da emakumeak jokatu duen papera, bai abangardian, frontean, baita erretaguardian ere. Bertan, audiobisuala pasatu ondoren, elkarriketa bat irekiko da. Parte hartuko dute bonbaketaren lekuko izan ziren emakume batzuk.

Titiriterak eta emakume auzitegia

Arratsaldean, 4etatik 6etara, kaleko antzerkia egongo da, emakumeek eginga.

«Las titiriteras de Sebastopol» izango dira bertan, guztiak emakumeak, eta bestalde, Dario Fo-ren monologoak egingen dituen Donostiako neska batekin.

6retan, Zinema Sozialean, mahai inguru bat egingo da eta honen gaia izango da «emakumeok nazio askapen mugimenduetan». Etorriko dira nazioarteko ordezkariak, konkretuan konbidatu dituzte Nicaraguako AMLAekoak, Salvadoreko AMSEkoak, Argeliakoak, Sa-

harakoak, Galiziakoak, Catalunyakok eta konbidaturik daude baita Andaluziako SOPEko emakumeak ere.

Gerren historian ahanzten direnak

«Bueno, guk ezer prestatu aurretik, ikusi genuen emakume talde bezala bageneukala zer-esanik —esplikatu digute— eta konkretuan, gauza bat geneukan argi, hau da, bonbaketari eta gerrari buruz hitz egiten denean gizonezkoen ikuspegitik egiten dela beti, historiaren aldetik ahaztu egiten dira emakumeok jasan behar izan ditugu pasadizuak. Emakumeak dira historiak ahaztutako populazio hori; eta ikusi genuen gure esku zegoela historia zati hori kaleratzea, gure helburua hau da».

Gerra zibila orokorrean aztertzekeo lana Bizkaiko Asanbladako neska batek egin zuen. Hortik aparte badago Donostiako emakumeek egin duten beste parte bat; hauek, gerra Euskadin aztertu dute, bertako hainbat emakumen testigantza medio. Gero Aizanlekoek kolo-

kioan egingo duguna da Gernikan bertan zer gertatu zen eta emakumeek hura nola bizi izan zuten agertu. Hau dela eta parte hartuko dute lekuko emakumeek eta berauen esperientziak kontatuko dizkigute. Aurrekoa izango da pisat bestea gaia ateratzeko, girotzeko.

8retan nazioarteko emakume tribuna egingo da gerra eta zapalkuntzaren kontra. Honek epaiketa baten moduan funtzionatuko du: lehenengo testigantza batzu —Gernikako, bonbaketaren lekuko izan zireñ emakumeenak, tratatu txarrak, erasoak, bortxaketak jasan dituztenenak, omenaldi testigantza ere egingo zaie Gladis eta Bakartxori...— eta gero, tribunalak bere sententzia azalduko du.

Epai mahai horretan parte hartuko dute mahai inguruan izan direnak, Brigitte Heinrich, Alemaniako Arco Iris taldekoa, Burgosko juzioa epaituak izan ziren emakume bi —Arantxa Arruti eta Jone Dorronsoro seguruan— eta Gernikako emakume testiguak.

Emakumeek ere beren parte izango dute ospakizunetan.

«Orixe»ren jaiotzaren mendehurrena ospatuz

Lau hitzaldi egunez moldatutako ihardunaldi egitaraua apailatu du Donostiako EUTGko Euskal Literaturaren Departamenduak Nikoles Ormaetxea Orixeren jaiotzaren mendehurrena dela-eta. Topaketak maiatzaren 4etik 7ra bitartean burutuko dira jesuitarren ikasketxean eta Gipuzkoako Aurrezki Kutxaren aretoetan banaturik, bertako mintzaldietan mahaieratu aztergaiez datorren ikasgerturako liburu bat argitaratzeko asmoz. Orexatarraren idazlanen inguruan prestatutako hamalau bat atalez hornituko da berau gutxi gorabehera, literatur ikerketa eta irakaskuntza esparruetan galtzear dagoen katea zuzpertzeko saioan.

ZAZPI HERRIALDETATIK BARRENA
BI MILA KILOMETRO HAMAR EGUNETAN

Bostgarren Korrika marka berriak landatuz

Hendaiatik abiatu eta Bilborainoko errepidetan zehar hirurehun mila lagun pasatxok egin zuen korrika maiatzaren lehendabiziko bi asteetan.

Euskarak jasaten duen egoera gutxiengotuak bere urratsak normalizaziorantz bideratuko baditu, euskaldun guztion eginahalez gain, Gobernuaren borondate politikoaren benetako erantzunkizuna ezinbestekoa suertatzen da, plangintza orokor bat egituratzearekin batera, bere garapena posible bilakatu araziko duen oinarritzko bitartekoak bultzatu eta babestu ahal izateko.

Urtero berrogeitabost mila ikasle euskalduntze eta alfabetatzeko lanean, hirurehun mila lagun baino gehiago euskara kaleratzeko erakarriz, hamabost mila antolakizun desberdinak koordinatzen... AEK bezala-

ko erakunde herritarrek ezin ahaztuzkoak dira taimainako plangintza bat atontzeko orduan, honek eskatzen duen sarearen eraikuntzarako, gutxienik, esparru desberdinetan urtetako esperientzia porrokatua daukatela kontutan edukiz gero.

Joseba Arregi Kultur Ministeritza sailburuan astekari honi aditzera eman zion lege, «plangintzak Jaurlaritzatik egingo dira; iniziatiba herritarrek aprobetxatu daitezkeen arren, erantzunkizuna Jaurlaritzari dago-kio». Elkar lanean ihardutea denon hoberako litzatekeela azpimarratzen zuen, «baina gauza bat garbi utziz, erakunde ofizialak Erakunde direla».

«Aste-borrastea» berriro ARGIA munduko kulturarekin batera

Aste honetatik aurrera, garai bateko «Kulturaren Aste Borrastea» berriz ere orriotara dakargu. Sail hori, eritzien enkontrurako eta aberasteko gune bezala erabili nahi genuke, han-hemenka botatakoak jasoz eta geure kasatik ere zerbait emanez. Alde horretatik, nabarmentzekoa da astero-astero Joan Mari Torrealdaik aintzineria eramango duen saila, bertan astero kulturako hainbat pertsonaiari galdere bana egingo diela. Asteetik atera, Joan Marik kultur gizon edo emakume bati loturikako korapiloa askatzen saiatu ahal izango du. Ondorioak ondorio. Bestetik, munduko kulturari ere bere txokoa egin behar zitzaierarik, horrek ere bere asterokoa jasoko du hemendik aurrera.

ASTE HONETAN

Azken 20 urteotako liburutegietan mahai-ingurua (60. orrialdea)

Ikastolen Symposiumek gisa askotako eritziak bildu ditu (62. orrialdea)

Arzelus, bertsolari txapelduna Lapurdin (65. orrialdea)

Kulturaren Aste Borrastea (66. orrialdea)

Mundu zabaletik, kultura (68. orrialdea)

BAIONAKO MAHAI-INGURUAN MINTZATU ZIREN GERARDO ELORZA ETA JOKIN APALATEGI

20 urtetan hartu du indarra euskal liburuaren argitalpenak

Apirilaren 4ean, Baionako «Liburuaren Festa» delakoaren barruan, mahai-inguru interesgarria izan zen, honoko gaiarekin: «Azken hoge urtetako euskal liburugintza». Datu jakin asko atera ziren baina eritzi berri interesgarriak ere izan zen.

Ezkerretik eskuinera: Gerardo Elorza, Jokin Apalategi eta J.-B. Dirassar, Baionako mahai-inguruan.

Hiru ziren hizlariak, Elena irratietan ematearen gidaritzapean: Gerardo Elorza, Jokin Apalategi eta Jean-Battiste Dirassar. Lehenengo biek euskarazko argitalpenari lotu zitzaizkion, bata orokorrean eta bigarrena iparraldekoari nagusiki. Dirassar, azkenik, euskarazko kazetaritzaz aritu zen eta aukeratu dugun gaitik kanpo gelditzen zenez, ez dugu kronika honetan sartu.

Azken hoge urteetako liburugintzatik abiatuta, literaturaren ikuspegi zabala eskaini zigun Gerardo Elortzak hasteko. Gerardo Bergarako UNEDen dugu irakasle eta literatura ikerle. Asmo horri es-

trianekoz atxikitzeko, bi garai desberdin zituen: 1975-76 arteko, eta hortik aurrerakoa. Garaiok desberdindu ondoren, gogorarazi zuen 1970a arte ez zela lortu urtean 50 liburu baino gehiago kaleratzea. Azken hamabost urteetako garapena garbia eta erabatekoa izan da beraz.

Aurrerakada kuantitatibo nabarmena

«1970tik 1975era bost urtetan urtean 100 liburu argitaratzera pasatzen da, eta hortik aurrera urtetik urtera

nabarmenki igotzen doa, azken hamar urteetako izugarritzko aldaketa kuantitatibo begi bistan gelditzen delarik: 1979 orduko, 200 liburutar iristen da; 1982an 300 liburu; 1983an 400; eta orain dela bi urte 500etik gora». Maila honetan zifra ofizialen falta salatu zuen Gerardok ondoren, zifra ofiziosoen aldetik Joan Mari Torrealdaik berak argitaratu berri ditu iazkoari buruzko datuak, eta zifra 600tik gorakoa da iadanik.

Kopuru aldetik nabarmetzen den aurrerakada hori beste ikuspegi batzutatik aztertuta nahi izan zuen ondorengo sailez sail hain zuzen ere. «Garbi dago literaturak dela nagusitasuna, nahiz eta urte batzutan zalantzan egon zen», adierazi zuen, literaturarekin batera beste hiru hauek ere nabarmetzen direla: irakaskuntza, euskara, eta orotarikoak (haurren mundua batez ere). Lau sail horien artean 82% osatzen dute produkzio osotik. «Ez dut uste hori gure gaitza bakarrik denik, badi-rudi munduan ere normala izaten dela literaturak halako nagusitasuna edukitzea. Dena den, zenbait sail oso txiki eta oso umezurtz ditugu gure artean, adibidez: filosofia, zientzia, dibulgaziozkoak, saiakera...».

Oreka mantentzearen zaila

Elorzak adierazi zuenez, itxuraz oso zaila gertatu izan

da beti saiakera eta sorkuntzako literaturaren arteko oreka hori mantentzea, bata gora joan denean bestea behera joan ohi bait da. Beste-tik, literatura jeneroen arteko oreka ere zaila gertatu omen da mantentzen. «Momentu honetan badirudi poesia dela senide pobrea, elaberria eta narratiba gora joan diren neurrian».

Argitaletxeen ugaltzeaz ere mintzatu zen Gerardo, lehenegoz 1970an eman zena, liburugintza modernoago baten ildotik, Gaur egungo egoeraz, produkzio gehiena lauzpabost editorialen artean egiten dela esan zuen, kasu adierazgarriena bezala «Elkar» jarri zuelarik: ««Elkar»ek urtebetean 100etik gora kaleratzen du, duela hamabost urte guztien artean kaleratzen den kopurua. Datu interesgarria dugu hori». Aldizkari literarioen inguruan sortutako editorial txikiak ere fenomeno interesgarritzat jo zuen azkenik Elorzak.

Arazoak hiru mailatan

Bigarren hizlaria ikuspegi orokorrako batetik aritu zen. Jokin Apalategi, «Elkar» argitaletzeko sortzaile eta kudeatzaileetakoak zenbati arazo nabarmen ekin zion bere hitzaldiari, hiru mailatan banaturik. Hasteko, euskarak berak hizkuntza bezal dituen arazoak eta horrek liburugintzan dituen inplikazioak agertu zituen: euskalkietatik euskara batera pasatzeko beharra, teknologia eta zientzia gaiekiko etena... Arazo horiek islada garbia dute Jokinen ustez euskal liburugintzan.

Bigarren mailako arazoak kulturaren alorrekoak izango lirake. «Ahozko kulturatik idazkera eta kominikabide berrien kulturara pasatzen ez dugu asmatu, bide berrietan ez dugu asmatu, eta horrek ataskaturik eduki gaitu, eta gauzka. Ezin harrapaturik gabiltza galduta-ko trena, eta urrun dugu».

Hirugarren mailako arazoak argitaratzeari berari dagozkionak izango genituzke, arazo bereziak. «Irakur-

lerik gabe, edizioa hutsa da; edizioak nahitanahiez irakurlea behar du. Bigarrenik ez dugu egingo lehenari aterabiderik ez badiogu ikusten: hau egia ikaragarria da. Euskaldunok irakurlek gabe abiatzen gara, irakurle ttipiarekin, usatu gabearekin. Hori traba haundia izan dugu, eta dugu». Bigarren arazo bat ere aipatu zuen maila berekoa. Toki guztietan edizioak diru-inbertsio bat behar du, eta euskal edizioak ez omen dauka kapital inbertsio horretarako ekarririk. Inork ez du euskal liburuetan diru-irabazperik ikusten, eta hori zailtasun ikaragarria da Apalategiren ustez.

Elaberriak,

normalizazioaren

seinale

«Zailtasun horiek gaindi-

tzeko beharrezkoa da nola-baiteko laguntza publiko bat. Eta horretan ere traba handiak ditugu, gure publikotasuna ez-bait dago gure eskuetan. Traba guzti horiekin euskal edizioa oso bide zailetan aurkitzen da». Alde horretatik, adierazi zuen Iparraldeko edizioak Hegoaldeko instituzioek emandako diruan kausitzen duela sostengua, baita irakurlego aldetik ere.

Iparraldeari buruz, Apalategik honoko sailkapen hau egiten zuen: gehien saltzen duena haur-mundua da, bigarrena eskola-unibertsitatearekin lotutako mundua, eta hirugarrenik elaberria. «Azken finean badakigu elaberriak lehentasuna dutela kultura gehienetan literatur eskaintza bezala. Hori hemen ere inbertitzen joan behar harko da. Horrek erran nahi

du urrun gaudela edizio orokatu batetik. Hegoaldean gero eta gehiago ari da elaberria nabarmentzen. Hori da seinale Hegoaldean gauzak normalizatzen ari direla». Iparraldean, berriz, normalizazio horretatik oso urrun daude Jokinen ustez, eta aipamen horrekin bukatu zuen bere mintzaldia.

Idazle berrien tokia

Galdere-erantzunen atalean galdera interesgarria egin zitzaizen hizlari, hots, geroztik etorritako belaunaldi gazteak ea zergatik ez diren orohar argitaletxe haundiekin bat etorri, berriak sortuz etabar. «Idazle berria etortzen denean arazoa planteiatzen da: izenik gabe, eta ale gutti salduta, nahiz eta lana ona izan, editoreak bere kalkulua egiten ditu eta askotan atzera bota. "El-

kar"en esate batera, badira utopikoak eta badira kontu-eramaileak. Bigarrenik gauzak oztopatzen dituzte, eta borroka horretan idazle berri asko atzera botatzen dira, ekonomilarien indarra-ekin». Horrek eragingo luke idazle horiek multzotzea eta «"Elkar"en hasieretan bezala» heuren liburuak ateratzen hastea.

Auzi horri buruz, Gerardo Elorzak ere beste ikuspuntua adierazi zuen. «Badira arrazoi estetiko edo literarioak ere horretan. Ez da kasualitate, adibidez, poesia edo antzerkia argitaletxe gehienetan baztertuta egotea, eta "Susa"n edo bestetan ateratzeko da».

J.L.

Txomin Peillen: «Ez da jendeaz trufatu behar, erakundeetaz baizik»

Baionako «Liburuaren Festa» delakoa profitatuz ere, Txomin Peillen-ek bere azken nobela aurkeztu zuen, «Aintza Txerriari» izenekoa. Horratx bere hitzak.

GALDERA.— Txomin, ez genuen zure nobelagile alorra oso ezagutua. Zerk bultzatu zaitu txerriari halako omenaldia egitera?

TXOMIN PEILLEN.— Hau nire laugarren elaberria da, ez da lehena, eta beste behin ere abereak agertzen ziren, «Katu beltza» izenekoan. Gizartea nolakoa den agertze-

ko askotan alegoria bezala erabiltzen da. Horregatik ere hartu nuen txerria. Zendako txerria? Txerria mesprexta-tua bait da nahiz eta txerriak dena ona duen, eta horregatik uste dut behar zela aintza egin txerriari. Txerrien minoria ez bait da sekula defendatu eta uste dut txerriek umore piska bat ere badute-

la. Horregatik txerriak mintzatzen dira nire nobela honetan.

G.— Orduan marjinalizatu zen nobela bat dela erran daiteke?

TX.P.— Bai, txerriak bere txerri-bizitza kondatzen baina gisa berean jendea nola ikusten duen erraiten du. Erran nahi bait da, txerri begiekin gizona ez dela gauza polita, txerria baino itsusia-goa agertzen dela.

G.— Elaberri horretan irudimena da nagusi, edo beste zerbaitek bultzatu zaitu?

TX.P.— Badago irudimena. Saiatu naiz txerri baten larruan sartzen eta zer pentsatzen duen jakiten. Bere begien eta sudurren bitartez nola deskubritzen duen mundua jakiten saiatu naiz. Ainitz asmatu dut eta bestea umorezko lana da, irri egiteko. Herri honetan ez da aise irri egiten, eta irri egiteko

beti behar da alegoria bat edo, asmatu. Ezin da gauza bat zuzenki erran euskaldunari, oraino jendea minberegi da, edo euskalduna sekretua da. Orduan piska bat euskaldun guztiez trufatzen naiz, ezkerrekoaz eta eskuinekoaz, erdikoez eta kolore gabekoez.

Umoreaz ere gauza bat errango dut: ez da jendeaz trufatu behar, organizazioe edo erkundeetaz trufatu behar da. Urdezaindia, adibidez, edo Urdal Herria. Baina jendeaz zuzenki trufatuz gero, hunkitu egiten da, e? Elaberri honetan gogorki mintzatzen naiz, adibidez, Iruñea eta Baionaren kontra, txerriarengandik hainbeste eskuratu ondore sakonki mesprextatzen bait dute txerria. Bukatzeko, erranen nuke espero dudala egun batean posible izan den jendeaz zuzenki mintzatzea eta ez alegorien bitartez.

SINDIKATU ETA ALDERDI POLITIKO GUZTIAK EZ DATOZ BAT
ANTOLATZAILEEN BALORAZIO POSITIBO ETA BAIKORRAREKIN

Ikastolek antolatutako Symposiumak gisa guztietako eritziak bildu ditu

Apirilaren 9tik 11ra Donostiako Victoria Eugenia «Eskola publikoaren baitako autonomia eta kontrola Europan» deritzon Symposiuma pasatua dago. Garrantzia handiko gertakizun honen aurrean eritzi desberdin askotaz ohartu ahal izan dugu, eta eritzi desberdin horien islada bilakatu nahi izan dugu artikulua.

Symposiumaren inguruan uste baino jende gehiago bildu da hiru egunotan.

Batzorde Antolatzailekoa izan den Xabier Mendigurenen hitzetan, Symposiuma aurretik ipinita zituzten helburuak ongi betetzera iritsi da eta gauza batzutan haiek espero baino hobeto, jendearen partaidetza aldetik esaterako. Konklusioak ateratzeko unea ere iritsi da, eta arti-

kulu honen parean eskaintzen dugu konklusio horien testu osoa.

«Konfederazioak batetik esaten du Ikastolan jarraitu egingo dugula gogoeta eginen, eskola publiko euskaldun hori garantiaz lortu arte eta aldi berean lankidetzak eskeintzen diogula Eusko

Jaurlaritzari, baita ere prest gaudela alderdi politikoekin, sindikatoekin eta gainerako indar eta erakunde sozialetan elkar lanean jarritzeko, eta euskal eskola publiko batek beharrezko duen lege-gintza diseinua antolatzeko».

X. Garagorri: «Beste maila bateko elkar hizketak izateko mementua»

Hezkuntza Sailburua den Jose Ramon Recalderen hitzei buruz, positibotzat jo dituzte, ahalik eta kontsentsu edo akordio zabalena lortu nahia azpimarratzen zuen neurrian. «Baina aldi berean baditugu gure erreserbak, esaterako akordio hori zenbateraino lor daiteken gaur egun inarreen dauden legeak kontutan harturik».

Xabier Garagorriren ustean, berriz, hemendik aurrera beste maila bateko elkar hizketak izan beharko dituzte bai gobernu mailan, politika mailan, sektore sozialen sindikatuen mailan, eta baita ere pareko beste eskolekin. «Hau da, iritsi da garaia hitz potoloak erabili beharrean, hitz horiei nolabaiteko kontenidua emateko. Publiko izan nahi dugun ala ez dugun nahi izan, partaidetza nahi dugun ala ez dugun nahi, neutraltasuna, laizismoa, pluraltasuna... hitz handi horiek konkretuan hitz egin behar ditugu eta behar bada era teknikoan».

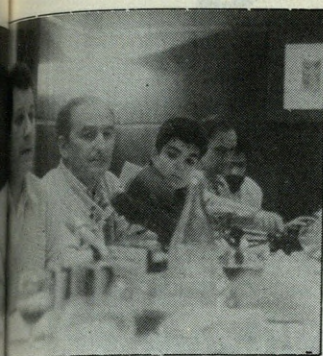
X. Gurrutxaga:

«Symposiumak balio gutxi urratsak emateko»

EEko parlamentari den Xabier Gurrutxagarekin mintzatu ahal izan genuen lehenengoz, eta berak bi dimentsio desberdin zituztuen Symposiumari buruz iritzia ematerakoan: antolatzaileen beraien helburua batetik, eta bestetik horrelako Symposium batek bere ustez hemen lortu beharko lukeen helburua.

Lehendabizikoarekin hasiaz, balorazio positibo batekin hasi zitzaigun: «antolatzaileen helburuetatik hasiz, esan daiteke, hala edo hola, Europako zenbait herrialde-tako informazioa jaso dela, eta hori positibotzat jo behar dela, nahiz eta hemengo arazoak irtenbidea bilatzeko ikuspegitik aportazioek ezer berririk ez erakutsi. Euskal Eskola Publikoaren inguruan urratsak emateko ez dut uste Symposiumak balio handirik izan duenik». Illo beretik, antolatzaileek, Konfederazioak alegia, beraien iritzia aldeztetik hartua zeukatela ustea azaldu zigun Xabierrek, eta horrekin batera beste bi hutsune nabarmen: Elkargo Autonomoko Eskola Publikoaren aztertze falta, eta sare honetako ordezkarien parte ez hartzea.

«Bigarren goi ikuspegitik, Symposiumaren balorazioa ezkorra edo pesimistagoa

Geroari zabaldu behar zaio Symposium honen benetako emaitzaren itzala.

da. Ez dut uste siumposi-
muak Euskal Eskola Publi-
koaren proiekturako aporta-
zio bat bezala pentsatuta ze-
goenik. Gehiago uste dut, eta
hau nere ustea da bakarrik,
Symposiumaren atzean es-
kola publikoaren aldeko gi-
roa sortzeko baino trabak,
ahuleziak eta akatsak handi-
tzeko intentzio bat somatu
dut. Benetan konprenigai-
tza da, Gurrutxagarentzat,
Europako herrialde gehien-
tsuetako errealtatea ezagu-
tu nahia eta beste alde berta-
ko legigintzari buruz eztabai-
darik eza, «eta hau uste dut
ez dela ahazte hutsa izan
edo «hori badakigu» arin ba-
ten ondorioa».

T. Erkizia: «Hemengo errealtatea ez da abiapuntutzat hartu»

Tasio Erkizia, HBko ohiz-
ko bozeramaleetakoak, le-
hen eritzia baikorra eta po-
sotiboa egin zigon. «Euskal
Herriko hezkuntz eredu edo
eskola ereduari buruz erre-
flesio-topaketa batzu antola-
tzea guztiz positibotzat jo-
tzen ditugu. Ez da erreza ho-
nelako aukerarik edukitzea,
are gutxiago herri-iniziatiba
batengandik sorturikoa».

Hutsune handi bat antze-
man dio Tasiok, dena den,
Symposiumari: abiapuntu-
tzat Euskal Herriko errealtate-
a ez hartzea. «Ikastola eta
oro har, irakaskuntzaren
egoera ez du kontutan har-
tu, ez da Euskal Herriak
duen egoera hori sakondu
eta aztertu eta agian gehiegi
teorizatu da». Bestetik, bi
maila nahastu egin direla
adierazi zigon: irakaskuntz

zentro bakoitzaren autono-
mia, eta Euskal Eskola Na-
zional eta euskaldun bat
eraikitze behar den auto-
nomi politiko eta juridikoa.
«Zentro bakoitzaren autono-
mia beharrezkoa da, irakas-
kintza aktiboa, pedagogia
kreatiboa, herritarra izate-
ko. Baina gure ustez funt-
tsean askoz inportantego eta
definigarriagoa da Eskola
propiorik eza. Gaur egun
Euskal Herriak ez du eskola
nazional bat eraikitze
aukerarik eta arlo hau ez da
behar den bezala azpima-
rratu». Hala eta guztiz ere,
oso positibotzat baloratzen
zituztela azpimarratu nahi
izan zuen Erkizia.

STEE-EILAS: «Ikastola opzio desberdina izaten jarraitzeko montajea»

Ikastolen esparruan nagu-
si den sindikatuak, ELAk, ez
zigon adierazpenik egin nahi
izan, goizegi zelakoan edo.
Halere, irakaskintzan esana-
hi handikoa den —batik bat

transferituen sarean—
STEE-EILASekoek eritzia
agertu digute. Eritzi oroko-
rra emanez hasi zaijkigu:
«Federazioa beste hezkuntz
sareen artean opzio desber-
din bat izaten jarraitzeko
egiten ari den apostu horre-
tan kokatzen dugu Sympo-
sium horren montajea, mon-
taje bat bezala ikusi bait du-
gu, eta oso ponposoa: karpe-
tak, ponentziak, itzulpen be-
rehalakoa, nahiz eta euska-
rara ez itzuli, etab.».

Baina balorazio nagusiaz
gain, hutsune handi batzu
ere ikusi zizkioten, eta «ez
kasualitatezkoak». Hasteko
matrikula 10.000 pezetakoa
izatea selektiboa bihurtzen
zuen irakaslego arruntaren-
tzat. Bestetik, eskola transfe-
rituetako jendearen ia inola-
ko presentziarik eza. Hiruga-
rrenik, eztabaidatzeko den-
bora gutxi, aukera eskasa.
Lugarrenik, bertako irakas-
kuntzaren errealtateari be-
girada oso partziala eman
zela zioskuten, hau da, ikas-

tolei dagokiena bakarrik.

«Esan genezake ere Konfe-
derazioaren izenean Campo-
sek irakurritako konklusioak,
hasieratik prestatutik
zituztela, Europako erreali-
tatean oinarrituz, eta honen
interpretazio bitxi baten on-
doren, ikastolentzat ikaste-
txe publikoen etiketa eskura-
tzearen, eta Recalderen
aurrean negoziatzeko egoe-
ra indartsuago baten aurki-
tze asmoz». Azkenik,
STEE-EILASen bozerama-
leak mugatuegiztat jo zuen
Konfederazioaren jarrera,
bere zentruen esparrura mu-
gatzen bait da. STEE-EILA-
Sentzat, Konfederazioa ikas-
tolen euskara-statusaz ardu-
ratzeaz gain hezkuntz sisti-
ma osoaren euskalduntzeaz
ere baluke zeresanik —trans-
ferituetako euskara ereduak,
batez ere—, eta horrezaz ez
duela eritzia ere ematen.

PERU UNTZUETA

Symposiumeko antolatzaileen ondorioak

Symposiuma amaitu ondo-
ren, ikusi dugu European hez-
kuntza mailan planteatzen
diren arazo asko eta Ikasto-
lei azken urte hauetan sor-
tzen joan zaijkienak, maila
handi batean berdintsuak di-
rela.

Hizlari gehienek azaldu
duten garrantzia handiko da-
tu bat hau izan da, estruktura
administratibo, burokrati-
ko, zentralista... sakonki az-
tertu behar dela eta horien-
tzat soluzioak aurkitu behar
direla, formula eta esperien-
tzia desberdinen bitartez ad-
ministrazioa deszentralizatu,
desburokratizatze, admini-
strazioa eskolara hurbil-
duz. Baita ere, lan hori osatu
behar da, koordinazio oro-
kor baten premia ere beha-
rrezkoa dela aintzakotzat
hartuz. Koordinazio hori,
adibidez, datozen gizarte-
medio eta teknologiarako
moldatzeko, kultura mailako
elkartrukaketarako, etaba-
rretarako behar da.

Azkenik, ikusi dugu Euro-
pako herrialde batzutan, le-
geditik kanpo linguistika,
kultural, profesional... maila-
ko esperientziak badaudela
eta hauek, aginte publikoei
planteatzen diete, legedia,
zailtasun eta atzerapenare-
kin aldatuz, jasotzeko beha-
rra.

Guzti horregatik, aipaturi-
ko Symposiuma antolatu
duen Euskal Herriko Ikasto-
len Konfederankundeak, on-
dorio hauek azaldu nahi di-
tu:

— Euskal Herrian, espazio
teknologiko, sozial eta politi-
ko zabalagoekin, kolabora-
zio eta irekitasunera zabalik
egongo den Hezkuntza
Proiektu Propio edo Berezia
garatzeko premia azaltzen
dugu berrito.

— Euskal Herrian Eskola
Publikoa sortzea proponi-
tzen dugu. Honen barne funt-
zionamendua, formula ba-
kar batekin funtzionatu or-
dez, desberdina izan daiteke

eta Administrazioetik, Ikasto-
lei edo egungo Eskola Publi-
koei estruktura zehatz bat
onartzera behartu gabe.

— Euskal Herrian Eskola
Publiko bat sortu nahi dugu,
hau autonomia eta partaide-
tza zabal batekin egingo li-
tzateke, inguruak dituen pre-
mien arauera, funtzio hauek
Administrazioak izaera ba-
tzailea ezarritik zentralizatu
gabe.

— Beste hezkuntza sareei,
partidu politiko, sindikatu,
indar sozial, etabarrei ireki-
tako prozesuan, gure kolabo-
razioa eskeintzen diegu, He-
rri honen identitatea garatu-
ko duen Euskal Eskola Publi-
koa errealtatean bihurtu da-
din, beharrezkoa den lege-
dia osatzeko akordio zabal
bat lortzeko.

**EUSKAL HERRIKO
IKASTOLEN
KONFEDERAZIOA**
(Donostia, 1987ko
apirilaren 11an)

Itxaropenez berriz ere, gure
tradizioarekin topatzen garen garaia
dugu. Alaitasunez, erreflexioz. Beste
behin zorionaren aldeko apustua egiteko
asmoz denok.

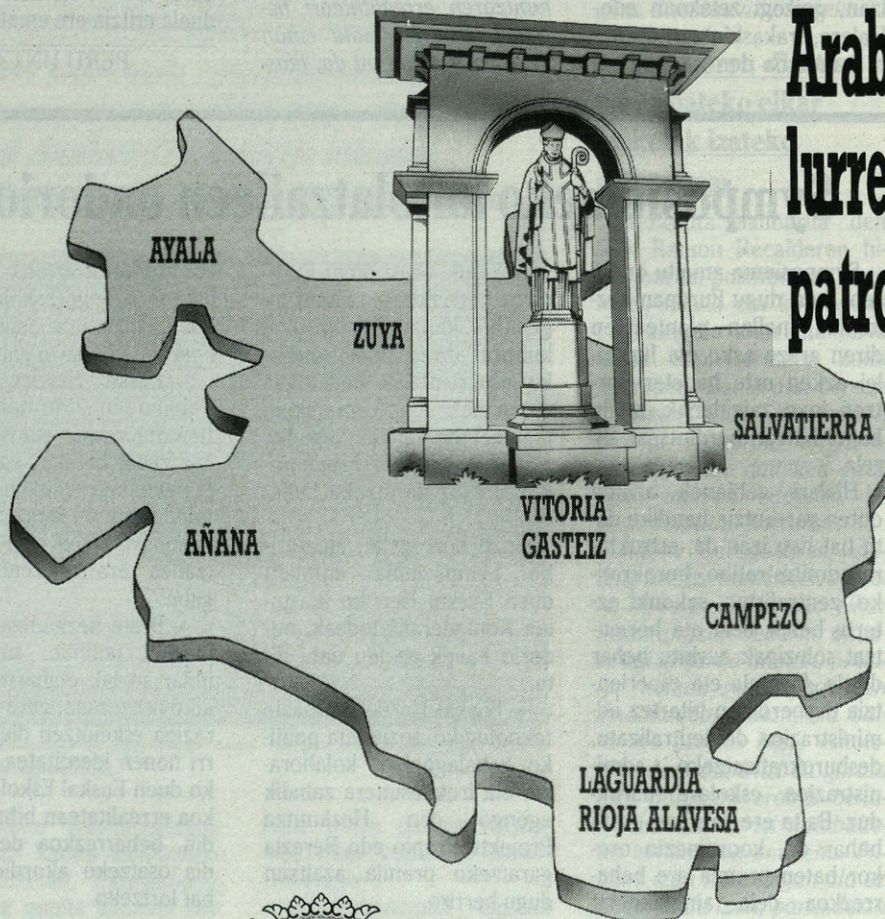
Arabar guztiok San Prudentzioak
halakoxeak senti eta bizi ditzazuen nahi
nuke.

Agur bero bat.

Juan Maria Ollora Otxoa Aspurukok
ARABAKO DIPUTATU NAGUSIA

SAN PRUDENTZIO JAIK

Arabako
lurren
patroia

DIPUTACION
FORAL DE ALAVA

ARABAKO
FORU ALDUNDIA

LAPURDIKO TXAPELKETA URRUÑAN JOKATU ZEN
SAIO BAKAR BAINA INTERESEZ BETERIKOAN

Pronostiko guztiak hautsirik Arzeluz lapurdiko txapeldun

**Euria goien behean eta zeharka
zela Hazia elkarteak antolaturik
joan den igandean Lapurdiko
bertsolari txapelketa ospatu zen.
Goiz partean kanporaketa egin zen,
bederatzibertsolarien artean eta
arratsalderako sei hautatu
zituzten.**

Goizean ihardun zutenak hauek izan ziren: Xanti Iparragirre, Arzeluz, Xanpun, «Errexil», Florenzio Amuriza, Laka, Mihura, Olaziregi eta Ezponda.

Goizeko saioa ohi den bezala nahiko hotz eta herabetia izan zen. Bildu zen jendetza ere goizez baino gehiago animatu bait zen arratsaldeko saiorako.

Bertsolariek egin zuten lana hau izn zen: lehenik ohizko agur bana motoreak martxan jartzeko. Ondoren puntu bat eta gaia eman zitzairen gero ofizioka aritzeko. Gure ustez hobeki izanen zatekeen, lehenik ofizioka eta gero bakarka zailtasunaren arabera.

Xantik Larrun mendiari abestu zion, Arzeluzek Bidasoa ibaiari, Xanpunek itsasoari, «Errezil»ek Panpi Larduche-ri, Floren Amurizak Euskal Telebistari, Lakak festa ondoren etxernatz doanean ikusitako ilargiari, Mihurak droga saltzen duenari, Olaziregik burutu zaigun negu bortitzari, eta Ezpondak ezkondua dagoenez ezkontzeko asmotan dagoen lagun bati.

Hurrengo saioan oinak jarri eta bertso bana bota eta ofizioka aritu ziren: Xanti Iparragirre eta Ezpondarentzat itsasoko gai bat hautatu zen. Xanti pelajiko sareak erabiltzeko aldekoa zen eta Ezponda erabiltzearen aurkakoa, kontutan eduki sare honek itsasoaren sorua urratsen duela eta dena hondatu. Arzeluz suhiltzailea edo ponpierra zen eta Olaziregi artaia, zeinek noiznahi mendian sua egiten bait du. Xanpunek haur batn ofizioan ihardun zuen eta Mihurak siminoarenean. Eta azkenik hiruko bat: «Errexil» etxeakoandrea zen eta bere etxea zikintzen zuelako katua hil egin nahi zuen. Floren Amuriza semea zen eta ez zuen horrelakorik entzun ere egin nahi, eta Laka katua zen.

Eta azken agurrarekin bukatu zen goizeko saioa.

Arratsalderako seiren hautua

Bazkari ederraren ostean ez ziren bertsolaririk falta giroa berotzeko. Eta batik bat aipagarria da Olaziregiren etorria zeinen bertso guztiak

puntuatu izan bälira bera izanen bait zen hango txapeldun, tamalez ordea teknika lagundu beharrean aurkitzen da...

Dena den arratsaldera hauek pasa ziren: Floren Amuriza, Laka, Ezponda, Arzeluz, Xanpun eta Xanti Iparragirre.

Arratsaldean jendetza ugaria bildu zen eta saioak gehiago berotu ziren. Bertan ikusi ahal izan genuen hainbat lekutan omendua izan den Hernandorena, zeinek gerra ostean hainbat lan egin baiat zuen bertsolarita aurrera ateratzeko. Berak esan zigun, lehen aldiz berak antolatutako saioetan egin zirela kartzelako gaiak eta baita ere oinak jarri eta bertsoa osatze lanak.

Saioa hurren emanaldiekin hasi zen, zeinek bertso idatzien txapelketan parte hartu bait zuten.

Ondoren ohizko agurren sarrerarekin ofizioka ekin zioten Floren Amuriza Golf egiteko lurrak nahi zituena zen eta Xanti Iparragirre laboraria, zeinek gero eta lur gehiago behar bait ditu gaur egun bizi ahal izateko.

Laka haurra zen eta Xanpun bere ama ezkondegabea.

Arzeluz eta Ezpondak gai bezala Gernika 50 urte gaia izan zuten.

Hurrengo saioa oinak eman eta zortziko txikian ofizioka aritu ziren: Floren Amuriza ostatuko zorrak ordaintzeko bankuetxe batetara doana zen eta Laka bertako zuzendaria.

Lehenbizikoa aldiz jokatu da Lapurdiko bertsolarien artekoa.

Ezponda traktorea honda tu eta laguntza eske joan zena zen eta Xanti Iparragirre idien jabea.

Arzeluz nneska baten perein ikusi genuen, baina tera joan eta norbaitek arropak ohostu eta C.R.S.-rengana joan zen eta Xanpun C.R.S. horietakoa.

Kartzelako gaia deritzan lanean lehenik bertso baten bukaera eman zitzairen zortziko nagusien bertso bana osatzeko, «Herriarentzat lan egiteko / moduak anitz badi-ra». Eta gaia hiru bertso nahi zuten doinu eta neurrian egiteko: Hi Lapurdiko xoria haiz, Udaberrian kantari.

Txapelketa honek eman zuen emaitza honela burutu zen: Txapeldu Arzeluz 401,5 punturekin, bigarren Xanpun 396 punturekin, hirugarrena Ezponda 390 punturekin eta laugarren Xanti Iparragirre 371 punturekin.

Arzaluzek honela eskertu zuen kopa handia:

*Honelako egunik
bizitza guztian,
ez dut pasa kalean
ezta ere mendian,
irriparra beharko
nuen aurpegian,
kopa eskuan eta
malkoak begian,
eskutan ibilia
neukan aspaldian,
hargatik nago pozik
Lapurdi erdian.*

ZALDUBI

Paperetan idatziak

BERTSOA IPARRALDEAN

Iparraldean, ez da gazterik bertsutan. Baina ez uste izan etsituta gaudela, gaurko ikastoletan bertularitza irakasten ari da. Iparraldeko datozen bertulariak ikastoletatik aterako dira eta hain segur urte gutxi barruan. Orduan hartuko du Iparraldeak aspaldian merezi duen tokia bertularitza mailan ere”.

Ernest Alkat, «Navarra Hoy», 87-V-7

BEAUBOURG BILBON

Bilbok merkatal arloan eduki duen kemen sortzailere paregabeak kulturaren arloan ere kutsatu beharreko nahikunde batekin batera joan behar luke. Eta horretarako ideia guztiek balio dute. (...) Pariseko Pompidou Zentruaren pareko zerbait agintzeak gehiegizkoa irudi luke. Merzi dugula pentsatzea, ordea, ez da gehiegizkoa eta bilbotar guztiek xedea berenganatuko balute, posible izango genuke. Egokia da hori esatea, ez bait da ezinezko ametsa inondik inora”.

Joxe Mari Gorordo, «El Correo Español-El Pueblo Vasco», 87-V-9

ANTZERKI ELKARTEA

Lanean hasi behar gara. Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrea dekojonaturik dago. Zergatik? Gure antzerkigintza nekaturik dago, eta ez dezakegu itxadon; bost urte hauetan izorratu gaituen administraritza horretatik edo beste koloreko batengandik aire freskoa iritsiko zaigunik. Elkarte bat behar dugu, lan egingo duena, fronte askotan. Eta antzerki taldeak biltzen dituen baina zabalagoa izan beharko luke. Idazleak, teknikoak, prentsan ari direnak kontuan hartu beharko lituzke.

Mikel Antza, «Larrun», 4. zenbakia, kaleratu berria.

ARTE KRITIKOAK

Niri, noski, kritikoek erabiltzen duten hizkuntza aldrebestu hori oker bat iruditzen zait. Ez dakit ohitura hori nondik datorren, ezta beti horrela izan ote den. Niri hemengo kritikoak ez zaizkit batere interesatzen, inork ez dit giltzarririk eskaintzen ezertarako ere. Esandako ezer inoiz interesatu bazait, ez da izan kritiko batek esandakoari esker”.

Joxe Luis Zumeta, «Punto y Hora», 87-V-16

MIRAMON

Miramonek momentu honetan lan asko egiteko aukera ematen du, eta hori arazo handi bat da. Pentsatu behar da Miramonek, lojistikaz, egunaren 24 orduz funtzionatu beharko duela eta, egunaren 24 orduz funtzionatzen iristen ez bagara, Miramon ez dela errentablea izango. (...) Baina, bestaldetik, nik uste gaur Euskal Herrian proiektu asko dagoela, Euskal Herrian talde asko dagoela, (...) eta nik esperantza osoa dut alde horretatik eskaintzak izango ditugula.

Joxe Mari Iriondo, «Habe», 106. zenbakia, apirilaren lekoa)

Ladix Arrosagarai

Lucien Etchezaharreta-ren galderak, «Gure Irratia»-n (apirilaren 7an)

Korrikaren Kondotik AEKn hatsa hartzeko denbora ukan duzue, zenbait egunen buruan, balantzea egin ahal izan duzue?

— Bilanari buruz, oraino ez dugu bilantzerik egin ahal, batez ere diru aldetik, baina uste dut jendeak berak atera duela bilana, biziki baikorra bait da. Uste dut —eta jendeak ere hala dio— egin diren bost Korriketarik hori izan dela politena, bai jende

ainitz eta gaztea bildu duela, eta baita ere bazen zerbait alegara, festa giroa, erreibindikazioak festa giroarekin nahasten zituena, dena euskaraz. Jende biziki diferenteak elkarretaratuz ere, adin diferentekoak baina batez ere gazteak —hori ere esperantzagarria da—. Gure aldetik kontent gara, ez genuen uste halako arrakastarik izanen zuenik.

— Nola kokatzen da azken Korrika hau Iparraldeko AEKren egoeraren aldean?

— AEK ateka aski nekean gara azken bi urteetan, ikasle nonbrearen behititze batekin, eta Korrika honek indarra ematen du gau-eskoletako jende guztier, AEKko jende guztier, antzinera joateko

eta berreuskalduntze sail horretan segitzeko, zeren eta izigarritzko indar morala ematen baitu. Batez ere ikusiz, aurten nahi izan dugula eta lortu dugula ere AEKn ez ziren jende ainitzek parte hartzearen antolaketa, halanola lantegi batzuetan, lizeetan, elkarteetan, ostatueta... eta bistan da, beti bezala, prentsa ere bere lekukoa hartu du kanpaina osoan. Kanpoko laguntza hori on izan da eta hor dugu frogara euskaltzale guztiak eta lanari lotzen badi-ra gauza ainitz egin daitekeela eta euskarak korrika oraino lasterrago egin ahal duela bere eremua berreskuratzeari buruz. Korrika honek hamabi egun besterik ez du iraun, baina euskararen korrikak urte osoa irautean du, eta espero dugu orain lagundu gaituen jendeak bestetan ere lagunduko gaituela, ez dakitenek ikasiko dutela eta dakitenek egunero minztatuko direla.

Korrika-k herri honen in-konszientean zerbait marka utziko du. Sail guztietan behar ditugu sinbolo horiek eta Korrika bezalako kanpaina batek beharbada zola prestatzen du, ereiten du, hortik jaigi erazteko euskararen landare berri batzu, eta euskararen eremua zabaltzeko.

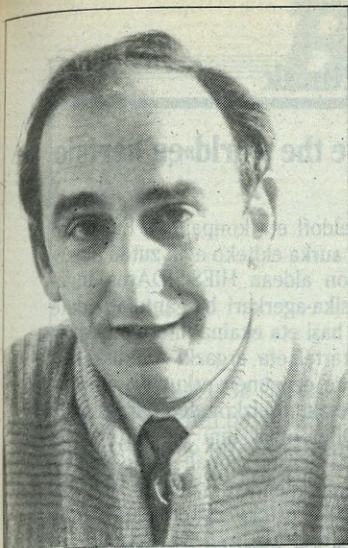
Antonio Campos

Pello Zabaleta-ren galderak, «Euskadi Irratia»-n (apirilaren 10an)

Symposium honetan egunero bat emango zenigutela agindu zenu ten. Gaurkoa hauxe izan dugu:

«Jankidetzaz gure eskola hobetu». Zer esanahi dauka horrek?

— Gu ziur gaude daukagun eskola, ikastola, eredu on bat dela. Baina dudarik gabe, hobetu daitekeen eredu bat, eta gainera nik esango nuke irakaskintza sekula ez dugula edukiko benetan finkatutako eredu bat. Irakaskintza ebolutzioan egon behar duen zerbait delako. Azken urte hauetan, «Ikastola: izaera eta egitura» dokumentua burutzen

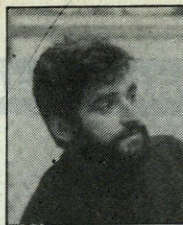

ihardun garen denboraldi honetan, benetan saiatu gara alde batetik barruko dinamika indartzen eta beste aldetik gure eskolarako nahi duguna publikoki azaltzen. Esan dudan bezala, benetan ziur gaude ikastola oña dela. Beharbada herri honek eskola bat behar du ikastola baino hobea, eta eskola hori lortzeko gu prest gaude edozeinek elkartzeko, edozeinek

lanean jarraitzeko. Herri hau egiten ari garen mementu honetan, posibilitate hori ez ahaztutzea fundamental da.

— Lankidetzak aipatu duzu baina gisa askotako lankidetzak dago. Agintaritzak aipatu duzu eta agintaritzak duen eskola sarea. Lankidetzak aipatzen duzuean nik ulertuko nuke biak maila berean lan egiteaz ari zarela.

— Hemen askotan gertatzen da oztoporik gehiena lanean ari denari jartzen zaizkiola. Zentzu honetan, era guztietara, ikastola da errudun. Ikastolak erreflexio serio bat egin du, eta erreflexio serio horren ondorio dira «Liburu berde» famatu hori eta orain «Liburu grisa». Hori ikastolak egin egin du. Beste eskolak ez du egin. Benetan esaten ote dugun besteekin hitz egiteko prest gaudela? Hori dudarik gabe. Azken batean, dugun helburu finkoa ahal den irakaskintza onena sortzea da, eta horretan zerbait ekar dezakeen oso gustora hartuko dugu.

Torrealdak puntua jartzen

Arantxa Urretabizkaiari

— Datorren astean nobela berri bat kaleratuko duzu: *Saturno*. Elaberri horretarako protagonista gizona da, orain artekoan ez bezala. Zer dago aukera horren atzean?

Euskaldunok apostulari gaila dio topikoak eta nik, *Saturno* idazterakoan amore eman diot esanari.

Bi apostu nagusi egin ditut nire buruaz: baietz gutxienez ehun foliotako istorio bat idatzi eta baietz gizona protagonista bat sortzeko gauza izan.

Lehenengo apostua beteta dago. Bigarrenean irabazi dudan ala ez irakurleak esango du.

Egia esan, maitasun-istorio bat egin nahi izan dut, mutilak neska topatzen du eta... mutil bat behar nuen horretarako baina ez nahi eta ez protagonista.

Zergatik orduan? Ba ote dago apostuaz gain beste arazorik? Agian bai, ea lan egiten nuen bitartean gizonen maitasunerako jarreraz zertxobait ikasten nuen.

«Txisteka-Misteka», txistekak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da berauen prodtutore eta IZ diskoetxea koprodutore eta argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu, «grazioso» pare honen ahotik: Amasako Joxe Ramon Galarraga eta ARGIA bertan «Jo... adarra» txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi dituzula esanez. Kontrarrenbailtsoz egingo dugu honen kobraketa. Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

Izen-deiturak.....

Helbidea..... Herria..... Probintzia.....

1. kasetea.....2. kasetea.....Biak batera.....

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

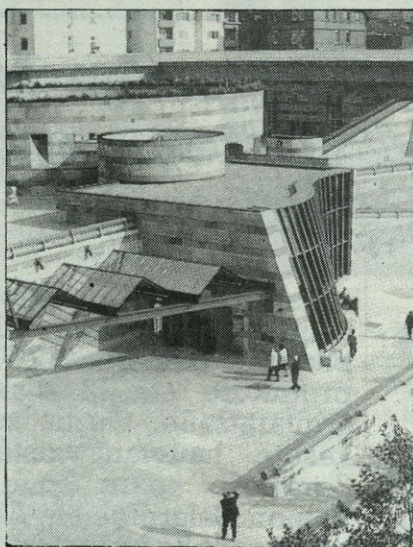
Museo bat William Turner-entzat

Apirilaren lehen egunetik du William Turner pintore ingelesak museo bat berari eskainia. Delako museo hori, "Clare Gallery" izenekoa, "Gate Gallery" ospetsuari loturik dago eta Ingalaterrako arkitekto entzutetsuenetako baten projektua da; James Sterling-ena hain zuzen ere. Berak diseinatu ditu era berean Harvard-eko eta Stuttgart-eko museoak ere. Museoaren berezitasunez hitzegin aurretik, Turner pintorearen zenbait xehetasun eskaintzera goaz.

William Turner pintorea 1775.ean jaio eta 1851.ean hil zen, gaur egunean ingeles pintore kuttunenetakoa delarik. XIX. mendeko pintoreak jasotzen ari diren onespenez gain, balio monetarioaren andana berdinean sartu behar da Turner-i museo bat eskaintzearen arrazoia. Zenbaitentzat Turner, Frantziako inpresionisten prekursorea da, bere koadro lainotsu, arrats laranjatsu edota fondo distira gorrien bidez. Bere pintzeletik sortuak dira "Rain steam and speed" koadroa, artistak hirurogei urte zituelarik burututakoa, eta zeinetan biadukto batetan ziztu bizian doan lokomotorea ikus daitekeen, eta "Temerarioaren konbatea". Guztira, 300 koadro eta 20.000 inguru marrazki eta akuarela bilduko ditu "Clare Gallery" estreinatu berriak. Orain arte "Gate Gallery"-n ikusgarri zeuden koadroei, British Museum-etik datozen marrazkiak gaineratzen zaizkie, baita The National Gallery-k hilabete batzutarako utzitako zenbait koadro ospetsu ere.

7-8 milioi libera ingeleseko bujeta

Museo berriak Sir Charles Clare-ren izena darama, izen bereko fundazioaren ohorez, fundazio honek Sir Charles Clare defuntuaren alabaren bidez museo berriaren eraikuntzarako diru mordo ederra eskaini bait du. Zazpi-zortzi milioi libera ingeles kostatu da guztira, eta aipatu fundazioak sei milioi eskaini ditu. "Clare Gallery"-k berez bi estaia ditu: behekoa modernitate eta neutraltasunak taxutua

da, bertan eskegita dauden obrak azpimarratzen dituelarik. Ezin esan daiteke gauza bera antigualeko museoetan inpirazioa bilatu duen beste estaiaz. Honek ikusmira orokorra permititzen du, baina koadroak bata bestearen gainean ezarririk daudenez, ez da oso erraza koadro bakoitza indibidualki gozatzea. Eragozpenetan laguntzen du argiketa eskasak, guztiz artifiziala denak, ez bait ditu koadroak behar bezala argitzen. Dena dela, artezaleentzako topaleku eta bisita ederezko gune berria izanen dela Turner-en museo hau, zalantzarik ez.

J.M. HERITZ

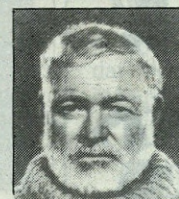
«We are the world»en bertsio berria

Bob Geldoff eta konpainiak Etiopiako gosearen aurka ekiteko egin zuten antzera, London aldean HIES-SIDaren inguruan musika-agerkari bat antolatu dute apirilean hasi eta ekaina bitartean. Musika, eta kartel eta argazki erakusketak, diseinadore ezagunen eskutatik ateratako kamisetak... ohizkoa den parafernalia guztia. Diferentzia ttipi batekin, entrepresari eta artista zenbait izutu egin da beren izenak mende amaierako gaitz honen alboan ikusteko aukera hutsarekin.

Godard-en amets gauzatu berria

Jean-Luc Godard zinegilea aspaldiko ametsa betetzear dago: William Shakespeare-ren "Lear Errege" antzeslanaren zeluloiderako bertsioa. Suizan aritu da lanean bere ohizko ekipoarekin eta antzesle iparramerikarrekin. Filmearen gaia: zinemaren beraren asmakuntza erakusten duen amodiozko istorioa. Godardek berak ez omen du sekula letu Stratford-eko idazlearen lana, aitzitik zinemarako egin diren bertsio guztiak hozkatu ditu.

Hemingway-ren liburu 'postumoa'

Kazeta alemaniar bat kexu zen Ernest Hemingway-rekin eta bere nobela postumo omen denarekin kometitu den krimenaz. Duela ez asko argitaratu den "The garden of Eden" nobela ez omen da Boston-eko Kennedy liburutegian dagoen 1.500 orrialdetako Hemingwayren estetikaren bildumatik egindako estrakto bat besterik. Argitaletxeak 248 orrialde atera ditu bakarrik.

Kathy Acker, letretako Sid Vicious

Duela hamar urtetik hona anglosaxoi mundu literarioa zafartzan dabilen Kathy Acker idazlea Londonera abiatu da bertako gauaren erregin bilakatuz. Idazle punk, edo post-punk gisa izendatua izan da, letretako Sid Vicious bat, beso biak tatuaturik daramatzan emakume hau. Londonen dagoenez geroztik feminista, intelektual, rockero eta bestelako gautxorien onspena lortu du. Behin zera esan omen zuen: "Gizon batekin oheratzea, kapitalismoarekin oheratzea da". Horrez gain, honako liburu hauek argitaratu ditu: "Tarantula beltza", "Kathy Tahitira doa", "Nire bizitza, nire bihotza", "Pier Paolo Pasoliniren arabera", eta "Don Kixote".

Paristik bertsoz Euskal Herrira
espetxe zital batetik
nere eskua buru ta bihotz
negon arresi artetik
Gernikarentzat gogoeta bat
zor diot nere aldetik
lehengo gudari ta oraingoak
gora aipatuz kolpetik
berrogei eta hamar urtean.
semeak aitan bidetik.

Gerra zibila histori beltza
ta fazisten mendekua
orain European demokrazia
omen dago txertatua
Euskal Herriko gerra txiki hau
aspaldidanik piztua
diktadura bat bizi dugula
lege berriz bereiztua
burujabetza askatasuna
egin dugun apostua.

Ai zer nolako lagunak ziren
lehenago Hitler ta Franco
gorrotoaren mendekua zen
Gernikan sua pizteko
Madridek beti egin duena
Euskadi izorrareko
frankismoaren gurutze bat da
erru gabeak hiltzeko
lehen da orain arazo bera
herria defenditzeko.

Urteak joan eta etorri
ez dute egin nahikua
lehengo lekuan jarraiten dute
burua eta eskua
gogozko dute gure putreek
zapaltzaileen jokkua:
Alemanitik Pariserraino
aldatu zaigu kulua
orain frantzesek betetzen dute
lehengo Hitlerren lekua.

Gernika

Deportazio eta expulzio
extradizio eta «GAI»
belaunaldi hau sufritzen doa
hamaika eraso tamal
bere bizia herriagatik
eman duen seme apal
lehengo gudari ta oraingoak
gizon handi bihotz zabal
iraunkortasun berezia da
irabazi edo ta gal.

Francon eskolan ikasi zuten
egungo politikoak
sozialistak atera dira
fizatasunez flakoak
saldu dituzte ideal denak
etxeko ta kanpokoak
gerri zibilan izan baziren
resistentzi aldekoak
Euskadirentzat bihurtu dira
frankisten akolitoak.

Askatasuna ibilaldia
orain datorkit gogora
bestea berriz zer jendetza zen
Lemonizko egun hura.
Herri osoa protestan beti
iraultza baten itxura,
Konstituzi edo ta OTAN
botoen bidez ez gura
aurten Gernika iritx daiteke
merezi duen lekura.

Herri bat gara eta ez hiru
aberri baten eredu
zapaldutako aberri horrek
batasuna merezi du
bide gurutze tamalgarri hau
arrazoietan usteldu
alderdientzat lana eginda
eskuin aldera gizendu
hamar zatitan banatu eta
zer abertzale gara gu?

Oraindik ere zutikan daude
bonbaketaren garaiak
beren errua, lotsagarria
gizadiaren etsaiak
horren aurrean besarkatuaz
gudari eta anaiak
askatasuna aldarrikatuz
zer eskatzen du herriak?
Ea Gernikan suspertzen diren
batasunaren sustraiak.

Bertso zitalak baldin badira
errua ez da nerea
zapaltzaileek bihurtzen dute
gizonakin aberea
itxaropena ez dut galdu ta
gutxiago umorea
bizi garela hemen oraindik
esateko adorea
Euskal Herriaren eskeintzen diot
bihotza ta ohorea.

ANDONI ZELAIA

Kelly-ren aitzinean, euskaldunak pirrilaka

Kelly geldituko zuenik ez zegoen Euskadiko Itzuliko azken egunean. Arantzazurainoko maldan ETBko kamerman frantsesari ere abantaila atera omen zion ia. Eta berak, hirugarren aldiz txapela bereganatzen zuelarik: «Ez nuen hain errez irabaztea espero». Aho zabalik laga zuen mundu guztia errepide bazterrean. Geronek ikusi ahal izan genuen. Zilipurdika erori beharko zukeen bestelakorik gerta zedin. Euskaldun gizonek pintxazo egin zutela ezin esan, baina atzeritarren nagusitasunari zein aitzaki ipini?

HONOKO hiru galderen inguruan tiratu nahi izan genien mihingainetik, bukatu berri Itzuliaz gain, datozen karrera nagusiei begira euskal txirindularitzaren aurreikuspen bat azal zezaten.

1.— Egizu Euskadiko Itzulia honetako zeure buruaren balantzea, unerik onenak eta txarrenak aitatzuz.

2.— Itzuliak ze garrantzia du nazioarteko txapelketen artean. Zer falta zaio.

3.— Karrera barrutik ezagutu duzularik eta emaitzak agerian daudela, nola arituko da euskal txirindularitza denboraldi honetan zehar?

Perurena, Orbea-ko zuzendaria, lasai

Txomin Perurenari lasai antzematen zitzaion bai azkenengo saioa hasi aurretik eta bai segidan ere. Orbea-rentzat denbora baino lehen amatu zen asaltoa. Ez ziren gauzak pentsatu bezala atera, baina ez zegoen zertan haserretu beharrik.

1.— Egia esan, Euskadiko Itzulia ez da ona izan Orbea-rentzat. Saiatu arren, indarrak ez dira errepidera agertu. Zortea hala ere ez da gure aldera etorri eta, hurrengo batean izan beharko du...

2.— Itzulia asko hobetzen ari da antolakuntzari dagokionez. Eta giroak gainezka egiten jarraitzen du. Euskadiko Itzuliari ezer falta bazaio, egunak dira, baina egutegia onera aldatzeko urtetako borrokak egin beharko ditu.

3.— Euskal ziklismoa gorantza ari da neu-

rriz. Gauzak ongi burutzeko modua izango dugu.

Urrutibeazkoa: «Euskaldunen artean Marino da onena»

Euskal karreristen artean, Itzulia amaitzen lehenetarikoa izan zen. Bere lana espezialki nabarmendu ez zen arren, gustora zegoen lagunek lortutakoetaz.

1.— Azken etapan zorte txarra izan dut. Baina orokorki hartuta, uste dut gauzak ondo atera direla: goizean Leanizbarrutiak irabazi du!

2.— Jende ona etortzen da Euskadiko Itzulira, eta hobe urtetik urtera. Dextekote inportantzia bereganatzen ari dela ematen du behintzat.

3.— Nere ustez hobekien aritu dena, eta berez onena dena, Marino Lejarreta da. Oraindik erakutsi behar du nor den, baina auskalo, zortze txarrak beti itzal egiten dio-eta. Bestalde, Gorospe, Cabestany... Vuelta España-rako asko hobetuko dira.

Benetako indarrak agertzeke daude Urrutibeazkoaren eritziz: «oraindik hasteko dago denboraldiko gogorrena».

Leanizbarrutia: «Ezin pozikago goizeko etapa irabaztean»

Irrifartsu zebilen Arantzazun, erloju-juz-kontrakoa bukatu berri elkarriketatu

bagenuen ere, artean arnas estuka.

1.— Jakina, nere mementurik onena goizeko etapa irabazi dudanean. Ezin pozikago ailegatu naiz, eta oraindik ere ez zait zoriona pasatu, ez. Eta txarrenak, ba, igoera latzetan. Generalean, gustora ibili naiz Itzulian zehar.

2.— Ez zaio ezer askorik falta. Gütixitan ikusten da halako jendea...

3.— Denboraldia luzea da, eta forma hartzea eta galtzea berehalako kontua izaten da. Alimoz ondo zaudenean topera aprobetxatzen duzu daukazuna. Dena den, euskaldunok harrapatuko dugu geure taina, zaude.

Gorospe: «Euskal ziklismoak ongi erantzungo du aurten»

Amorrut bezala mintzatu zitzaigun Julian. Golz alemaniarrek hamazazpi segundu atera zizkion erloju-juz-kontrakoa, eta lau segundugatik kentzen zion honela lehiaz segitutako klazifikazio orokorreko bigarren tokia.

1.— Ez dut uste azpimarratzeko moduko mementu txarrik pasatu dudarik. Aldeantiz, nahiko ondo ibili naiz Euskadiko Itzulian. Zeozer hobe espero nuen kontrarreloj honetan, baina Kelly-ren aurrean ez neukan zer egiterik. Garbi utzi du nor den.

2.— Ez zaio ezer falta. Eguneroko nere borrokak adierazi du zenbaterainoko inportantzia eman diodan itzuli honi. Hirugarren amaitu dut, eta bigarrena gutxiagatik galduta.

3.— Ondo ibiliko duk, bai. Zaletasun handia dago Euskal Herrian. Bultzada mespretxa ezina suposatuko du datozen karreratan.

Leher eginda iritsi zen Arantzazuko helmugara, eta ordu laurden gero ere nekez hitzeginen zuen, estulka eta gogo gutxiz.

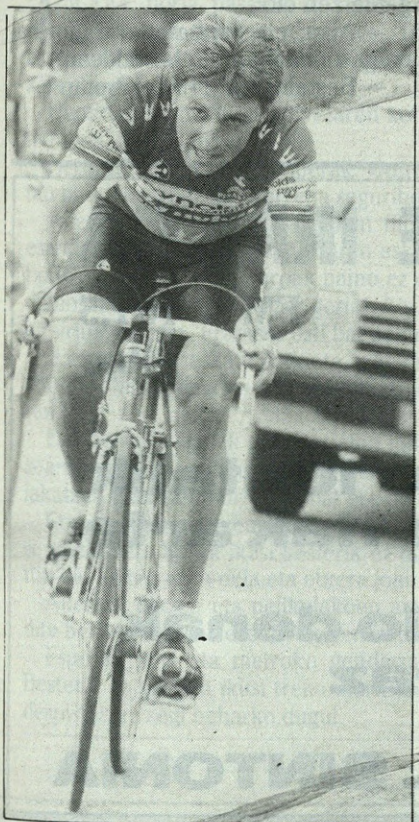
Echavarri, Reynolds-eko zuzendaria, kontent

Bere autoan denborei errepasoa egiten topatu genuen. Kelly-k burututakoaz harrituta: «Irabaziko zuela espero zen. Hau demasa duk ordea».

1.— Reynolds-ek itzuli itxurosoa egin du dudarik gabe. Txirindulari bat podiumera igotzea lortu dugu gainera. Kontent nago, Gorospek egin duen lan bikainagatik batipat.

2.— Euskadiko Itzulia guztiontzat da garrantzitsua. Antolakuntza ona du, partidetza begibistan da, borroka, giroa eta zaletasuna apartak. Zer gehiago eskatu behar zaio!

3.— Dezepziorik izan da. Lejarretagandik gehiago espero nuen, baina halako buelta laburretan egun txar batek edonor hon-

dora dezake. Hemendik aurrera ordea, moralez ekingo diogu bai geuk eta bai beste guztiok ere.

Cabestany: «Egunotan pott, baina luzea da denboraldia»

Hostaleko gela. Azkenean lortu genuen Cabestany eta Lejarretarekin mintzatu ahal izatea. Karrera amaitu eta frenoi sakatu gabe desagertu ziren, jendetzak eta kazetariok gelditu arazteko aukerarik ez zuten.

1.— Nere aktuzio pertsonala nahiko behetik garatu da. Beti gustatzen zait hemen zeozer egitea, baina oraindik ez naiz formarik onenean. Ez da batere erreza Euskadiko afizioaren aurrean kontratua hau jasatea! Denboraldia luzea da ordea.

2.— Nazioarteko Organismoek kontutan har dezatela falta zaio batez ere. Antolakuntzak txaloak merezi ditu; afizioak, gehienak; komunikabideek etengabeki segitu dute; eta ezin agertu daiteke txirrindulariekiko kexurik.

3.— Borroka latza izan da guztion partetik. Euskaldunen artean Gorospe aritu da oso fin. Gastonek ia bereganatu du mendiko saria. Leanizbarrutiak egundoko sorpresa eman du gaur goizean. Murgialdaiek atzo. Sintomak, nahiz eta askorentzat apal samar, agerian daude.

Lejarreta: «Atzerrian kontutan hartzen gaituzte»

Ez zegoen gustora bere buruarekin. Erloju-contrako denborak entzunaz, areago azpimarratzen zituen muturrak. Pelok adore gehiago behar zuela errepikatzen zion: «Hi, hamar denbora onenen artean sartu haizela, eta baita klasifikazio orokorrean ere!». Haatik, 'bai baina...' adierazi nahi zuen keinuz erantzuten zion.

1.— Hobeto ibiliko nintzela espero nuen hasiera batean. Hankeko minak eta esfortzu galantak hondoratu egin naute ordea. Ez naiz batere ongi egokitu azkenean. Egun pare bat gehiago izanez gero... baina!

2.— Puntako txirrindulariak ekarri ditu azken urteotan. Berebiziko ardura eskeintzen diote antolamenduari. Pixkanaka ailegatuko da bere heldutasunera.

3.— Atzerrian gero eta gehiago somatzen dute euskaldunen gaitasuna. Eta horrek askok uste baino gehiago esan gura du.

Triste jarraitzen zuen, baina, beti bezala, irribarrearentzako ez zitzaion alimoa ahitu.

GORKA ARRESE

MUGAKO KONTUAK

Irungo mugara iritsi omen da kotxe bat eta bertan guardia egiten ari zen sardin zaharrak esaten omen dio gida-riari:

— Ea bada! Dokumentazioa!

Hasten da gidaria patriketan begira-tzen eta:

— Aizu, bada, ahaztu egin dut etxean.

— Orduan, ezin zaitezke mugatik pasa.

— Nola ezin dudala? Ni Perurena naiz eta! Parisa joan bhar dut 301 kilo-tako harria jasotzera.

— Zu Perurena? Ez dizut sinisten! Froga ezazu!

Jaisten da Perurena kotxetik, har-tzen dutrikornioduna esku batekin eta zfla! eskua luze-luze jarri eta bestea aidean:

— Jatsi! Jaitsi nazazu hemendik! Si-nisten dizut eta aurrera jarrai dezake-zu!

Handik bost minutura beste kotxea:

— Dokumentazioa!

— Begira, ez didazu sinistuko bai-nan atzo galdu egin zitzaidan eta nahi-tanahiez beste aldera pasa beharra daukat.

— Ezin duzu, bada.

— Nola ezin dudala? Ni Lopez Ufar-te naiz eta! Partidu bat jokatu beharra daukat.

— Zu Lopez Ufarte? Bai zera! Ea no-la frogatzen duzun!

Ateratzen du baloi bat kotxetik eta

bi minututan puestoko guardia guztiak mareatu ditu.

— Bale, bale! Sinesten dizigu eta aurrera jarrai dezakezu.

Handik hamar minututara beste ko-txe bat:

— Dokumentazioa!

— Bainan nola ausartzen zara niri dokumentazioa eskatzen gizarajo ho-ri?

— Aizu hemen dokumentazioa mundu guztiari eskatzen zaio!

— Baina ni Juan Carlos erregea naiz.

— Zu Juan Carlos erregea? Haun-diagoak entzun behar genituen. Begi-ra, duela hoge minutu Perurena pasa da eta frogatu egin du Perurena zela, gero Lopez Ufarte pasa da eta frogatu egin du Lopez Ufarte zela, egin ezazu zuk ere zerbait erregea zarela frogatu ahal izateko.

— Baina nik ez dakit ezer egiten!

— Bale txo! Orduan sinesten dizut! Jarrai aurrera!

MANDOAK ETA ASTOAK

Baserritar bat lanean ari zen sor oan eta aldameneko bideskatik apaiz talde bat agertzen da paseoan. Apaizek ada-rra jo nahi zioten baserritarri eta in-gurutzen direnean esaten diote:

— Egunon gizon! Eguraldi ona zela eta paseotxo bat ematera kaleratu ga-ra, eta hemen gentozen eztabaida bi-

zian arazo bat dela medio. Gu ez gara ados jartzen eta galdera bat egin nahi genizuke.

— Bainan nola jakingo dut nik zuek ez dakizuen?

— Lasai gizona, galdera ez da eta oso zaila. Esango al zeniguke zein de abererik azkarrena: astoa ala man-doa?

— Kontxo! Eta hori ez al dakizue zuek?

— Ez, ez... ez gara ados jartzen gure artean.

— Hori oso erraza da. Mandoa da bietatik azkarrena.

— Mandoa? Eta zergatik?

— Zuek ikusi al duzue sekula man-do apaizik?.... Bada, asto galantak ikusita dauzkatz nik apaiz eginik.

GASOLINAREN PREZIOA

Estatu Batuetan zehar automobi-lez dabilen turista bat Mississippia gurutzatzera doa. Alabamako Esta-tuan dago eta ibaira iristeko hiru ki-lometro gelditzen zaizkiola gasolin-degi baten seinalearen azpian erro-tulu hau irakurtzen du:

«Gasolina 28 zentabotan erosteko duzun azkenengo aukera da hau».

— Beno, probetxatu egin beharko dugu —pentsatzen du.

Betetzen du depositoa eta ordain-tzera doanean bertako enpleguari galdetzen dio:

— Aizu, eta zenbatetan dago, ba-da gasolina ibaiaren bestaldean?

— Bestaldean? 24 zentabotan.

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5

Eibar

Goizeko 10etatik gaueko 11ak arte

Irratsaio denak euskaraz

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

Paretaren eta ezpataren artean

TICKET horia pasarelako ranuratxoan sartzerakoan ohartu da gaztea flic-ak han aurrean dauzkala. Disimulo aurpegia jartzen ahalegindu arren metro sarreran, alferrik. Zapatilak, txandala, gaztea... Flic-ak euliak bezala etorri zaizkio gainera.

Ukondotatik heldu eta paretaren kontra. Luze luze jarri eta katxeoa. Sistemakoa. Automatikoa.

Gerorako utzi dituzte papearak. «Aurrena hil eta gero galdetu» film yankietan ondo ikasi bezala. Aurrena seguritatea. Berehala informazioa.

Alferrik esatea aurrean daukan film horretako pertsonaia bat dela. Egia esanda, ez daki zer esan. Flic-aren eskuak sentitzen ditu soinean eta aurreko txarteleko pertsonaiek tiroak baino ez diote botatzen. Berari ordea, «Frantzia demokratikoan ez zaio ezer gertatuko». Ez da ez marrokinoa, ez euskalduna, ez sirioa, ez ezer. Frantses osti bat baino ez da.

«Les papiers!» eskatu dizkiote azkenean agintari bozez. «S'il vous plait» entzuterara ohituta zegoen gaztearentzat deskortesia bat baino ez da izan hasieran.

Ez dira egun hauek galanteriatan ibiltzekoak. Egia. Baina, buzo-dunen era-soaren aurrean, pelikulako matoien aurrean bezala, irrifarra beldur keinu bilakatzen joan zaio horretara bat ere ohiturarik ez duen ikasleari.

Etxean ahazturik zeuzkan paperak. Saiatu da Errepublikaren zaindariai hori adierazten. Berak ikasi besterik ez duela egiten. Lagun batzuekin kirol pitin bat egiten aritu dela eta etxera joan nahi duela esanez.

Alferrik. Flic-en eta pelikulakoen artean hasi zaio izerdi hotza. Dardarrez ditu belaunak ere. Izerdi hotza sentitzen du burutik behera...

Esposak jarri eta metroko gendarmeriara eraman zuten instant batean. Besterik ez genuen ikusi trena martxan jarri zenean. Hurrengo estazioan ere despistatzen segi beharko dugu!

MARTIN ARANA

osasunaren arduraz

Alergia, sendatu ahal izango den eritasuna?

ALERGIA hereditarioa da, eta nahiz eta eritasuna sendatu, jasateko aurregoera ezin gainditu daiteke», Madrileko La Paz ospitaleko Alergologi zerbitziburua den Ojeda Casas medikuaren hitzetan. Espainian sei miloi baino gehiago dira (populazioaren %22a) eritasun alergikoren bat jasaten dutenak, eta erdia 14 urtez azpikoak dira.

Familien erdiak badu senideren bat sintomatologia honekin eta espezialistarik ez dagoelako, pazientek askok seitek hogeitalau hilabeteraino zain egin behar dutelarik atentzioa jaso arte. Alergiaren liburu zuriak dioenez, eritasunaren kostua 40.000 milioi pezetatik gora dago urtero, eta Espainian araoa (polen edo lorautsagatik ekina-uztailan bere gailurrera iristen dena) larriagotzen da zentru eta pertsonal espezializaturik ez dagoelako.

«450 bat alergologo besterik ez dago Estatuan, bere titulu eta guzti, OME-ren gomendioen arabera 750tik gora behar luketenean, hau da, 50.000 biztanleko alergologo bat», Ojeda Casas-ek dioen bezala. Zenbait organismok alergiak jasateko duten aurrejoera garaitzea lortzen denean, orduantxe bakarrik sendatuko da erabat eritasuna. Puntu honetara hamar urte barru agian agongo da iristerik, sistema immunologikoaren manipulazio-sistemen bidez. Oso teknologia uarreratuekin posible da tolerantzia immunologikoa, hau da, antigorputzak sortzen dituzten sistema immunologikoren zelulak lan horretan geraraztea.

XABIER AGIRRE

Aberri Eguna 87, askatasunaren garraisia

AZKEN urteotako egitarau be-
teeneko udaberria ari zaigu
gertatzen 87.go hau. Korrika
V.a bukatu bezain laster, oraindik ere
azkeneko kilometroetako jendetzaren
oihuak bihotzean ditugunean, bere bu-
kaera arrakastatsuaz erabat jabetu ga-
be oraindik, Aberri Egunak deitzen
gaitu euskaldun abertzaleok, urteoro
bezala, nazio-subiranotasunaren alde-
ko bilkuretar.

Korrika inguruan ikusi diren saio
eta ahalegin baterakoiak ez dira hala
ere Aberri Egunerako espero. Korrika-
rena bezalako planteamendu zabal ba-
tek euskaltzaleon artean lortu duen
harrera ona, euskararen aldeko defen-
tsan bakarrik bait dirudi oraindik posi-
ble. Euskararen inguruan antolatutako
ekitaldietan parte hartzeko luzatu di-
ren deialdi zabalek euskaltzaleak oro
ikuitzen ditu. Jarrera estu eta sektake-
riatan oinarritutakoak bakarrik dira
kanpoan gelditzen direnak. Ez da
egoera hau Aberri Egunera hedatuko,
eta mundu guztiak normalizat joko du
Euskal Herria naziotzat hartzen duten
indarren sakabanaketa.

Indar guztiak baturik agertzen ziren
Aberri Egun haietatik hamar urte
oraindik igaro gabeak ditugula sines-
tea bera ere zaila egiten da gaurko
egoerara ohitirik.

Aurten Gernikaren bonbaketaren
berrogeita hamargarren urteurrena
betetzeak ez du egoera hori aldatzea
erdietsi.

URTEURRENEK oroimenak jo-
rratzeko duten indar berezi
horretaz baliatuz, gure he-
rriak historian zehar jasan duen zapal-
kuntzarik gogor eta eskandalugarrie-
na jarriko zaigu begibistan. Faxistek,
europar faxistek elkarlanean, Euskal
Herriaren betidaniko askatasun sinbo-
lo zen Gernika suntsitu zigutenekoa.

Bidebatez, tresneria apalez, baina
borondate guztiarekin, egoera hartan
lortutako euskal erakundeen defentsa
gogoratuko dugu. Gure herria zutik
eta indarrak bateratuz askatasun
arrasto haiek defendatzen saiatu zene-
koa.

Europako indar demokratikoez le-
henengo aldiz bizkar eman zigutene-
koa ere etorriko zaigu gogora orduan.
Gernikan gertatutakoaren ebidentziak
jaso ondoren isilik geratu izana izan
bait daiteke Europako demokraten
'raison d'Etat' ezagutzeko euskaldun-
ok izan genuen lehendabiziko auke-
ra.

'Raison d'Etat' horrek gaurkotasun
guztia mantentzen duela nabarmen
agertu da azken boladan.

'Raison d'Etat' horren eraginez prin-
zipio demokratikoak nola ahazten di-
tuzten ikusteko parada izan dugu-eta
egungo euskaldunok ere errefuxia-
tuen aurkako erasoalditan.

Eta ez zaigu iruditzen, eraso hauek,
zuzenean nozitzen dituen herri-sail
baten ardura bakarrik direnik. Euskal
indar politiko guztiei aurpegiaritutako
muzin bilakatzen bait da. Gobernu
frantses eta espainola, euskal indar po-
litikoen gehiengoaren eritziaren aurka
beren eraso aurrera eramanez, lotsa-
gabekeria osoz dihardute, euskal inda-

rreren ahalmen eskasa nabarmen utziz.
Lehen eta orain, nazioarte mailan Eus-
kal Herriak nozitzenn duen isolamen-
duaren seinale.

Bere autodeterminazio eskariak
Europar sortzen duen uler ezintasuna
plazaratu ohi zaigu dramatismo osoz.
Eta nazioartean egin behar den lana-
ren urgentzia ezinbesteko suertatzen
zaigu. Aberri Egun hau, Gernikaren
bonbaketa oroimenera ekarriz, aska-
tasun garraisi bilaka daiteke nazioarte
mailan, kontzientziak astindu eta gure
solidaritate beharra urgentziaz lau
haizetara zabaltzeko.

EZIN inork ukatu, historiak
eman dituen jira-bira guztiak
kontutan harturik ere, Gerni-
ka suntsitu zuen ejerzito hura bera de-
la Euskal Herriak bere gehiengoan
ezetza eman zion Konstituzio horren
defendatzaile.

Eta ezin ukatu gaur egun ere, Eus-
kal Herriaren burujabetasunaren ezin-
tasunaz konbentzitu nahian, askatasu-
naren utopiaz jabetu arazi nahi gaituz-
tenean, ejerzito horrek berak jartzen
dituela ezintasunaren baldintzak.

Gernikak, bada, ez du askatasuna-
ren sinbolo izatearen ezaugarria gal-
tzen.

Bortxa giroak bere sustraia zapal-
kuntza historikoan daukala esaten de-
nean, gehiegitan ahazten da errealita-
te horren gaurkotasuna. Eta Konstitu-
zioak gure herriaren ahalmenak bahi-
turik dauzkan artean zaila izanen da
egoera gainditzea. Euskara bere egoe-
rari aurre egin ezinean, euskal kultura
atzerritar kulturaren uhin uniformiza-
tzailearen menpe, egitura politikoak
Madrilgo neurritara eginak, eta inde-
pendentzia ostopatzeko sortutako
autonomia xume bat ez dira oroime-
naren arrasto, gaurko errealitatearen
egi dramatikoak baizik.

ARGIA

172 BULEGO, 656.000 BEZERO, 171.000 MILIOI AURREZKIA...

Euskadiko Kutxa

Lan Kide Aurrezkiari fidatzen diozun diruak, funtsezko bi funtzio hauek betetzen ditu:

1 Etekin mardulak eman, zure bizitza eta zure ingurukoena erosoago egingo duten interesak eta zerbitzuak produzituz.

2 Gurekin batera lan egitean, Euskal Herri barneko Gestio Sozial jakin batean erabili zure dirua.

Gaur, 173 kooperativa, elkarturekin, eta berorien garapenean zuzenki parte hartzen duten 20.000 bazkide eta zeharka diharduten beste 700.000 pertsonarekin, ikusi besterik ez dago zer-nolako mailetaraino iritsi den Lan Kide Aurrezkia azken 26 urteotan bakarrik.

Horrexegatik da Lan Kide Aurrezkia Euskadiko Kutxa.

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

APIRILAK 16-26

